

**Uchwała Nr .....**

**Rady Miasta Piły**

**z dnia .....**

**w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020.**

Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (**tekst jednolity Dz. U. z 2001r.** Nr 142, poz. 1591, ze zmianami: Dz. U. z **2002r.** Nr 23, poz. 220, Nr 62, poz. 558, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271, Nr 214, poz. 1806; Dz. U. z **2003r.** Nr 80, poz. 717, Nr 162, poz. 1568; Dz. U. z **2004r.** Nr 102, poz. 1055, Nr 116, poz. 1203; Dz. U. z **2005r.** Nr 172, poz. 1441, Nr 175, poz. 1457; Dz. U. z **2006r.** Nr 17, poz. 128, Nr 181, poz. 1337; Dz. U. z **2007r.** Nr 48, poz. 327, Nr 138, poz. 974, Nr 173, poz. 1218; Dz. U. z **2008r.** Nr 180, poz. 1111, Nr 223, poz. 1458; Dz. U. z **2009r.** Nr 52, poz. 420, Nr 157, poz. 1241; Dz. U. z **2010r.** Nr 28, poz. 142 i poz. 146, Nr 40, poz. 230, Nr 106, poz. 675; Dz.U.z **2011r.** Nr 21, poz.113, Nr 117, poz.679, Nr 134, poz. 777, Nr 149, poz.887, Nr 217, poz.1281) oraz art.16b i art.17 ust.1 pkt 1 ustawy 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (**tekst jednolity Dz.U. z 2009r.** Nr 175, poz.1362 ze zmianami **z 2009r.** Nr 65, poz.554, Nr 157, poz. 1241, Nr 202, poz. 1551, Nr 219, poz. 1706, Nr 221, poz. 1738, **z 2010r.** Nr 28, poz.146, Nr 40, poz.229, Nr 81, poz. 440, Nr 125, poz. 842, **z 2011r.** Nr 81, poz.440, Nr 106, poz.622, Nr 149, poz.887) **Rada Miasta Piły** uchwała, co następuje:

**§ 1.** Przyjmuje się do realizacji Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

**§ 2.** Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Piły.

**§ 3.** Traci moc uchwała Nr XII/118/07 Rady Miasta Piły z dnia 28 sierpnia 2007r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pile do roku 2015”.

**§ 4.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

**Uzasadnienie**  
**do Uchwały Nr.....**  
**Rady Miasta Piły**  
**z dnia .....**

**w sprawie przyjęcia do realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020**

Zgodnie z art.16b ust.1 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej gmina opracowuje strategię rozwiązywania problemów społecznych. Przyjęta Uchwałą Nr XII/118/07 Rady Miasta Piły z dnia 28 sierpnia 2007r. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Pile do roku 2015” została w zasadniczej części zrealizowana. Przeprowadzona w roku 2011 diagnoza lokalnych problemów społecznych stała się podstawą do opracowania nowego dokumentu strategicznego, zawierającego misję samorządu, cele i kierunki działań oraz prognozowane zmiany. Należy jednocześnie podkreślić, że nowoopracowana strategia zawiera elementy, o których mowa w art.16b ust.2 ustawy o pomocy społecznej, tj: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki niezbędnych działań, sposób realizacji strategii i wskaźniki realizacji działań.

Art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020 będzie podstawą do opracowania i realizacji lokalnych projektów i programów, mających na celu podniesienie jakości życia mieszkańców Piły.

W związku z powyższym podjęcie uchwały jest uzasadnione.

**Strategia**  
**Rozwiązywania Problemów Społecznych**  
**Miasta Piły**  
**do roku 2020**



## SPIS TREŚCI

<b>WSTĘP .....</b>	<b>3</b>
<b>I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA .....</b>	<b>4</b>
1. STRUKTURA STRATEGII .....	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII .....	6
<b>II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA .....</b>	<b>18</b>
1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY MIASTA .....	18
2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA .....	18
3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT .....	20
4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA .....	21
5. SYTUACJA GOSPODARCZA .....	22
6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY .....	25
7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE .....	27
8. BEZDOMNOŚĆ .....	29
9. EDUKACJA .....	31
10. KULTURA .....	34
11. SPORT I REKREACJA .....	36
12. TURYSTYKA .....	39
13. SYTUACJA DZIECKA .....	42
14. OCHRONA ZDROWIA .....	48
15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE .....	58
16. POMOC SPOŁECZNA .....	61
17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH .....	87
18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE .....	90
19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO .....	100
20. SEKTOR POZARZĄDOWY .....	113
21. ANALIZA SWOT .....	142
22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY .....	151
<b>III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA .....</b>	<b>160</b>
1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ .....	160
2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI .....	175
3. PROGRAMY I PROJEKTY .....	176
<b>IV. UWAGI KOŃCOWE .....</b>	<b>177</b>
SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW .....	178

## WSTĘP

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych, umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. Na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego), w zakresie polityki społecznej, podstawową rolę wśród tego typu planów pełni strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia pozwala na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Dokument stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji i sądownictwa, przedstawiciele organizacji pozarządowych, Kościoła, mieszkańcy miasta oraz eksperci.

Dokument ma charakter długoletni; został przygotowany do roku 2020. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez miasto środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

# I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

## 1. STRUKTURA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wprowadzającej, diagnostyczno-analitycznej i programowej.

**Część wprowadzająca** zawiera informacje na temat organizacji strategii oraz uwarunkowań zewnętrznych (prawnych i strategiczno-programowych) tworzenia dokumentu.

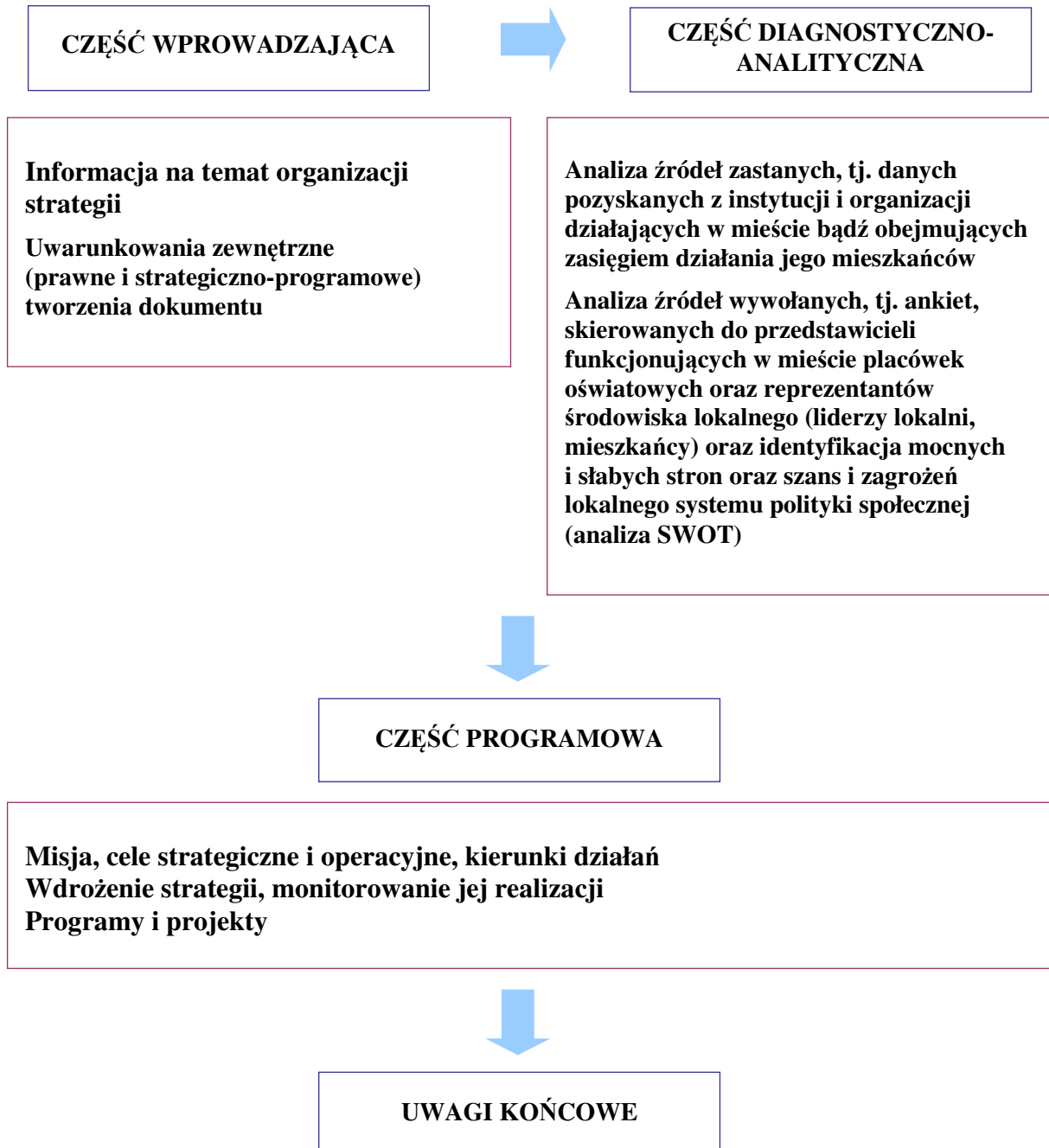
**Część diagnostyczno-analityczna** zawiera informacje ogólne dotyczące miasta oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście, która została oparta na badaniu źródeł zastanych, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w mieście bądź obejmujących zasięgiem działania jego mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (SWOT), a także analizie ankiet, skierowanych do przedstawicieli funkcjonujących w mieście placówek oświatowych oraz reprezentantów środowiska lokalnego (liderzy lokalni, mieszkańcy). Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach:

- Infrastruktura techniczna;
- Komunikacja i transport;
- Demografia;
- Gospodarka;
- Rynek pracy;
- Zasoby i warunki mieszkaniowe;
- Bezdomność;
- Edukacja;
- Kultura;
- Sport i rekreacja;
- Turystyka;
- Sytuacja dziecka;
- Ochrona zdrowia;
- Bezpieczeństwo publiczne;
- Pomoc społeczna;
- Sytuacja osób niepełnosprawnych;
- Problemy uzależnień i przemocy w rodzinie;
- Działalność organizacji pozarządowych

**Część programowa** zawiera najistotniejsze założenia polityki społecznej miasta na najbliższe lata. Są one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. W części programowej są również wskazane podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji, źródła finansowania i czas realizacji wyznaczonych w dokumencie działań. Ponadto przedstawiona jest prognoza zmian oraz informacja na temat sposobu wdrożenia dokumentu oraz prowadzenia monitoringu jego realizacji. Dla realnej oceny stopnia wdrożenia dokumentu jest przygotowany wykaz wskaźników monitoringowych.

Poniższy diagram prezentuje strukturę Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły.

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii



## 2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

### 2.1. PODSTAWY PRAWNE

Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika wprost z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zmianami), który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Na treść i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zmianami),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zmianami),
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 ze zmianami),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zmianami),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 ze zmianami),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zmianami),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. Nr 122, poz. 1143 ze zmianami),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407 ze zmianami),



- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. Nr 71, poz. 734 ze zmianami),
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536 ze zmianami).

Podczas realizacji strategii zajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

## **2.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

### **2.2.1. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE**

#### **Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu**

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Dokument zawiera również kilka nadrzędnych celów Unii Europejskiej do 2020 roku:

- zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata z obecnych 69% do co najmniej 75%,

- osiągnięcie poziomu inwestycji w działalności badawczo-rozwojowej równego 3% PKB, przede wszystkim poprzez poprawę warunków inwestowania w B+R przez sektor prywatny i opracowanie nowego wskaźnika umożliwiającego śledzenie procesów innowacji,
- ograniczenie emisji dwutlenku węgla co najmniej o 20% w porównaniu z poziomem z 1990 r. lub, jeśli pozwolą na to warunki, o 30%,
- zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii w całkowitym zużyciu energii do 20% oraz zwiększenie efektywności wykorzystania energii o 20%,
- ograniczenie liczby osób przedwcześnie kończących naukę szkolną do 10% z obecnych 15% oraz zwiększenie odsetka osób w wieku 30-34 lata posiadających wyższe wykształcenie z 31% do co najmniej 40%,
- ograniczenie liczby Europejczyków żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa o 25% poprzez wydobycie z ubóstwa 20 mln osób.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „**Unia innowacji**” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „**Młodzież w drodze**” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „**Europejska agenda cyfrowa**” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „**Europa efektywnie korzystająca z zasobów**” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „**Polityka przemysłowa w erze globalizacji**” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do MŚP, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurowania na rynkach światowych.

Celem projektu „**Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia**” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „**Europejski program walki z ubóstwem**” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby

ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

### **Narodowa Strategia Integracji Społecznej**

Narodowa Strategia Integracji Społecznej jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego. Działania w tym zakresie mają przyczynić się do:

- dostosowania edukacji i szkolenia do wymogów życia i pracy w społeczeństwie opartym na wiedzy,
- rozwijania aktywnej polityki zatrudnienia przyczyniającej się do tworzenia większej liczby lepszych miejsc pracy,
- modernizacji systemu ochrony socjalnej, w tym systemów emerytalnych i ochrony zdrowia, m.in. w celu zapewnienia ich finansowej stabilności oraz odpowiedniej koordynacji z celami polityki edukacyjnej i polityki zatrudnienia,
- wspierania integracji społecznej, aby uniknąć pojawienia się trwale zmarginalizowanej klasy ludzi niezdolnych do funkcjonowania w społeczeństwie opartym na wiedzy.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym,
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim,
- upowszechnienie kształcenia wyższego i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy,
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci,
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego,
- ograniczenie tendencji do wzrostu różnic dochodowych,
- ograniczenie bezrobocia długookresowego,
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży,
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych,
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy – ALMP,
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego,
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności,

- powszechne ubezpieczenie zdrowotne,
- kobiety i dzieci objęte programami zdrowia publicznego,
- wzrost dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością,
- dostęp do pracowników socjalnych,
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej,
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną,
- realizacja NSIS przez samorzządy terytorialne,
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

### **Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013)**

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013) służą realizacji priorytetów polityki spójności Unii Europejskiej, integrując je z priorytetami polskimi i uwzględniając zapisy odpowiadające na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej Krajowego Programu Reform. Dokument stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności.

Celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia dla Polski jest tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Cel ten będzie osiągany poprzez realizację następujących horyzontalnych celów szczegółowych:

1. Poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa.
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej.
3. Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski.
4. Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług.

5. Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.
6. Wyrównywanie szans rozwojowych.

### **Program Operacyjny Kapitał Ludzki**

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- 1.2. Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej,
- 1.3. Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej,
- 7.1. Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji,
- 7.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej,
- 7.3. Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”.

## **2.2.2. DOKUMENTY REGIONALNE I LOKALNE**

### **Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku**

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. W jej ramach sformułowano wizję rozwoju („Wielkopolska powinna być regionem zintegrowanym, konkurencyjnym”) i misję województwa („Skupienie wszystkich podmiotów publicznych działających na rzecz wzrostu konkurencyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców. Uzyskanie efektu synergii poprzez stworzenie spójnej koncepcji wykorzystania środków publicznych”) oraz wyznaczono cel generalny („Poprawa jakości przestrzeni województwa, systemu edukacji, rynku pracy, gospodarki oraz sfery społecznej skutkująca wzrostem poziomu życia mieszkańców”), cele strategiczne, operacyjne i horyzontalne.

Założenia polityki społecznej ujęto w ramach celów strategicznych 3 i 4 oraz służących ich osiągnięciu celów operacyjnych.

Cel strategiczny 3. Wzrost kompetencji mieszkańców i promocja zatrudnienia.

- Ograniczanie barier w dostępie do edukacji.
- Poprawa jakości oraz wzrost różnorodności form kształcenia.
- Rozwój przedsiębiorczości i promocja samozatrudnienia.
- Poprawa organizacji rynku pracy.

Cel strategiczny 4. Wzrost spójności i bezpieczeństwa społecznego.

- Poprawa sytuacji demograficznej oraz stanu zdrowia mieszkańców.
- Poprawa warunków mieszkaniowych.
- Rozwój usług socjalnych.
- Wzrost bezpieczeństwa.
- Ograniczenie skali patologii oraz wykluczeń społecznych.
- Budowa kapitału społecznego na rzecz społeczeństwa obywatelskiego.
- Wzrost udziału sportu i rekreacji w życiu mieszkańców regionu.

### **Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013**

Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013 jest jednym z 16 programów regionalnych służących realizacji Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia 2007-2013 (Narodowej Strategii Spójności),

jednocześnie będąc odzwierciedleniem polityki rozwoju prowadzonej przez samorząd województwa.

Dokument jest instrumentem polityki regionalnej województwa, realizującym, w oparciu o środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i środki krajowe, działania prowadzące do zmniejszenia dysproporcji gospodarczych, społecznych i terytorialnych. Zakres interwencji Programu wynika ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku, a jego celem głównym jest wzmocnienie potencjału rozwojowego Wielkopolski na rzecz wzrostu konkurencyjności i zatrudnienia.

Uznano, iż cel główny będzie realizowany poprzez cele szczegółowe, do których zaliczono: poprawę warunków inwestowania, wzrost aktywności zawodowej mieszkańców oraz wzrost udziału wiedzy i innowacji w gospodarce regionu. Osiągnięcie celów szczegółowych uzależniono natomiast od realizacji następujących priorytetów:

- Konkurencyjność przedsiębiorstw (cel: poprawa warunków dla zwiększenia konkurencyjności regionalnych przedsiębiorstw na rzecz wzrostu i zatrudnienia),
- Infrastruktura komunikacyjna (cel: zwiększenie wymiany gospodarczej z otoczeniem na rzecz wzrostu zatrudnienia),
- Środowisko przyrodnicze (cel: poprawa stanu środowiska i racjonalne gospodarowanie zasobami przyrodniczymi regionu),
- Rewitalizacja obszarów problemowych (cel: restrukturyzacja obszarów problemowych na rzecz wzrostu i zatrudnienia),
- Infrastruktura dla kapitału ludzkiego (cel: rozwój kapitału ludzkiego oraz wzmocnienie spójności społecznej regionu na rzecz wzrostu zatrudnienia),
- Turystyka i środowisko kulturowe (cel: wykorzystanie środowiska przyrodniczego i kulturowego dla zwiększenia atrakcyjności regionu).

### **Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Pilskiego na lata 2008-2015**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Powiatu Pilskiego na lata 2008-2015 jest dokumentem, który określa politykę społeczną w powiecie. Zawiera on opcje rozwoju poszczególnych jej instrumentów w celu skutecznego rozwiązywania problemów społecznych.

W dokumencie sformułowano misję („Pomoc społeczna adekwatna do potrzeb społecznych. Zintegrowany system wspierania dzieci i młodzieży, osób samotnych oraz rodzin znajdujących się czasowo lub na stałe w trudnej sytuacji materialnej lub obciążonych

niekorzystnymi dla ich rozwoju zjawiskami socjologicznymi. System oparty na modelowej współpracy oficjalnych struktur samorządowych z organizacjami pozarządowymi o charakterze społecznym. Powiat pilski to również obszar działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych opierający się na nowatorskich projektach opartych o partnerstwo publiczno-prywatne”) oraz wyznaczono poniżej przedstawione priorytety i cele szczegółowe.

#### Priorytet 1. Edukacja.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Działać na rzecz rozwijania świadomości zagrożeń.
- 1.2. Wzmocnić struktury oświaty w zakresie działań edukacyjnych i profilaktycznych.
- 1.3. Podjąć działania w kierunku pełnej edukacji społeczeństwa na temat zagrożeń społecznych i instrumentów pomocy w zakresie przeciwdziałania tym zagrożeniom.

#### Priorytet 2. Problemy społeczne.

Cele szczegółowe:

- 2.1. Przeciwdziałać zjawiskom wzrastających patologii społecznych i braku poczucia bezpieczeństwa.
- 2.2. Przeciwdziałać uzależnieniom.
- 2.3. Stworzyć warunki do zmniejszenia skutków rozwarstwienia społecznego ludności powiatu pilskiego.
- 2.4. Podejmować działania w kierunku likwidacji barier infrastrukturalnych i instytucjonalnych dla zwiększania dostępności do obiektów publicznych i miejsc zamieszkania oraz zwiększenia samodzielności osób starszych i niepełnosprawnych.

#### Priorytet 3. Społeczność lokalna.

Cele szczegółowe:

- 3.1. Tworzyć warunki do szerszej współpracy sektora publicznego i pozarządowego.
- 3.2. Podjąć działania na rzecz wzrostu wyrozumiałości i tolerancji społecznej.
- 3.3. Wykorzystać zaangażowanie i kreatywność osób pracujących w obszarze pomocy społecznej.

#### Priorytet 4. Infrastruktura.

Cele szczegółowe:

- 4.1. Podjąć działania w kierunku tworzenia sprawnie funkcjonującej profilaktyki w oparciu o infrastrukturę społeczną.
- 4.2. Tworzyć właściwą i o wysokim standardzie bazę dla realizacji zadań społecznych.
- 4.3. Efektywnie wykorzystywać funkcjonowanie świetlic socjoterapeutycznych na terenie powiatu.



4.4. Stworzyć warunki do rozwoju zaplecza sportowego i rehabilitacyjnego.

Priorytet 5. Finanse.

Cele szczegółowe:

- 5.1. Podjąć działania w kierunku pozyskania zewnętrznych środków finansowych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej.
- 5.2. Podjąć działania na rzecz wsparcia finansowego rodzin.
- 5.3. Podjąć działania w kierunku zabezpieczenia szeroko rozumianych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania.

### **Strategia Rozwoju Miasta Piły na lata 2005-2015**

Strategia Rozwoju Miasta Piły na lata 2005-2015 stanowi podstawę polityki rozwoju samorządu miasta. Dokument zawiera wizję rozwoju miasta („Piła to subregionalne centrum życia gospodarczego i społecznego, edukacji i komunikacji północnej Wielkopolski o znaczeniu regionalnym, które zapewnia warunki wszechstronnego rozwoju, zwłaszcza dogodnego życia, osiedlania się, kształcenia oraz prowadzenia działalności gospodarczej i społecznej”) i misję jego samorządu („Z poszanowaniem dla środowiska naturalnego, w poczuciu odpowiedzialności za rozwój społeczny i gospodarczy Piły, działając dla dobra jej mieszkańców, dążymy do wykorzystania szans stojących przed miastem, które ze względu na swoje znaczenie w północnej części Wielkopolski oraz posiadane zasoby pretenduje do miana regionalnego centrum życia społecznego i gospodarczego”) oraz definiuje kierunki rozwoju miasta, cele strategiczne i operacyjne w czterech obszarach tematycznych: 1. Praca i przedsiębiorczość, 2. Przestrzeń, 3. Społeczność, 4. Kultura, turystyka i sport.

W obszarze „Praca i przedsiębiorczość” sformułowano następujące kierunki rozwoju:

1. Zwiększenie szans na zatrudnienie dla grup szczególnie zagrożonych bezrobociem;
2. Dostosowanie kwalifikacji zawodowych ludności do zmieniających się potrzeb rynku pracy, m.in. poprzez rozwój kształcenia ustawicznego;
3. Tworzenie porozumień między jednostkami administracji samorządowej a organizacjami pozarządowymi i szkoleniowymi w celu optymalizacji działań podejmowanych w zakresie funkcjonowania rynku pracy;
4. Poprawa warunków funkcjonowania sektora usługowego w celu umocnienia roli Piły jako subregionalnego centrum gospodarczego;
5. Wzmocnienie współpracy między piłskimi małymi i średnimi przedsiębiorstwami w celu maksymalnego podniesienia ich konkurencyjności w regionie;

6. Wzmocnienie współpracy między dużymi przedsiębiorstwami oraz sektorem MSP;
7. Rozwój bazy instytucjonalnego i finansowego wsparcia przedsiębiorczości;
8. Zwiększanie zdolności przedsiębiorstw do wprowadzania innowacyjności oraz rozwój współpracy między sektorem edukacyjnym i gospodarczym Piły.

W obszarze „Przestrzeń” wyznaczono następujące kierunki rozwoju odnoszące się do kwestii mieszkalnictwa:

1. Rozwój mieszkalnictwa postępujący wraz z rozwojem gospodarczym i społecznym miasta;
2. Wzmocnienie współpracy między samorządem i prywatnymi właścicielami w sferze poprawy sytuacji mieszkaniowej w Pile.

W obszarze „Społeczność”, odnoszącym się głównie do jakości życia mieszkańców miasta, sformułowano następujące kierunki rozwoju:

1. Wzmacnianie sektora organizacji pozarządowych jako rozwój społeczeństwa obywatelskiego;
2. Rozwój infrastruktury edukacyjnej oraz wsparcie dostosowania kierunków nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych do wymogów rynku pracy;
3. Rozwój szkolnictwa wyższego;
4. Wspieranie rozwoju i promowanie osiągnięć utalentowanej młodzieży;
5. Rozwój pomocy społecznej w zakresie rozwiązywania problemów osób i rodzin zagrożonych marginalizacją, w tym szczególnie: osób starszych i niepełnosprawnych;
6. Wzrost bezpieczeństwa publicznego;
7. Rozwój społeczeństwa informacyjnego.

W obszarze „Turystyka, kultura i sport” sformułowano następujące kierunki rozwoju:

1. Podniesienie standardów bazy turystycznej w celu zwiększenia atrakcyjności dla rozwoju usług turystycznych;
2. Uczynienie z Piły bazy wypadowej do uprawiania turystyki kwalifikowanej na obszarze wokół Piły obejmującym atrakcyjne turystycznie rejony;
3. Wzmocnienie Piły jako subregionalnego ośrodka kulturalnego zgodnie z wytyczoną wizją miasta jako centrum życia społecznego i gospodarczego oddziałującego na sąsiednie regiony;
4. Upowszechnienie wśród mieszkańców Piły idei aktywnego wypoczynku i edukacji przez sport, rozpowszechnienie sportów masowych, zrównanie szans do uprawiania sportu szczególnie dla osób niepełnosprawnych;
5. Promocja utalentowanej młodzieży.

W obszarze „Społeczność” wyznaczono m.in. cel szczegółowy zakładający poprawę dostępności usług związanych z pomocą społeczną oraz cele operacyjne przewidujące poprawę dostępności i jakości usług środowiskowych i instytucjonalnych dla osób starszych, niepełnosprawnych i ich rodzin oraz stworzenie lokalnego systemu pomocy społecznej dla osób i rodzin zagrożonych marginalizacją. W ramach tych celów sformułowano następujące działania:

- stworzenie podstaw i warunków do organizowania nowych i rozwoju już istniejących usług o charakterze środowiskowym, a także instytucjonalnym skierowanych do osób starszych, niepełnosprawnych i ich rodzin poprzez realizację usług świadczonych w miejscu zamieszkania osoby starszej i niepełnosprawnej, modernizację i poszerzenie oferty istniejących placówek działających w tym obszarze (Dzienny Dom Pomocy) oraz wsparcie utworzenia kolejnego Dziennego Domu Pomocy i nowych placówek m.in.: Rodzinnego Domu Pomocy, Zakładu Aktywizacji Zawodowej i kompleksu mieszkań chronionych,
- upowszechnienie wiedzy o uprawnieniach, możliwościach i zakresie świadczonej pomocy, ofercie edukacyjnej, szkoleniowej i lokalnego rynku pracy, zapewnienie specjalistycznej pomocy w obszarze danego problemu, w tym psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, poprawa jakości przepływu informacji pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze pomocy społecznej, kontynuacja realizacji lokalnego programu rozwiązywania problemów społecznych na lata 2001-2005 oraz opracowanie i realizacja gminnego programu rozwiązywania problemów społecznych na kolejne lata, tworzenie grup wsparcia i grup samopomocy.

## II. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNO-ANALITYCZNA

### 1. POŁOŻENIE, POWIERZCHNIA, PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY MIASTA

Piła jest czwartym co do wielkości miastem w województwie wielkopolskim i siedzibą władz powiatu pilskiego. Położona jest w dolinie rzeki Gwdy, na pograniczu Pojezierzy Wałeckiego i Krajeńskiego oraz Doliny Środkowej Noteci.

Według danych na 31 grudnia 2010 r. powierzchnia miasta wynosiła 102,68 km<sup>2</sup>. Ponad połowę powierzchni zajmują lasy i parki, wkomponowane pomiędzy nowoczesne osiedla mieszkaniowe: Gładyszewo, Górne, Jadwiżyn, Koszyce, Motylewo, Podlasie, Śródmieście, Staszyce, Zamość.

W Pile przecinają się drogi kołowe i kolejowe, prowadzące z Wybrzeża na południe, do Poznania, Gorzowa i dalej do Niemiec oraz ze Szczecina i Świnoujścia do Bydgoszczy, Torunia i Warszawy.

### 2. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Miasto Piła posiada dobrze rozwiniętą infrastrukturę techniczną stwarzającą możliwości rozwoju wielu gałęzi gospodarki. Atrakcyjne położenie komunikacyjne, różnorodna oferta inwestycyjna (ponad 120 ha) i przychylność lokalnych władz stanowią dogodne warunki do lokowania inwestycji w Pile.

Dane szczegółowe na temat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej oraz drogowej w mieście przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 1. Infrastruktura techniczna w mieście w 2009 roku**

<b>sieć wodociągowa</b>	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	151,4
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	72.689
<b>sieć kanalizacyjna</b>	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	156,8
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	70.948
liczba oczyszczalni ścieków	1
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków	85.000
<b>sieć gazowa</b>	
długość czynnej sieci gazowej (w m)	208.986
liczba ludności korzystającej z sieci gazowej	67.678

<b>sieć drogowa</b>	
długość dróg publicznych w mieście ogółem (w km)	321,9
<sup>w tym</sup> długość dróg gminnych (w km)	231
długość dróg powiatowych (w km)	43,1
długość dróg wojewódzkich (w km)	11,6
długość dróg krajowych (w km)	36,2

Dane Urzędu Miasta Piły.

W uzupełnieniu danych dotyczących infrastruktury technicznej warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w mieście w latach 2008-2010. Inwestycje te, poza sferą techniczną, przeprowadzono m.in. w obszarze edukacji, kultury, pomocy społecznej, mieszkalnictwa, sportu i rekreacji. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w mieście w latach 2008-2010**

<b>inwestycje</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• ostatni etap budowy obwodnicy miasta Piły (połączenie drogi krajowej nr 11 i wojewódzkiej nr 179 oraz połączenie drogi krajowej nr 11 i wojewódzkiej nr 188)</li> <li>• przebudowa i adaptacja budynku przy ul. Bohaterów Stalingradu 23 na obiekt wielofunkcyjny (dla realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej i oświaty)</li> <li>• kontynuacja budownictwa mieszkaniowego na terenach powojaskowych – Piłskie TBS</li> <li>• rewitalizacja obszaru powojaskowego przy ul. Podchorążych – Kossaka (Centrum Sportowo-Rekreacyjne (Aquapark, lodowisko, skatepark, ściana wspinaczkowa)</li> <li>• modernizacje, przebudowa i budowa dróg publicznych, w tym: chodników, jezdni, parkingów, ścieżek itp., między innymi: ul. Wałęcka, ul. Kazimierza Wielkiego, ul. Pogodna, ul. Piaskowa, ul. Prosta, ul. Okrężna, obwodnica od al. Niepodległości do al. Wojska Polskiego, obwodnica śródmiejska odcinek od 14 Lutego do ul. Kwiatowej, ul. Młynarska, ul. Krucza, ul. Zatorska, ul. Koszykowa, ul. Jaworowa, ul. Śniadeckich, ul. Kolejowa, parkingi przy al. Piastów i na targowisku miejskim, przebudowa skrzyżowania ul. Okólna / ul. Ludowa</li> <li>• budowa i przebudowa dróg rowerowych w mieście</li> <li>• rozbudowa i przebudowa dostosowawcza składowiska odpadów komunalnych gminy Piła w miejscowości Kotuń</li> <li>• rewaloryzacja Parku Miejskiego im. St. Staszica (ogrodzenie, oświetlenie, mała architektura, szata roślinna)</li> <li>• modernizacja i poszerzenie terenu Cmentarza Komunalnego przy ul. Motylewskiej</li> <li>• budowa sieci teletechnicznej szerokopasmowej oraz kamer systemu monitoringu</li> <li>• rewitalizacja obszaru powojaskowego przy al. Powstańców Wlkp. – kompleks strzelnic, zaplecze socjalno-szkoleniowe i techniczno-administracyjne, zagospodarowanie terenu wraz z komunikacją wewnętrzną</li> <li>• budowa sali gimnastycznej i zagospodarowanie terenu przy Szkole Podstawowej Nr 5</li> <li>• zagospodarowanie boisk szkolnych w Szkole Podstawowej Nr 4</li> <li>• zagospodarowanie terenu boisk przy Zespole Szkół Nr 2</li> <li>• zagospodarowanie boisk szkolnych wraz z ogrodzeniem w Gimnazjum Nr 5</li> <li>• boisko „Orlik” przy ul. Okrzei 11</li> <li>• doposażenie kuchni Przedszkoli Nr 3, Nr 4, Nr 5, Nr 6, Nr 7, Nr 11, Nr 13, Nr 15</li> <li>• doposażenie kuchni Żłobka Nr 5</li> </ul>

Dane Urzędu Miasta Piły.

### 3. KOMUNIKACJA I TRANSPORT

Piła jest miastem o doskonałej dostępności komunikacyjnej – położone na skrzyżowaniu dróg krajowych, w obszarze węzła kolejowego i lotniska. W zachodniej części miasta znajduje się czynne, duże, powojkowe lotnisko, zarządzane przez Aeroklub Ziemi Pilskiej. Położenie lotniska w Pile umożliwia szybki kontakt gospodarczy z firmami regionu Północnej Wielkopolski i całej Europy oraz stwarza możliwość rozbudowy infrastruktury technicznej związanej z lotnictwem.

Piła jest ważnym węzłem komunikacyjnym północnej części województwa wielkopolskiego. Największą rolę wśród dróg krajowych i wojewódzkich odgrywają: drogi nr 10 Bydgoszcz – Szczecin i nr 11 Poznań – Koszalin oraz drogi nr 179 Rusinowo – Gorzów Wielkopolski, nr 180 Trzcianka – Wieleń i nr 188 Złotów – Człuchów. Nowoczesnym rozwiązaniem komunikacyjnym jest nowo powstała obwodnica zewnętrzna, zmieniająca przebieg drogi krajowej nr 11, która przejęła krajowy i międzynarodowy ruch tranzytowy.

Linie kolejowe rozchodzą się z Piły w siedmiu kierunkach: Piła – Bydgoszcz – Kutno (linia kolejowa nr 18), Piła – Krzyż Wielkopolski – Gorzów Wielkopolski – Kostrzyn nad Odrą (linia kolejowa nr 203), Piła – Chojnice – Tczew (linia kolejowa nr 203), Piła – Poznań (linia kolejowa nr 354), Piła – Czarnków – Bzowo Goraj (czynna tylko dla ruchu towarowego na odcinku Piła Główna – Mirosław Ujski; linia kolejowa nr 374), Piła – Wałcz – Stargard Szczeciński (linia kolejowa nr 403), Piła – Szczecinek – Słupsk – Ustka (linia kolejowa nr 405). W mieście znajduje się dworzec kolejowy Piła Główna oraz przystanki kolejowe: Piła Kalina (linia Piła – Poznań), Piła Leszków (linia Piła – Poznań) oraz Piła Podlasie (linia Piła – Tczew).

Odległości drogowe z Piły do większych miast Polski wynoszą: do Poznania – 102 km, do Szczecina – 172 km, do Gdańska – 224 km, do Warszawy – 357 km, do Koszalina – 143 km i do Bydgoszczy – 88 km.

Większość mieszkańców Piły, poza zamieszkującymi najbardziej oddalone od centrum osiedla, tj. Gładyszewo i Motylewo, do których autobusy kursują rzadziej, ma dogodne połączenia komunikacyjne.

Podmiotami świadczącymi usługi komunikacyjne w Pile są: Miejski Zakład Komunikacji w Pile sp. z o.o. (16 miejskich linii autobusowych, 1 linia podmiejska, linie rekreacyjne i specjalne), Miejskie Przedsiębiorstwo Taksówkowe sp. z o.o., Radio Hit Taxi Stowarzyszenie Bezpieczna Droga, Halo Taxi Zrzeszenie Transportu Prywatnego, Echo Postój Taksówek, Radio Taxi s.c., Red Taxi, Tele Taxi, Taksówka Bagażowa Futerski Mieczysław.

#### 4. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Na koniec 2010 roku miasto Piła liczyło 74.550 mieszkańców, w tym 39.045 kobiet, które stanowiły 52,4% ogółu ludności (na 100 mężczyzn przypadało 110 kobiet). Gęstość zaludnienia w mieście wynosiła 724 osoby na km<sup>2</sup>.

W latach 2008-2010 systematycznie zmniejszała się liczba mieszkańców miasta. Spadek dotyczył liczby dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, zwiększała się natomiast liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 3. Struktura wiekowa ludności miasta w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	14.354	14.139	13.893
liczba osób w wieku produkcyjnym	49.652	49.343	49.061
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	10.729	11.156	11.596
ogółem	74.735	74.638	74.550

Dane Urzędu Miasta Piły i Urzędu Statystycznego w Poznaniu Oddział w Pile.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak będący różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów przyrost naturalny oraz saldo migracji, która odbywa się zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Dane szczegółowe w tym zakresie odnoszące się do miasta przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 4. Ruch naturalny ludności miasta w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba urodzeń żywych	829	824	807
liczba zgonów	610	680	619
przyrost naturalny	219	144	188

Dane Urzędu Miasta Piły i Urzędu Statystycznego w Poznaniu Oddział w Pile.

**Tabela 5. Ruch migracyjny ludności miasta w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
saldo migracji w ruchu wewnętrznym	-248	-164	-270
saldo migracji w ruchu zagranicznym	-30	-13	-6
saldo migracji ogółem	-278	-177	-276

Dane Urzędu Statystycznego w Poznaniu Oddział w Pile.

Zmniejszająca się liczba dzieci i młodzieży w mieście była m.in. efektem spadającej dzietności rodzin, o czym świadczy malejąca w kolejnych latach liczba urodzeń żywych – (z 829 w 2008 r. do 807 w 2010 r.). Wahania liczby zgonów (610 w 2008 r., 680 w 2009 r., 619 w 2010 r.) wpływały na zmieniający się przyrost naturalny (219 w 2008 r. 144 w 2009 r. 188 w 2010 r.).

Spadek liczby mieszkańców był również efektem ruchu migracyjnego, którego saldo w latach 2008-2010 było ujemne (-278 w 2008 r., -177 w 2009 r., -276 w 2010 r.) Migracja mieszkańców do i z miasta odbywała się przede wszystkim w ruchu wewnętrznym, głównie do większych jednostek administracyjnych.

Biorąc pod uwagę powyższe dane i próbując dokonać prognozy ludności miasta na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie niekorzystne, wcześniej odnotowane, kwestie. Pierwsza z nich dotyczy malejącej liczby dzieci i młodzieży. Druga natomiast odnosi się do systematycznego zwiększania się liczby osób starszych. W przyszłości ta ostatnia grupa będzie zasilana przez liczne obecnie grono osób w wieku produkcyjnym, które zakończą aktywność zawodową.

Powyższe tendencje demograficzne będą wymagały dopasowania usług społecznych do potrzeb zarówno dzieci i młodzieży, jak przede wszystkim seniorów. W przypadku tych pierwszych konieczne będzie dostosowanie dostępu do wychowania, edukacji, kultury, sportu i rekreacji, tym drugim trzeba będzie natomiast udzielić stosownej pomocy materialnej i rzeczowej, ułatwić im korzystanie z usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

## **5. SYTUACJA GOSPODARCZA**

Piła jest ważnym centrum gospodarczym północnej części województwa wielkopolskiego. Jest również jednym z prężniejszych ośrodków akademickich subregionu i od lat znajduje się w gronie liderów aktywności inwestycyjnej miast do stu tysięcy mieszkańców. Dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna, dogodne usytuowanie geograficzne stwarzają wiele możliwości rozwoju różnych gałęzi gospodarki. Miasto prowadzi ożywioną współpracę z zagranicą (Francja, Rosja, Niemcy) w dziedzinie oświaty, sportu i kultury oraz wymianę doświadczeń na szczeblu samorządowym. Współpraca gospodarcza z partnerami zagranicznymi owocuje spotkaniami środowisk biznesu przy okazji organizowanych „Dni Piły” czy kolejnych edycji Wielkopolskiej Wystawy Gospodarczej Małych i Średnich Przedsiębiorstw.



Główne profile działalności gospodarczej w Pile to przemysł oświetleniowy, poligrafia, logistyka i transport, elektrotechnika i elektronika, technologie wspomagające ochronę środowiska. W mieście funkcjonuje ponad 8 tysięcy firm, w tym 75 z udziałem kapitału zagranicznego, takich jak: Philips Lighting Poland (stanowiący zespół 7 jednostek produkcyjnych – Zakład Żarówek, Zakład Świelówek, Zakład Lamp Kompaktowych, Zakład Komponentów, Zakład Budowy Maszyn, Zakład Utrzymania Ruchu, Philips Lighting Electronics Poland), SCA Packaging Poland, Centrum Rijnart Poland. Wśród piłskich firm wyróżniających się na rynku znajdują się: Poszukiwania Nafty i Gazu „Nafta” Sp. z o.o., PROFIL Wytwórnia Profili Budowlanych z PCV Sp. z o.o., Karpol Sp. z o.o., Grapil Grażyna Sobieraj Sp. J., ASTA-NET, Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego ZETPEZET Sp. z o.o. przerabiające ziemniaki na skrobię ziemniaczaną, Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o. – zakład wytwarzający ciepło na potrzeby centralnego ogrzewania. Ponadto miasto posiada wiele drukarni, z których najbardziej nowoczesna należy do „Agory” S.A. – wydawcy „Gazety Wyborczej”.

Przedsiębiorcy wspierani są przez działające na terenie miasta samorządy gospodarcze i instytucje otoczenia biznesu, w tym przez Izbę Gospodarczą Północnej Wielkopolski, Cech Rzemiosł Różnych oraz Zrzeszenie Handlu, Gastronomii i Usług, piłski oddział Wielkopolskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

W 2010 r. miasto Piła znalazło się na 16 miejscu w kraju, w ogólnopolskim rankingu Samorząd Zrównoważonego Rozwoju, prowadzonym pod egidą Fundacji Godła Promocyjnego TERAZ POLSKA.

Użytki rolne zajmują 16,8% powierzchni miasta (1.720 ha). W ich strukturze przeważają grunty orne, co potwierdzają dane przedstawione w poniższej tabeli.

**Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki**

powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)		1.720
w tym:	grunty orne (w ha)	1.062
	sady (w ha)	5
	łąki (w ha)	493
	pastwiska (w ha)	99
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)		5.330
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków (w ha)		3273

Dane Urzędu Miasta Piły.

W latach 2008-2010 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście zmieniała się i w kolejnych latach wynosiła: w 2008 r. – 8.389, w 2009 r. – 8.249, a w 2010 r.

– 8.572. Wśród nich dominowały podmioty sektora prywatnego (7.973 w 2008 r., 7.828 w 2009 r., 8.156 w 2010 r.), a dominującą formą gospodarki były usługi. Najwięcej przedsiębiorstw działało w takich sekcjach, jak: handel i naprawy (2.346 podmiotów na koniec 2010 r.), budownictwo (844), transport, gospodarka magazynowa i łączność (713), przemysł (600), ochrona zdrowia i pomoc społeczna (582), działalność usługowa komunalna, społeczna indywidualna, pozostała (560) oraz obsługa nieruchomości i firm (549).

Do największych, nowo powstałych podmiotów w mieście, które utworzyły wiele miejsc pracy, należą: Nerta S.A., Centrum Logistyki w Pile, Rhenus Recycling Polska Sp. z o.o., Colors Faktory sp. z o.o., TESCO, Galeria Kasztanowa, Aldi, Black Red White, Praktiker. Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych w mieście przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 7. Podmioty gospodarcze w mieście w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba podmiotów w sektorze publicznym	416	421	416
liczba podmiotów w sektorze prywatnym	7.973	7.828	8.156
liczba podmiotów ogółem	8.389	8.249	8.572

Dane: [www.stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl)

**Tabela 8. Podmioty gospodarcze w mieście w wybranych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) na koniec 2010 roku**

sekcja	liczba podmiotów
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	67
przemysł	600
budownictwo	844
handel i naprawy	2.346
hotele i restauracje	247
transport, gospodarka magazynowa i łączność	713
pośrednictwo finansowe	355
obsługa nieruchomości i firm	549
administracja publiczna i obrona narodowa	18
edukacja	328
ochrona zdrowia i pomoc społeczna	582
działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	560

Dane: [www.stat.gov.pl](http://www.stat.gov.pl)

## 6. PROBLEMY NA RYNKU PRACY

Problemy na rynku pracy, objawiające się niedostateczną liczbą miejsc pracy, prowadzą do obniżenia standardu życia ludności. Długotrwałe pozostawanie bez zatrudnienia ogranicza szanse na podjęcie pracy, przyczynia się do ubożenia ludności, a nawet prowadzi do wykluczenia społecznego.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Pile, w latach 2008-2010 liczba osób bezrobotnych w Pile zwiększała się z roku na rok (od 2.068 na koniec 2008 roku do 3.219 osób na koniec roku 2010). Wśród pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety, których liczba na koniec kolejnych lat wyniosła: 1.101, 1.596 i 1.667. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 9. Bezrobotni w mieście według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba bezrobotnych w mieście	2.068	3.125	3.219
udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	4,2%	6,3%	6,6%
liczba bezrobotnych kobiet w mieście	1.101	1.596	1.667
udział kobiet w liczbie bezrobotnych	53,2%	51,1%	51,8%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Pile.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2008-2010 w powiecie pilskim, województwie wielkopolskim i w kraju.

**Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
stopa bezrobocia w powiecie pilskim	7,3%	11,1%	11%
stopa bezrobocia w województwie wielkopolskim	6,4%	9,2%	9,2%
stopa bezrobocia w kraju	9,5%	12,1%	12,3%

Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

W latach 2008-2010 powiat pilski charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa wielkopolskiego, zaś niższą w stosunku do kraju, stopą bezrobocia. Warto zauważyć, iż w latach 2009-2010 zarówno w powiecie, w województwie, jak i w kraju stopa bezrobocia utrzymywała się na zbliżonym poziomie.

Dla scharakteryzowania problemu bezrobocia w Pile ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie, na dzień 30 czerwca 2011 r. przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 11. Bezrobotni w mieście na dzień 30 czerwca 2011 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia**

		liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)			liczba bezrobotnych		udział kobiet (w %)
		ogółem	kobiet				ogółem	kobiet	
wiek	18-24 lata	498	282	56,6	staż pracy	bez stażu	447	255	57
	25-34 lata	1.028	595	57,9		do 1 roku	389	224	57,6
	35-44 lata	711	423	59,5		1-5 lat	753	413	54,8
	45-54 lata	704	389	55,3		5-10 lat	500	302	60,4
	55-59 lat	298	133	44,6		10-20 lat	604	341	56,5
	60-64 lata	69	–	–		20-30 lat	463	229	49,5
czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	403	224	55,6	wykształcenie	30 lat i więcej	152	58	38,2
	1-3 miesiące	651	348	53,5		wyższe	343	219	63,8
	3-6 miesięcy	750	399	53,2		policealne i śr. zawodowe	870	569	65,4
	6-12 miesięcy	812	441	54,3		średnie ogólnokształcące	285	192	67,4
	12-24 miesiące	485	285	58,8		zasadnicze zawodowe	912	397	43,5
	pow. 24 miesięcy	207	125	60,4		gimnazjalne i niższe	898	445	49,6

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Pile.

Na koniec czerwca 2011 roku wśród bezrobotnych w mieście Pile największą grupę stanowiły osoby w wieku 25-34 lata (łącznie 1.028 osób), osoby pozostające bez zatrudnienia od 6 do 12 miesięcy (812 osób), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (753 osoby), a także osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (912 osób) oraz gimnazjalnym i niższym (898 osób).

Liczne grupy wśród będących bez zatrudnienia stanowiły również osoby w wieku 35-44 lata (711 osób) i 45-54 lata (704 osoby), osoby pozostające bez pracy od 3 do 6 miesięcy (750 osób) i od 1 do 3 miesięcy (651 osób), osoby ze stażem pracy od 10 do 20 lat (604 osoby) i od 5 do 10 lat (500 osób) oraz osoby z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym (870 osób).

Największy udział kobiet w ogóle bezrobotnych odnotowano wśród osób w wieku 35-44 lata (59,5%) i 25-34 lata (57,9%), osób pozostających bez pracy długotrwale, powyżej 24

miesiący (60,4%) i od 12-24 miesiący (58,8%), osób ze stażem od 5 do 10 lat (60,4%) i ze stażem pracy do roku (57,6%), a także osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (67,4%) oraz policealnym i średnim zawodowym (65,4%).

Z powyższych danych wynika, że programami aktywizującymi osoby bezrobotne w mieście należy objąć przede wszystkim osoby z krótkim stażem pracy, którym powinno się zapewnić możliwość poszerzenia doświadczenia zawodowego. Nie należy również zapominać o osobach mających za sobą kilkanaście lat pracy, którym powinno się zapewnić możliwość przekwalifikowania, aby wzmocnić ich konkurencyjność na rynku pracy.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w mieście w największym stopniu osiągały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcanie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

## 7. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują w znacznym stopniu jakość jej bytowania. Niejednokrotnie określają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych.

W latach 2008-2010 liczba mieszkań w mieście Piły rosła (z 25.743 w 2008 r. do 25.922 w 2010 r.). Zwiększyła się tym samym liczba izb (z 94.504 w 2008 r. do 95.346 w 2010 r.) i powierzchnia użytkowa mieszkań (z 1.626.847 m<sup>2</sup> w 2008 r. do 1.650.009 m<sup>2</sup> w 2010 r.). Nieznacznie wzrosła także przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (z 63,2 m<sup>2</sup> w 2008 r. do 63,7 m<sup>2</sup> w 2010 r.) i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (z 21,8 m<sup>2</sup> w 2008 r. do 22,1 m<sup>2</sup> w 2010 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w mieście w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba mieszkań	25.743	25.857	25.922
liczba izb	94.504	95.078	95.346
powierzchnia użytkowa mieszkań (w m <sup>2</sup> )	1.626.847	1.642.127	1.650.009
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (w m <sup>2</sup> )	63,2	63,5	63,7
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (w m <sup>2</sup> )	21,8	22	22,1

Dane Urzędu Miasta Piły.

W latach 2008-2010 niepokój budził spadek liczby nowo oddanych mieszkań (ze 123 w 2008 r. do 92 w 2010 r.). Z kolei zarówno liczba nowych izb oddanych do użytkowania, jak i powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań ulegała wahaniom (liczba nowych izb: 536 w 2008 r., 614 w 2009 r., 396 w 2010 r.; powierzchnia mieszkań: 14.907 m<sup>2</sup> w 2008 r., 16.475 m<sup>2</sup> w 2009 r., 11.405 m<sup>2</sup> w 2010 r.). Jeśli chodzi o budownictwo niemieszkalne, z roku na rok zmniejszała się liczba nowych budynków, a co za tym idzie malała ich powierzchnia użytkowa (liczba budynków: z 52 w 2008 r. do 35 w 2010 r.; powierzchnia budynków: z 55.963 m<sup>2</sup>.w 2008 r. do 12.310 m<sup>2</sup>.w 2010 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 13. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w mieście w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba nowych mieszkań oddanych do użytkowania	123	121	92
liczba nowych izb oddanych do użytkowania	536	614	396
powierzchnia użytkowa oddanych mieszkań (w m <sup>2</sup> )	14.907	16.475	11.405
liczba nowych budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania	52	50	35
powierzchnia użytkowa budynków niemieszkalnych oddanych do użytkowania (w m <sup>2</sup> )	55.963	18.257	12.310

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Miasta Piły.

Gospodarstwom domowym, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, wypłacane są dodatki mieszkaniowe. Jest to forma pomocy świadczona przez gminę, a realizowana przez Wydział Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej Urzędu Miasta Piły. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 14. Dodatki mieszkaniowe przyznane w mieście w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano dodatek mieszkaniowy	3.452	3.452	3.394
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	20.706	19.237	19.582
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	3.432.572	3.584.965	4.017.877

Dane Urzędu Miasta Piły.

W roku 2010 liczba rodzin w mieście, którym decyzją administracyjną przyznano dodatek mieszkaniowy, zmniejszyła się w stosunku do lat poprzednich (3.394 w 2010 r. w stosunku do 3.452 w latach 2008-2009). Z kolei liczba przyznanych dodatków ulegała

wahaniom (20.706 w 2008 r., 19.237 w 2009 r., 19.582 w 2010 r.), a ich wartość wzrastała w kolejnych latach (z 3.432.572 zł w 2008 r. do 4.017.877 zł w 2010 r.).

## **8. BEZDOMNOŚĆ**

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych zaniedbujących obowiązek opieki następczej.

Do głównych przyczyn bezdomności o charakterze społecznym i patologicznym należą: likwidacja państwowych zakładów pracy, a wraz z nimi hoteli robotniczych, brak miejsc w szpitalach, zakładach opiekuńczych, domach pomocy społecznej, brak opieki nad wychowankami domów dziecka kończącymi 18 lat, brak ośrodków dla nosicieli wirusa HIV, zaległości w opłatach czynszowych prowadzące do eksmisji, a także alkoholizm, przestępczość, odrzucenie lub brak opieki ze strony najbliższych, rozwód lub trwały rozpad innych więzi formalnych lub nieformalnych, prostytutka kobiet, przemoc w rodzinie oraz świadomy wybór innego sposobu życia i odrzucenie powszechnie uznawanego systemu wartości.

Osobami bezdomnymi, obok tych, którzy są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

W latach 2008-2010 pomoc w postaci schronienia i wyżywienia dla osób bezdomnych w mieście Piły była realizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przy współpracy z Pilskim Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT. Pomoc ta miała charakter kompleksowy; oprócz noclegu obejmowała całodzienne wyżywienie, zapewnienie sezonowej odzieży i obuwia, podstawowych środków higieny oraz leków pierwszej pomocy. W 2008 r. udzielono pomocy w formie opłacenia schronienia wraz z wyżywieniem 54 bezdomnym pochodzącym z miasta. Ponadto opłacany był pobyt 4 bezdomnych w ośrodkach na terenie kraju. Ogółem pomoc w postaci schronienia uzyskało 58 osób. W roku kolejnym pomocy w formie schronienia udzielono łącznie 147 osobom bezdomnym, w tym 125 osobom pochodzącym z miasta. Ośrodek opłacał również pobyt 5 bezdomnym przebywającym w schroniskach innych gmin. Z kolei w roku 2010 pomocy w formie schronienia udzielono 128 osobom bezdomnym.

W ramach realizowanego w Pile projektu „Wsparcie osób bezdomnych w wychodzeniu z bezdomności”, w latach 2008-2010 zrealizowano następujące działania:

- spotkania przedstawicieli lokalnych instytucji: Komendy Powiatowej Policji w Pile, Straży Miejskiej, PKP, PKS, Szpitala Specjalistycznego w Pile, Miejskiego Zakładu Gospodarki Mieszkaniowej, Zarządu Ogrodów Działkowych oraz Pilskiego Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT w Pile, które odbyły się kolejno 27.10.2008 r., 13.11.2009 r. i 27.10.2010 r. w budynku MOPS-u w Pile przy ul. Kwiatowej 5, a od 2010 r. przy ul. Bohaterów Stalingradu 23; na spotkaniach tych ustalano zasady i zakres współpracy w działaniach na rzecz bezdomnych w sezonach 2008/2009, 2009/2010 i 2010/2011.
- kontynuacja rozpoczętej w 2008 roku akcji informacyjnej, skierowanej do mieszkańców Piły oraz osób bezdomnych – rozklejanie plakatów informujących o instytucjach udzielających pomocy osobom bezdomnym w miejscach przez nich uczęszczanych, wywiady w lokalnych mediach,
- wizytacje pilskich ogrodów działkowych przez zespół interdyscyplinarny składający się z pracowników socjalnych (po 2 pracowników w 2008 i 2009 r., a 3 w 2010 r.), przedstawiciela Straży Miejskiej, przedstawicieli Komendy Powiatowej Policji w Pile, a także reprezentantów Okręgowego Zarządu Polskiego Związku Działkowców; celem wizytacji było dotarcie do osób zamieszkujących na tych terenach, zdiagnozowanie ich sytuacji oraz zaproponowanie pomocy adekwatnej do potrzeb, zwłaszcza skierowanie do schroniska (wizytacje przeprowadzone w latach 2008-2010 wykazały, że na terenie pilskich ogródków działkowych przebywało odpowiednio 9, 7 oraz 9 bezdomnych),
- regularny monitoring miejsc niemieszkalnych, w których potencjalnie mogli przebywać bezdomni dokonywany w okresach zimowych przez pracowników socjalnych ds. osób bezdomnych przy współpracy z Pilskim Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT, Policją, Strażą Ochrony Kolei i Strażą Miejską.

Z uwagi na stale rosnący problem bezdomności na terenie Piły, w 2010 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej opracował i rozpoczął wdrażanie kolejnego projektu socjalnego skierowanego do osób bezdomnych pn. „Ja, Odyseusz. Wsparcie osób w wychodzeniu z bezdomności”. Celem projektu jest pomoc tej grupie osób w realizacji procesu wychodzenia z bezdomności poprzez zapewnienie im kompleksowego wsparcia, m.in. odpowiednich warunków lokalowych, intensywnej i systematycznie prowadzonej pracy socjalnej, specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i prawnego, a także wsparcia poprzez działania aktywizujące, zmierzające do reintegracji społecznej i zawodowej tych osób. Projekt



skierowany jest do osób bezdomnych, które podjęły już aktywność w zakresie poprawy swojej sytuacji życiowej (np. złożyły wniosek o przydział mieszkania z zasobów miasta, podjęły terapię uzależnień, systematycznie współpracują z PUP-em itp.) oraz wykazują motywację do dalszego działania. W przypadku tych osób opracowywane są indywidualne programy wychodzenia z bezdomności, których realizacja warunkuje pobyt w Ośrodku Wsparcia MOPS przy ul. Bohaterów Stalingradu 23. W okresie od listopada do grudnia 2010 roku uczestnikami projektu było 7 osób.

## 9. EDUKACJA

Edukacja, rozumiana jako wychowanie, wykształcenie, nauka oraz zdobywanie wiedzy, umiejętności i kształcenie, pełni zasadniczą rolę w rozwoju człowieka. Jako proces trwający od młodości jest sposobem na podniesienie jakości zasobów ludzkich, a tym samym poziomu konkurencyjności gospodarki i przyspieszenia tempa rozwoju gospodarczego. Głównym problemem edukacji jest nierówny dostęp do niej przez całe życie, efektem czego są zróżnicowane szanse życiowe poszczególnych grup ludności, np. młodzieży mieszkającej na wsi i w mieście, dziewcząt i chłopców, dorosłych bez wykształcenia i z wykształceniem.

Atutem miasta Piły jest bardzo dobrze rozwinięty system szkolnictwa oferujący wysoki poziom kształcenia na wszystkich szczeblach edukacji oraz różnorodność zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży. W mieście swoje siedziby mają Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica, Niepubliczna Wyższa Szkoła Biznesu oraz Ośrodek Zamiejscowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Na uczelniach studiuje ponad 4,5 tysiąca studentów.

W roku szkolnym 2009/2010 w mieście Piły funkcjonowały 62 placówki oświatowo-wychowawcze, w tym 19 przedszkoli, 11 szkół podstawowych, 9 szkół gimnazjalnych i 20 szkół ponadgimnazjalnych oraz 3 szkoły wyższe. Dane szczegółowe na temat ww. placówek, a także liczby dzieci i uczniów do nich uczęszczających oraz nauczycieli w nich pracujących przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 15. Placówki oświatowo-wychowawcze w mieście w roku szkolnym 2009/2010**

nazwa i adres placówki	liczba dzieci, uczniów, studentów	liczba nauczycieli
Publiczne Przedszkole Nr 1, ul. Witaszka 4, 64-920 Piła	2.317	217
Publiczne Przedszkole Nr 2, ul. Roosevelta 30 A, 64-920 Piła		

Publiczne Przedszkole Nr 3, ul. W. Pola 16, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 4, ul. Kusocińskiego 10 A, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 5, ul. Konopnickiej 7, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 6, ul. Żeleńskiego 15, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 7 im. Pszczółki Mai ul. Witosy 22 A, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 8, ul. Bohaterów Stalingradu 23, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 11, ul. św. Jana Bosko 2, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 12, ul. Reja 11, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 13, ul. Kraszewskiego 2, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 14, ul. Brzechwy 10, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 15, ul. Grabowa 20, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 16, al. Powstańców Wlkp. 86 A, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 17 im. Krasnala Hałabały, ul. Śniadeckich 3 A, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 18 im. Kubusia Puchatka, ul. Trentowskiego 3, 64-920 Piła		
Publiczne Przedszkole Nr 19 im. Misia Uszatka, ul. Kr. Jadwigi 20, 64-920 Piła		
Przedszkole Niepubliczne Caritas Nr 1, ul. Kossaka 16, 64-920 Piła	4.366	629
Przedszkole Niepubliczne BAJKA, ul. Wiosny Ludów 57, 64-920 Piła		
Szkoła Podstawowa Nr 1, ul. Buczka 11, 64-920 Piła		
Szkoła Podstawowa Nr 2, ul. Roosevelta 12, 64-920 Piła		
Szkoła Podstawowa Nr 4, ul. Grabowa 18, 64-920 Piła		
Szkoła Podstawowa Nr 5, al. Nieodległości 18, 64-920 Piła		
Szkoła Podstawowa Nr 7, al. Wojska Polskiego 45, 64-920 Piła		
Szkoła Podstawowa Nr 12, ul. Lelewela 140, 64-920 Piła		
Salezjańska Szkoła Podstawowa, ul. Andersa 34, 64-920 Piła		

Spółeczna Szkoła Podstawowa Nr 2 Społecznego Towarzystwa Oświatowego, al. Powstańców Wlkp. 83, 64-920 Piła		
Gimnazjum Nr 4, ul. Kujawska 18, 64-920 Piła	2.197	
Gimnazjum Nr 5, ul. Bydgoska 23, 64-920 Piła		
Gimnazjum Towarzystwa Salezjańskiego, ul. Dembowskiego 4, 64-920 Piła		
II Gimnazjum Społecznego Towarzystwa Oświatowego, al. Powstańców Wlkp. 83, 64-920 Piła		
Centrum Kształcenia „Nauka” (Gimnazjum dla Dorosłych), ul. Warsztatowa 6, 64-920 Piła		
Centrum Kształcenia Ustawicznego (Gimnazjum dla Dorosłych), ul. W. Pola 11, 64-920 Piła		
Zespół Szkół Nr 1, ul. Brzozowa 4, 64-920 Piła		
Zespół Szkół Nr 2, ul. Kr. Jadwigi 2, 64-920 Piła		
Zespół Szkół Nr 3, ul. Żeromskiego 41, 64-920 Piła		
Centrum Edukacji Zawodowej, ul. Ceglana 2, 64-920 Piła	7.210	615
Centrum Kształcenia „Nauka”, ul. Warsztatowa 6, 64-920 Piła		
Centrum Kształcenia Ustawicznego, ul. W. Pola 11, 64-920 Piła		
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych przy Zakładzie Usług Edukacyjnych „Pedagog”, ul. Kossaka 118, 64-920 Piła		
I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie, ul. W. Pola 11, 64-920 Piła		
Liceum Ogólnokształcące Towarzystwa Salezjańskiego im. św. Jana Bosco, ul. Dembowskiego 4, 64-920 Piła		
II Liceum Ogólnokształcące Społecznego Towarzystwa Oświatowego, al. Powstańców Wlkp. 83, 64-920 Piła		
Społeczne Technikum Budowlane Społecznego Towarzystwa Oświatowego, ul. Tczewska 1, 64-920 Piła		
Technikum Zawodowe dla Pracujących Społecznego Towarzystwa Oświatowego, ul. Tczewska 1, 64-920 Piła		
Zespół Szkół im. Stanisława Staszica, al. Powstańców Wlkp.18, 64-920 Piła		
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 1, ul. Ceglana 4, 64-920 Piła		
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 2, ul. Teatralna 1, 64-920 Piła		
Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych Nr 3, ul. Kilińskiego 16, 64-920 Piła		
Zespół Szkół Ekonomicznych, ul Sikorskiego 18, 64-920 Piła		

Zespół Szkół Gastronomicznych, ul. Sikorskiego 73, 64-920 Piła		
Centrum Nauki i Biznesu „Żak”, ul. Sikorskiego 33, 64-920 Piła		
Policealne Studium Detektywów i Pracowników Ochrony, al. Wojska Polskiego 45, 64-920 Piła		
Policealne Studium Zawodowe „Fama”, ul. Sikorskiego 73, 64-920 Piła		
Policealne Studium Zawodowe przy ZUE „Pedagog”, ul. Kossaka 118, 64-920 Piła		
Towarzystwo Edukacji Bankowej S.A., al. Powstańców Wlkp. 83 B, 64-920 Piła		
Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, ul. Podchorążych 10, 64-920 Piła	ponad 4.500	
Uniwersytet Adama Mickiewicza, Zamiejskowy Ośrodek Dydaktyczny w Pile, ul. Kołobrzaska 15, 64-920 Piła		
Wyższa Szkoła Biznesu, al. Niepodległości 2, 64-920 Piła		

Dane Urzędu Miasta Piły.

Oprócz ww. placówek oświatowo-wychowawczych, działalność w mieście prowadzi publiczny Żłobek Nr 1 (ul. Grabowa 16, 64-920 Piła).

## 10. KULTURA

Korzystanie z dóbr kultury wpływa na jakość życia ludności i świadczy o poziomie rozwoju społecznego. Intensywność potrzeb kulturalnych poszczególnych ludzi jak i zbiorowości zmienia się w czasie, a ponadto zależy od wychowania, wykonywanego zawodu, miejsca zamieszkania i wielu innych czynników życiowych i sytuacyjnych.

Miasto Piła jest ważnym ośrodkiem kulturalnym północnej Wielkopolski. Tradycją stały się prestiżowe imprezy, takie jak Ogólnopolski Festiwal Teatrów Rodzinnych „Teatr pasja rodzinna”, Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania”, Międzynarodowy Dzień Muzyki, plenerowe Międzynarodowe Interdyscyplinarne Spotkania Twórców, Festiwal Teatrów Tańca, Nadnoteckie Dni Literatury. Od roku 1993, co roku w maju odbywają się w mieście Dni Piły. Początkowo były one kulturalno-sportowym dodatkiem do lokalnych targów, a od 1999 roku stały się samodzielną imprezą, w której uczestniczą m.in. przedstawiciele miast bliźniaczych. Z kolei do imprez potwierdzających otwarty charakter miasta należą: Festiwal Blues Express oraz Ogólnopolski Turniej Tańca „Rytm ulicy”.

Rozpoznawaniem i rozbudzaniem zainteresowań kulturalnych, a także stwarzaniem warunków do aktywnego uczestnictwa mieszkańców miasta w życiu kulturalnym zajmuje się Pilski Dom Kultury – organizator Bukowińskich Spotkań. Na deskach Pilskiego Domu Kultury odbywają się liczne występy teatralne, taneczne, muzyczne i artystyczne.

Bazę kulturalną w Pile współtworzą również spółdzielcze ośrodki kultury, Młodzieżowy Dom Kultury, galerie sztuki z Biurem Wystaw Artystycznych, a także dwa muzea – monograficzne Muzeum Stanisława Staszica, zwane „Staszicówką”, zajmujące się głównie popularyzacją dorobku ks. Stanisława Staszica oraz Muzeum Okręgowe mieszczące się w willi włoskiej, stanowiącej w latach międzywojennych siedzibę konsulatu Rzeczypospolitej Polskiej, a którego oddział – Muzeum Kultury Ludowej w Osieku nad Notecią – jest drugim pod względem wielkości skansenem w Polsce.

Zaspakajaniem potrzeb w zakresie czytelnictwa, udostępnianiem zbiorów bibliotecznych oraz promocją wydawnictw trudnią się dwie biblioteki z dziewięcioma filiami. Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Pantaleona Szumana jest organizatorem wielu imprez i spotkań, m.in. Pilskich Dni Literatury dla Dzieci i Młodzieży. Muzykę w mieście promuje Pilaska Orkiestra Klasyczna oraz orkiestra kameralna „Pro Arte” współpracująca z Pilskim Towarzystwem Muzycznym. Dyrygentem Pilskiej orkiestry został Andrzej Prokopowicz, a od 2009 r. do orkiestry dołączyły mażoretki i solistka – Katarzyna Grochowska. Orkiestra liczy ok. 60 osób i reprezentuje Piłę w kraju i za granicą pod nazwą Pilaska Orkiestra Rozrywkowa.

Miłośnicy kina mogą korzystać z sali kameralnego kina Koral, a także sal kina Helios, w tym multipleksu. Od 11 grudnia 2008 nie funkcjonuje w Pile kino Premiera, zaś od 27 lutego 2009 mieszkańcy miasta nie mogą odwiedzać kina „Iskra”.

Dane szczegółowe na temat placówek kulturalnych mieszczących się w Pile przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 16. Placówki kulturalne w mieście w 2010 roku**

<b>nazwa i adres placówki</b>	<b>liczba osób objętych ofertą</b>	<b>liczba pracowników</b>
Pilski Dom Kultury, pl. Staszica 1, 64-920 Piła	liczba sprzedanych biletów: 22.484 liczba uczestników imprez darmowych: 34.150	50
Młodzieżowy Dom Kultury „Iskra”, ul. Okrzei 9, 64-920 Piła	liczba uczestników stałych: 600 liczba uczestników imprez: 11.700	26

Muzeum Okręgowe im. Stanisława Staszica, ul. Browarna 7, 64-920 Piła	7.570	18
Muzeum Stanisława Staszica, ul. Browarna 18, 64-920 Piła	5.000	5
Biuro Wystaw Artystycznych i Usług Plastycznych, ul. Okrzei 11, 64-920 Piła	18.739	8
Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Pantaleona Szumana, ul. M. Buczka 14, 64-920 Piła	liczba zarejestrowanych czytelników: 14.386  liczba osób korzystających z Internetu, gazet: 43.207  liczba uczestników imprez kulturalnych: 11.759	45
Filia nr 1 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Ludowa 11, 64-920 Piła		
Filia nr 2 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Niemcewicza 8, 64-920 Piła		
Filia nr 3 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Prusa 16, 64-920 Piła		
Filia nr 4 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Śniadeckich 19 A, 64-920 Piła		
Filia nr 5 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Rydygiera 1 (Szpital Specjalistyczny), 64-920 Piła		
Filia nr 6 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. Królowej Jadwigi 17, 64-920 Piła		
Filia nr 7 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, al. Poznańska 91, 64-920 Piła		
Filia nr 8 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, ul. gen. Władysława Andersa 10, 64-920 Piła		
Filia nr 9 Powiatowej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, al. Powstańców Wlkp. 83, 64-920 Piła		
Kino „Koral” pl. Staszica 1, 64-920 Piła	8.200	5
Centrum Filmowe Helios al. Powstańców Wlkp. 99, 64-920 Piła.	b.d.	b.d.

Dane Urzędu Miasta Piły.

## 11. SPORT I REKREACJA

Propagowany w dzisiejszych czasach zdrowy styl życia obejmuje m.in. właściwe odżywianie, aktywny wypoczynek oraz uprawianie różnorodnych dyscyplin sportowych.

Sport wpływa bowiem nie tylko na kondycję zdrowotną człowieka, ale również jego cechy charakteru, postawę, relacje z innymi ludźmi, umiejętność współpracy i asertywność.

Piła dysponuje zróżnicowaną bazą sportową. W jej składzie znajdują się trzy stadiony, w tym lekkoatletyczny, kilka hal sportowych, m.in. wielofunkcyjna hala sportowo-widowiskowa; sala bowlingowa, korty tenisowe, tor kartingowy, kluby fitness i siłownie oraz Centrum Strzelectwa Sportowego „Tarcza”.

Co roku w pilskim Międzynarodowym Półmaratonie uczestniczą biegacze z całego świata, a krajowy sezon żużlowy kończy się „Turniejem Gwiazdkowym”. W Pile odbywają się także Mistrzostwa Polski Juniorów w Siatkówce Piłkowej, zawody szybówcowe, zawody strzeleckie, motocrossowe i w kolarstwie górskim, rozgrywki ligowe w piłce siatkowej.

Nowoczesnym obiektem umożliwiającym aktywne spędzanie czasu jest Centrum Rekreacji Wodnej „Aquapark” przy ul. Grottgera. Znajdują się w nim m.in. sztuczne lodowisko, salki do squash, boisko do baseballa i skatepark.

W skład Zespołu Obiektów Sportowych „Górne” wchodzi: stadion miejski posiadający trybuny ziemne na 25 tys. miejsc siedzących, płytę piłkarską główną, 8-torową bieżnię okrężną, tartanową oraz 9-torową prostą; 2 rozbiegi do skoku o tyczce, 1 rozbieg do skoku wzwyż, 2 rozbiegi do rzutu oszczepem, rozbieg do skoku w dal z 2 skoczniami oraz klatką do rzutu młotem i dyskiem; hala sportowo-widowiskowa dysponująca 1.500 miejscami siedzącymi z boiskiem wielofunkcyjnym o nawierzchni marketowej oraz amfiteatrem; sala treningowa; studio rekreacji oraz 2 korty tenisowe o nawierzchni syntetycznej.

Tworzące bazę sportową obiekty sportowe „Centrum” (płyta boiska, tor żużlowy i tor motocrossowy) dostosowane są do organizowania zawodów sportowych, imprez plenerowych oraz festynów. Dane szczegółowe na temat obiektów sportowych funkcjonujących w Pile przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 17. Obiekty sportowe w mieście w 2010 roku**

<b>nazwa obiektu</b>	<b>adres obiektu</b>
Centrum Rekreacji Wodnej AQUAPARK	ul. A. Grottgera 4, 64-920 Piła
Pływalnia WODNIK	ul. Kossaka 102, 64-920 Piła
Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy PŁOTKI	Płotki k/Piły
Ośrodek Wypoczynkowy PIASZCZYSTE	Piaszczyste k/Piły
Zespół Obiektów Sportowych „GÓRNE”	ul. Żeromskiego 90, 64-920 Piła
Obiekty Sportowe „Centrum”	ul. Bydgoska 76, 64-920 Piła
Stadion GWARDIA	ul. Okrzei 4, 64-920 Piła
Korty tenisowe przy pływalni „Wodnik” (4 korty)	ul. Kossaka 102, 64-920 Piła
Korty tenisowe przy Aquaparku (3 korty)	ul. Podchorążych 1, 64-920 Piła

Kort tenisowy na OTW Płotki	Płotki k/Piły
Korty tenisowe przy stadionie GWARDIA	ul. Okrzei 4, 64-920 Piła
Studio Rekreacji przy pływalni „Wodnik”	ul. Kossaka 102, 64-920 Piła
Centrum Strzelectwa Sportowego „Tarcza”	al. Powstańców Wlkp. 182, 64-920 Piła
GeoPark Linowy Ośrodek Geovita	Piła-Płotki
Centrum Odnowy Biologicznej ARNOLD GYM, Siłownia Rodło	al. Piastów 15, 64-920 Piła
Salon Ćwiczeń Siłowych ARNOLD GYM, Siłownia Górne	al. Wojska Polskiego 49b, 64-920 Piła
Bowling Rodło	al. Piastów 15, 64-920 Piła
Fitness Studio STEP BY STEP	ul. Wyspiańskiego 5/5, 64-920 Piła
JACEK Siłownia	ul. Ludowa 35, 64-920 Piła
Hala Sportowa Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. St. Staszica	ul. Podchorążych 10, 64-920 Piła
Tor kartingowy ROSSO	

Dane Urzędu Miasta Piły.

Rekreacji mieszkańców służy ponad 13 km miejskich ścieżek rowerowych wyznaczonych na poboczach ulic oraz wiele szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych, konnych i wiodących do najciekawszych miejsc Piły. Sześć miejskich ścieżek rowerowych rozciąga się wzdłuż ulic: al. Wojska Polskiego do ul. Kamiennej; ul. Paderewskiego od Moniuszki do Koszyckiej; wzdłuż Gwdy przy Bulwarach Chatterault; al. Wyzwolenia od Śniadeckich do al. Niepodległości; ul. Kossaka od ul. Roosevelta do Jeziora Płotki; ul. Siemiradzkiego od wiaduktu kolejowego do Szpitala Specjalistycznego.

Trasy rowerowe to m.in.: odcinek międzynarodowej trasy rowerowej Euroute R-1, odcinek Transwielkopolskiej Trasy Rowerowej, dydaktyczna ścieżka „Smok” (20 km) oraz szlak rowerowy wokół Piły, prowadzący wzdłuż rzeki i Zalewu Koszyckiego (38 km).

Wśród gęstej sieci szlaków turystycznych, w urokliwych lasach sosnowych można obserwować niespotykane gatunki flory i fauny. Turyści często korzystają ze szlaków pieszych, do których należą: szlak czerwony: Płotki – Czerwonak k. Poznania (jego długość na terenie całego powiatu pilskiego wynosi 19 km); szlak niebieski: Piła PKP – Piła Płotki – Jezioro dawny ośrodek Żabostowo – Kaczory PKP, którego długość wynosi 21 km i łączy Piłę ze szlakiem żółtym: Bydgoszcz – Sieraków; szlak niebieski: Piła Koszyce – rezerwat Kuźnik – Leśniczówka Czaplino – Płytnica PKP (o długości 18 km); szlak niebieski: Piła – Góra Dąbrowa – Skrzatusz (jego długość wynosi 12 km); szlak zielony: Piła Koszyce – rezerwat Kuźnik (o długości 6 km); szlak żółty: rezerwat Kuźnik – Skrzatusz (o długości 17 km); szlak czarny: Piła PKP – Piła Leszków (o długości 6 km) oraz szlak czarny: Piła Koszyce – Dobrzyca – Stara Łubianka-Wiesiołka (o długości 25 km).



## 12. TURYSTYKA

Walory turystyczne Piły wynikają głównie z wysokiej lesistości miasta i gęstej sieci hydrograficznej, tj. pobliskich jezior i rzek. Piła jest atrakcyjnym miastem, nowoczesnie zurbanizowanym i zadbanym, posiadającym naturalne walory przyrodnicze, które zachęcają do uprawiania aktywnych form turystyki. Niemal na każdym pilskim osiedlu istnieją obszerne strefy zieleni. Urodę nieskażonego krajobrazu podkreślają liczne skwery, parki, nadrzeczne bulwary i malownicza wyspa w zakolach rzeki Gwdy. Rzeka wije się przez miasto krętą, ośmiokilometrową wstęgą. Przepływa przez osiedla Koszyce i Jadwiżyn, docierając do śródmieścia i Parku na Wyspie. Wędkarze nadali rzece oficjalny status „wody ryb łososiowatych” i zjeżdżają nad jej brzegi w poszukiwaniu pstrągów, lipieni, troci. W okresie od wiosny do jesieni w prawie każdy weekend organizują zawody wędkarskie. Ponadto Gwda to rzeka, będąca na całej długości atrakcyjnym szlakiem kajakowych spływów. Amatorzy tej formy rekreacji spływają w dół rzeki nawet w zimie – co roku kajaki płyną rzeką w święto Niepodległości 11 listopada oraz w rocznicę wyzwolenia Piły 14 lutego.

W obrębie miasta znajduje się osiem jezior z najpopularniejszym kąpieliskiem – jeziorem Płotki, położonym na północno-wschodnich krańcach miasta, oraz sztuczny zbiornik wodny, najmłodsze z pilskich jezior – Zalew Koszycki, leżący na północnych krańcach Piły. Nieopodal Płotek znajdują się jeszcze dwa małe jeziora – Bagienne i Jelenie. Jezioro Piaseczyste i Leśne rozciągają się na południowo-zachodnich obrzeżach miasta przy drodze do Trzcianki. Wśród lasów usytuowane są kolejne akweny wodne, wchodzące w skład rezerwatu przyrody Kuźnik – Jezioro Rudnickie oraz Mały i Duży Kuźnik. Obszar rezerwatu, liczący ok. 96 ha, chroniony jest od 1959 roku i tworzy doskonałe warunki do rozwoju unikatowych gatunków roślin i rzadkich gatunków ptaków (lądowych i wodnych). Na terenie tego zróżnicowanego kompleksu występują m.in. perkoz, dzięcioł czarny, zielony czy zimorodek. Rezerwat jest idealnym miejscem do prowadzenia badań przyrodniczych, które mają stosunkowo długą tradycję.

Czysta woda jezior, dobrze zorganizowane plaże i wypożyczalnie sprzętu pływającego stwarzają odpowiednie warunki do aktywnego wypoczynku dla turystów, przyciągając wędkarzy, żeglarzy i miłośników windsurfingu. Zwolennicy zaś mocniejszych wrażeń mogą skakać na spadochronie lub podziwiać pejzaż z lotu ptaka na paralotni lub szybowcu.

Gwarantem udanego odpoczynku są również zatopione w zieleni pilskie parki. Najstarszym z nich jest zabytkowy Park Miejski im. Stanisława Staszica powstały pod koniec

XIX wieku. Z czasem został on wyposażony w muszlę koncertową, altany i ławki. Wokół niego rozciągają się sztuczny staw i rzadkie gatunki drzew, m.in. miłorząb japoński, dąb gontowy, dąb błotny oraz srebrzyste klony. Na skraju parku znajduje się szachulcowy budynek – dawna siedziba Domu Strzeleckiego, obecnie pensjonat i restauracja. Z kolei największym parkiem jest śródmiejski Park na Wyspie, urządzony w latach 1976-1978. Park jest miejscem, gdzie organizowane są koncerty muzyczne i festyny przyciągające rzesze turystów i mieszkańców miasta.

Miasto Piła posiada zarówno atrakcyjne zaplecze rekreacyjno-sportowe, jak i zróżnicowaną bazę noclegową i gastronomiczną. W mieście znajduje się 17 obiektów zakwaterowania zbiorowego, które dysponują 1.015 miejscami noclegowymi. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela

**Tabela 18. Obiekty zakwaterowania noclegowego w mieście w 2010 roku**

<b>nazwa obiektu</b>	<b>adres obiektu</b>
OST GROMADA	al. Piastów 15, 64-920 Piła
Gringo Hotel-Restauracja	ul. Ogrodowa 25, 64-920 Piła
GWDA	ul. Dąbrowskiego 8, 64-920 Piła
Hotel Hołubowski	ul. Orła 67 (Motylewo), 64-920 Piła
Centrum Konferencji i Rekreacji GEOVITA w Płotkach k/Piły	Płotki k/Piły
Rydwan	ul. Żeromskiego 90, 64-920 Piła
Kwant	Al. Powstańców Wlkp. 185, 64-920 Piła
Pensjonat PARK	ul. F. Chopina 1, 64-920 Piła
Classic	ul. Bydgoska 78a, 64-920 Piła
Apartamenty. pila.pl	ul. Śniadeckich 132 D, 64-920 Piła
Motel ORION	ul. Siemiradzkiego 16, 64-920 Piła
Zajazd TARCZA	Al. Powstańców Wlkp. 182, 64-920 Piła
Gościniec REBAJŁO	ul. Kossaka 195 64-920 Piła
Zajazd STAWISKO	ul. Motylewska 3, 64-920 Piła

Pokoje Gościnne Józef Burdziak	ul. Tucholska 57, 64-920 Piła
Szkolne Schronisko Młodzieżowe „Staszicówka”	ul. Okrzei 4, 64-920 Piła
Ośrodek Turystyczno-Wypoczynkowy PŁOTKI	Płotki k/Piły

Dane Urzędu Miasta Piły.

Mimo iż Piła jest miastem z historią sięgającą XV wieku, nie znajduje się w niej wiele zabytków. Są jednak budowle cieszące się zainteresowaniem turystów. Należą do nich m.in. obiekty sakralne: neogotycki kościół św. Stanisława Kostki z końca XIX wieku – niegdyś ewangelicki, obecnie katolicki; neobarokowy kościół św. Antoniego z Padwy (ukończony w 1930 r.), we wnętrzu którego można podziwiać jeden z największych w Europie drewnianych krucyfiksów z figurą Chrystusa (dłuta Bertolda Mullera) oraz usytuowany na zachodnim brzegu Gwdy neobarokowy kościół pw. Świętej Rodziny, zdobiony malowidłami przedstawiającymi sceny z życia Świętej Rodziny.

Ciekawostką są zachowane kamienice z przełomu XIX i XX stulecia oraz reprezentacyjne budynki dawnej dzielnicy rządowej przy Placu Staszica. Często odwiedzanym jest zrekonstruowany w 1947 roku dom Stanisława Staszica, w którym mieści się muzeum jego imienia. W muzeum znajduje się ekspozycja pamiątek związanych z życiem Staszica, jego działalnością publiczną oraz zbiór książek i obrazów z epoki. Ponadto w okolicy znajdują się należące do najstarszych w Polsce, sanktuaria maryjne w Skrzatuszu i Górcie Klasztornej.

Reliktem architektury XIX wieku jest część budynku Telekomunikacji Polskiej (tzw. stara poczta) przy alei Piastów. Z końca tego okresu pochodzi stojący w Parku Miejskim budynek będący byłą siedzibą Bractwa Kurkowego. Zainteresowanie wzbudza także monumentalna architektura kompleksu dawniej mieszczącego bibliotekę, muzeum i teatr (obecnie Piłski Dom Kultury, obiekty Szkoły Policji) oraz siedziba władz prowincji (dziś Szkoła Policji).

W latach dwudziestych i trzydziestych zbudowano w Pile trzy stadiony sportowe, które, choć modernizowane, zachowały się do czasów współczesnych. Stadion przy ul. Bydgoskiej stał się areną żużlową, zaś stadiony przy ul. Okrzei i przy ul. Żeromskiego służą lekkoatletom i piłkarzom.

Walory turystyczne posiadają również liczne pomniki w Pile, wśród których najbardziej znana jest brązowa sylwetka Stanisława Staszica, usytuowana na wysokim cokole nad Gwdą przy ul. Wodnej, zaprojektowana w 1960 r. przez artystę rzeźbiarza Edwarda Haupta. Na placu Zwycięstwa znajduje się odsłonięty w 1966 r. monument upamiętniający

1000-lecie Polski oraz powrót do Macierzy Ziemi Zachodnich. Nieopodal stoi pomnik Jana Pawła II. Z kolei na placu Konstytucji 3 Maja w 1964 r. odsłonięto obelisk poświęcony rocznicy odrodzenia Polski.

W pobliżu Szkoły Podstawowej nr 7 znajduje się monument upamiętniający więźniów hitlerowskiego obozu „Albatros”, zaś ofiarom stalinizmu poświęcono pomnik w kształcie krzyża wzniesiony między placem Staszica a ulicą 14 Lutego. Postać ks. dr Bolesława Domańskiego przybliży obelisk na placu jego imienia.

### **13. SYTUACJA DZIECKA**

Dziecko wymaga szczególnej opieki i troski. Działalność na jego rzecz powinna polegać przede wszystkim na ochronie jego praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, służby zdrowia i wypoczynku oraz na asekurowaniu go w obliczu zagrożeń.

Analiza sytuacji dziecka w mieście Piła została dokonana na podstawie badań ankietowych przeprowadzonych w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych. Badania te pozwoliły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informację na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych. W sumie do analizy przedłożono 17 ankiet – wypełnionych przez pedagogów szkolnych lub, w przypadku ich braku, dyrektorów – z następujących placówek oświatowych:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Stanisława Staszica (liczba uczniów: 486),
- Szkoła Podstawowa nr 2 im. Olimpijczyków Polskich (liczba uczniów: 495),
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. Mikołaja Kopernika (liczba uczniów: 526),
- Szkoła Podstawowa nr 5 im. Dzieci Polskich (liczba uczniów: 329),
- Szkoła Podstawowa nr 7 im. A. Mickiewicza (liczba uczniów: 452),
- Szkoła Podstawowa nr 12 z Oddziałami Integracyjnymi (liczba uczniów: 409),
- Gimnazjum nr 4 im. Ignacego Jana Paderewskiego (liczba uczniów: 268+106 w OHP),
- Gimnazjum nr 5 (liczba uczniów: 488),
- Zespół Szkół nr 1 im. Jana Brzechwy (liczba uczniów 748),
- Zespół Szkół nr 2 im. Królowej Jadwigi (liczba uczniów: 1.091),
- Zespół Szkół nr 3 im. Lotników Polskich (liczba uczniów: 780),
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Marii Grzegorzewskiej (liczba uczniów: 187),

- Liceum i Gimnazjum Towarzystwa Salezjańskiego (liczba uczniów: 440),
- I Liceum Ogólnokształcące im. Marii Skłodowskiej-Curie (liczba uczniów: 703),
- Zespół Szkół im. Stanisława Staszica (liczba uczniów: 720),
- Zespół Szkół Gastronomicznych (liczba uczniów: 630),
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 3 (liczba uczniów: 591).

### Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że wszystkie placówki zatrudniają pedagoga, 9 logopedę (brak w Gimnazjach nr 4 i 5, ZS nr 2 i 3, Liceum i Gimnazjum TS, I LO, ZS im. St. Staszica, ZSP nr 3), 9 psychologa (brak w SP nr 5, Gimnazjum nr 4 i 5, I LO, ZS nr 2, ZS im. St. Staszica, ZSP nr 3, ZSG), a 12 pielęgniarkę (brak w SP nr 2, 5 i 7, Gimnazjum nr 5, ZSP nr 3). Żadna szkoła nie zatrudnia doradcy zawodowego.

Większość placówek (15) prowadzi dożywianie uczniów (brak tej formy wsparcia w ZS im. St. Staszica oraz w ZSP nr 3), a 10 z nich (SP nr 1, 4, 5, 7 i 12, Gimnazjum nr 4 i 5, ZS nr 1, 2 i 3) zgłosiły potrzebę zwiększenia o 328 liczby dzieci i młodzieży objętych tym rodzajem pomocy.

Wszystkie placówki zapewniają uczniom dostęp do Internetu, każda umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej, a 2 posiadają klasy integracyjne (SP nr 2 i ZS nr 2). Trudności z dojazdem do szkoły mają uczniowie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego, gdyż dzieci dowożone są do placówki z terenu powiatu piłskiego oraz powiatów ościennych.

Wszystkie placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koła historyczne, geograficzne, plastyczne – modelarskie, matematyczne, ekologiczne, turystyczne, artystyczne, przyrodnicze, biblioteczne, teatralne, religijne, misyjne, ZHP, LOP, wokalnno-taneczne, rękodzieła, fotograficzne, informatyczne, dziennikarskie, warsztaty medialne) oraz zajęć językowych i rekreacyjno-sportowych (gimnastyka korekcyjna, SKS, gry i zabawy ruchowe). Jednocześnie 15 placówek prowadzi zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (brak w ZS im. St. Staszica i ZSP nr 3). Wśród nich najczęściej organizowane są zajęcia wyrównawcze (14 szkół), psychoterapeutyczne (10), logopedyczne (10), socjoterapeutyczne (9), korekcyjno-kompensacyjne (8), zajęcia rewalidacyjne (3) oraz rehabilitacyjne (3).

Niektóre ze szkół prowadzą indywidualne zajęcia dla konkretnej grupy uczniów – w I LO organizowane są godziny dydaktyczne dostosowane do potrzeb psychofizycznych

uczniów według opinii Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej; w Gimnazjum nr 5 prowadzone są zajęcia dla dzieci z zaburzeniami zachowania; ZS nr 1 opracowuje cykl zajęć pozalekcyjnych dla uczniów uzdolnionych; w ZSP nr 3 odbywają się konsultacje dla maturzystów. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy prowadzi zajęcia dostosowane do rodzajów niepełnosprawności uczniów (m.in. rehabilitacja ruchowa, elementy integracji sensorycznej, biofeedback). W SP nr 7 dzieci mają możliwość korzystania z dodatkowych zajęć warsztatowych, m.in.: „Stop agresji i przemocy – rozpoznawanie emocji”, „W poszukiwaniu zdrowego stylu życia”, „Jak pomóc uczniowi, który czuje się źle wśród rówieśników?”, „Uczmy się rozmawiać i pomagać sobie”, „Zachowania ryzykowne – uzależnienia od Internetu”, „Mediacja jako sposób rozwiązywania problemów”, „Relacje interpersonalne w klasie”. Szkoła ta realizuje także następujące projekty: „Coraz lepsi – zajęcia pozalekcyjne dla uczniów z trudnościami w uczeniu się”, „Wspomaganie rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego” oraz „Szkoła bez przemocy”.

### **Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny**

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych obejmujący 14 zmiennych.

Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali głównie na dysfunkcje występujące w domu, odnoszące się do nieporadności wychowawczej rodziców, braku umiejętności wychowawczych, czego skutkiem są zaburzone relacje wewnątrzrodzinne. Pedagodzy zwracali również uwagę na pogarszającą się kondycję materialną wielu rodzin i szerzące się zjawisko pauperyzacji. Powodowane jest ono m.in. bezrobociem, które – na skutek wyjazdu rodziców w poszukiwaniu pracy za granicę – generuje problem eurosieroctwa. Rośnie liczba rozbitych rodzin, w których coraz częściej dochodzi do aktów przemocy domowej.

Ankietowani podkreślali występowanie w środowisku młodzieży szkolnej problemów rywalizacji rówieśniczej, agresji werbalnej, wandalizmu, sięgania po papierosy oraz uchylania się od obowiązku szkolnego (wagary). Poza tym, według ankietowanych, przed młodzieżą kończącą naukę na poziomie ponadgimnazjalnym jawią się niewielkie perspektywy edukacyjno-zawodowe.

Kolejną kwestią podnoszoną przez pedagogów było to, iż zarówno dzieci, jak i młodzież niewłaściwie gospodarują wolnym czasem, spędzając go w większości przy komputerze. Według ankietowanych zjawiska te mają związek z brakiem ukierunkowania

potrzeb dzieci i ukształtowania w nich, przez rodziców, nawyków właściwego spędzania czasu wolnego. Uzależnienie od komputera generuje stopniowy zanik więzi rodzinnych i możliwości oddziaływań wychowawczych.

Wypełniając zamknięty katalog cech patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

**Tabela 19. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z miasta**

cechy patologii społecznej	obecność poszczególnych cech	
	występuje (liczba ujawnionych przypadków)	nie występuje
sięganie po alkohol	8 (51)	9
sięganie po narkotyki	6 (21)	11
palenie papierosów	12 (295)	5
ucieczki z domu	4 (5)	13
kradzieże	8 (21)	9
agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	14 (141)	3
autoagresja	6 (12)	11
przestępczość ujawniona	10 (30)	7
niszczenie mienia szkolnego	12 (39)	5
udział w grupach negatywnych	4 (14)	13
problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego	15 (113)	2
przemoc w rodzinie	12 (41)	5
zaniedbanie przez dom	15 (180)	2
wykorzystywanie seksualne	2 (2)	15

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Do problemów najczęściej występujących w szkole i w domu rodzinnym dzieci i młodzieży ankietowani zaliczyli: zaniedbania przez dom (15 szkół), problemy wymagające nadzoru kuratora sądowego (15 szkół) oraz problem agresji i przemocy, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów (14 szkół). Ponadto wśród cech patologicznych występujących wśród uczniów, a także w środowisku rodzinnym wyróżnili: palenie przez uczniów papierosów (12 szkół), przemoc w rodzinie (12 szkół), niszczenie mienia szkolnego (12 szkół), przestępczość ujawnioną (10

szkół), sięganie po alkohol (8 szkół) oraz kradzieże (8 szkół). Najrzadziej odnotowywano incydenty wykorzystywania seksualnego, ucieczek z domu, udziału w grupach negatywnych i autoagresji.

### **Badania i działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia**

Wskazując badania konieczne do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy skupić się na profilaktyce zachowań ryzykownych i przeprowadzeniu diagnozy stanu zjawisk: używania substancji psychoaktywnych, alkoholizmu i nikotynizmu. W opinii ankietowanych trzeba dokładnie rozpoznać charakter relacji wewnątrzrodzinnych oraz ich wpływ na funkcjonowanie dziecka w szkole. Warto przyjrzeć się sposobom i organizacji spędzania wspólnie wolnego czasu, a także wykorzystywanym przez rodziców metodom wychowawczym oraz skutkom ich stosowania. Obszarem, w którym należałoby przeprowadzić badania (w celu zorganizowania odpowiedniej pomocy materialno-prawnej), jest także poziom materialny i status ekonomiczny rodzin. Przedstawiciele placówek proponowali także przeprowadzenie badań sondażowych wśród uczniów celem określenia ich pozycji w grupie rówieśniczej, zdiagnozowania przyczyn niepowodzeń szkolnych, a także zasięgnięcia opinii o poziomie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży. Zbadać należy również obszary, w których pojawiają się nowe formy przemocy, m.in. cyberprzemocy (poprzez Internet, telefony komórkowe), a także skalę dostępności w szkole środków odurzających.

Określając działania profilaktyczne i naprawcze, które należałoby przeprowadzić w szkołach, badani wskazywali głównie na potrzebę zapobiegania zjawiskom wagarowania, przemocy w szkole, agresji werbalnej (wulgaryzmem), nadużywania alkoholu i palenia papierosów. W tym celu, zdaniem ankietowanych, należy organizować prelekcje, spotkania ze specjalistami, zajęcia terapeutyczno-wychowawcze, tworzyć grupy wsparcia dla uczniów z problemami. Ważnym działaniem naprawczym jest ścisła współpraca z rodzicami oraz uświadamianie im istotnej roli w kształtowaniu postaw moralnych i systemu wartości uczniów. Realizacja tych założeń może odbywać się poprzez specjalne programy i warsztaty umożliwiające im poznanie zasad prawidłowej komunikacji w oparciu o umiejętności interpersonalne.

Ankietowani zwracali także uwagę na konieczność prowadzenia zajęć edukacyjno-informacyjnych zwiększających świadomość prawną nieletnich, a także wyposażających ich w wiedzę dotyczącą skutków zachowań ryzykownych (np. zażywania substancji psychoaktywnych).



### **Współpraca szkół z rodzicami uczniów**

Przedstawiciele większości (poza Gimnazjum nr 4 i 5, Specjalnym Ośrodkiem Szkolno-Wychowawczym oraz I LO) ankietowanych placówek uznali współpracę z rodzicami uczniów za zadowalającą. W jej ramach odbywają się spotkania indywidualne, warsztaty dla rodziców, prelekcje, konferencje, konsultacje ze specjalistami Szkolnej Poradni Pedagogiczno-Terapeutycznej, zebrania, dyżury, pogadanki, spotkania z pedagogiem, wychowawcą i nauczycielami poszczególnych przedmiotów, organizowane są imprezy i uroczystości szkolne (festyny rodzinne, wycieczki klasowe), prowadzona jest pedagogizacja rodziców. W trakcie zebrań z rodzicami przeprowadzane są często badania ankietowe; rodzice zachęceni są do uczestnictwa w życiu szkoły, co umożliwiają spotkania Rady Rodziców. W ZSP nr 3 uruchomiona została dla rodziców zakładka korespondencyjna na stronie internetowej szkoły.

### **Współpraca szkół z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny**

Podobnie jak w przypadku oceny współpracy szkół z rodzicami, przedstawiciele wszystkich, poza jedną (I LO), badanych placówek stwierdzili, że współpraca z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny jest zadowalająca. Do podmiotów tych zaliczyli: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, Komendę Powiatową Policji w Pile, II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej ds. Rodzinnych przy Sądzie Rejonowym, Sanepid, Poradnię MONAR – MARKOT, Powiatowy Urząd Pracy, Straż Pożarną, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Pilski Bank Żywności, Centrum Wolontariatu, Kuratorium Oświaty, Salezjańskie Stowarzyszenie Młodzieży, Caritas, ZHP, LOP, PCK, parafie, PSMLW, Przedszkola nr 12, 13 i 18, nadleśnictwo „Zdrojowa Góra” oraz placówki służby zdrowia.

### **Potrzeby dzieci i młodzieży**

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, pedagodzy zwrócili uwagę na konieczność zaspokojenia potrzeb materialnych związanych z zaopatrzeniem uczniów pochodzących z rodzin najuboższych w podręczniki szkolne (szczególnie z klas IV-VI). Ponadto istnieje wyraźna potrzeba uatrakcyjnienia i zwiększenia możliwości spędzania przez dzieci i młodzież czasu wolnego w postaci dodatkowych, nieodpłatnych zajęć pozalekcyjnych (np. sportowych z wykorzystaniem basenu, kortów tenisowych). W tym kontekście pojawił

się również pomysł stworzenia boisk sportowych na osiedlu Górne. Ankietowani zwrócili wyraźną uwagę na konieczność zaspokojenia potrzeb edukacyjnych i zawodowych, szczególnie młodzieży kończącej naukę w gimnazjach. Pedagodzy sugerowali, iż warto uwrażliwić młodzież na ewoluujący rynek pracy oraz na potrzeby w zakresie zawodów deficytowych.

Wśród innych potrzeb dzieci i młodzieży badani wskazali konieczność uświadamiania o skutkach zachowań ryzykownych, m.in. wagarowania, palenia papierosów, nadużywania alkoholu i środków psychoaktywnych. W opinii pedagogów istnieje potrzeba zwiększenia dostępu do pomocy psychologicznej i terapeutycznej, rozszerzenia wsparcia w postaci dożywiania oraz skrócenia czasu oczekiwania na umieszczenie w ośrodkach socjoterapeutycznych.

### **Możliwości przyczynienia się szkół do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży**

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dzieci i młodzieży w mieście, pedagogzy wskazywali przede wszystkim na możliwość zagospodarowania czasu wolnego, m.in. poprzez organizowanie zajęć pozalekcyjnych, zwłaszcza sportowych propagujących zdrowy i aktywny styl życia, ale także rozwijających umiejętności interpersonalne, postawy prospołeczne i poczucie tożsamości lokalnej. Duże znaczenie ma zapewnienie dzieciom opieki i umożliwienie im konstruktywnego wykorzystania czasu wolnego w okresie wakacji i ferii. Na poprawę sytuacji uczniów wpływ ma również współpraca z takimi instytucjami, jak: MOPS, KPP czy OPiRPA, świadczącymi pomoc finansową, prawną i psychologiczną. Ankietowani podkreślali wagę i korzyści płynące z działalności świetlic, bogatej oferty zajęć w ramach wolontariatu, a także realizowanej profilaktyki i psychoedukacji dzieci ze środowiska lokalnego. Zadaniem priorytetowym szkoły, według badanych, jest ścisła współpraca z rodzicami, ich pedagogizacja i szeroko rozumiane wsparcie.

## **14. OCHRONA ZDROWIA**

Styl życia i zachowania zdrowotne wpływają w największym stopniu na stan zdrowia ludności. Do czynników zagrażających zdrowiu należą przede wszystkim: mała aktywność fizyczna, nieprawidłowości w sposobie żywienia, palenie tytoniu, nadmierne spożycie alkoholu, używanie narkotyków, zły stan środowiska naturalnego, niewłaściwe warunki bezpieczeństwa pracy, wypadki drogowe oraz brak powszechnej profilaktyki.

W mieście Piła funkcjonuje 20 zakładów opieki zdrowotnej (w tym 19 zakładów niepublicznych), jest prowadzonych 47 prywatnych praktyk lekarskich oraz działają 24 apteki i punkty apteczne. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 20. Placówki ochrony zdrowia oraz podmioty świadczące usługi okołozdrowotne w mieście w 2010 roku**

<b>Podstawowa opieka zdrowotna – lekarze</b>	
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>
„Ars Medical” sp. z o.o. NZOZ „Ars Medical”	al. Wojska Polskiego 43
Gabinet lekarza rodzinnego Tomasz Gaworowski	ul. Łączna 49
Gabinet Lekarza Rodzinnego Ewa Mucke	ul. Łączna 49
Kontraktowy Gabinet Lekarski Ewa Perucka	ul. Lotnicza 3
Kontraktowy Gabinet Lekarski Maria Oszczyk	ul. Lotnicza 3
Kontraktowy Gabinet Lekarski Maria Puka	ul. Roosevelta 29B
Gabinet Lekarza Rodzinnego Alicja Małysa-Sosabowska	ul. Łączna 49
Kontraktowy Gabinet Lekarski Danuta Nikiel-Czekała	ul. Lotnicza 3
Kontraktowy Gabinet Lekarski Magdalena Ludwiczak	ul. Roosevelta 29B
Gabinet Lekarza Rodzinnego Wiesław Banaś	ul. Łączna 49
Kontraktowy Gabinet Lekarski Maria Walentyn-Boryca	ul. Roosevelta 29
Kontraktowy Gabinet Lekarski Wiesława Wasilczyk	ul. Okrzei 14
Kontraktowy Gabinet Lekarski Małgorzata Ozgowicz	ul. Okrzei 14
Gabinet Lekarza Rodzinnego Stefania Biernacka-Szeffer	ul. Roosevelta 29B
Kontraktowy Gabinet Lekarski Irena Szymkowiak	ul. Roosevelta 29B
Kontraktowy Gabinet Lekarski Sylwia Karabasz-Radowiecka	ul. Roosevelta 29
Gabinet Lekarza Rodzinnego Jacek Michalski	ul. Roosevelta 29
Gabinet Lekarza Rodzinnego Krzysztofa Bobkiewicza	ul. Roosevelta 29
Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego i Specjalistów	ul. Bydgoska 113
Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej „Medkol” sp. z o.o.	ul. Żeromskiego 7
NZOZ Zespół Poradni Specjalistycznych i Podstawowej Opieki Zdrowotnej „Medyk”	ul. Podchorążych 11
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Laura Kostencka	pl. Staszica 7A
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Zbigniew Sobera	pl. Staszica 7A
Gabinet Lekarski Bogumiła Kruger-Politowska	ul. Bydgoska 81
Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej „Medico” Adam Gronowski	ul. Lotnicza 3
NZOZ Zespół Gabinetów Lekarskich „Eskulap” Dariusz Nowakowski	ul. Okrzei 14

<b>Podstawowa opieka zdrowotna – pielęgniarki</b>	
„Ars Medical” sp. z.o.o. NZOZ „Ars Medical”	al. Wojska Polskiego 43
Lekarski Gabinet Kontraktowy	ul. Roosevelta 29a
Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego i Specjalistów	ul. Bydgoska 113
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna	ul. Bydgoska 81
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Dorota Wesołowska	ul. Lotnicza 3
Ewa Galusik	ul. Roosevelta 29A
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Teresa Żerebiło	ul. Lotnicza 3
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Ewa Drzewiecka	ul. Okrzei 14
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Emilia Rafińska	Roosevelta 29B
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Halina Paczyńska	ul. Okrzei 14
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Halina Kujawa	ul. Roosevelta 29A
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Katarzyna Rochewicz	ul. Roosevelta 29
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Henryka Grześkowiak	ul. Roosevelta 29B
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Bożena Łączyńska	ul. Roosevelta 29A
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Grażyna Smuszkiewicz	ul. Roosevelta 29A
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Irena Rembielak	ul. Roosevelta 29A
NZOZ Zespół Przychodni Specjalistycznych i Podstawowej Opieki Zdrowotnej „Medyk”	ul. Podchorążych 11
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Teresa Wenerska	ul. Żeromskiego 7
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Beata Gorączkowska	ul. Lotnicza 3
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Laura Kostencka	pl. Staszica 7A
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Zbigniew Sobera	pl. Staszica 7A
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Hanna Kręcka	ul. Żeromskiego 7
Niepubliczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej „Medico” Adam Gronowski	ul. Lotnicza 3
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Iwona Łabędź	ul. Łączna 49
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Grażyna Kropidłowska	ul. Łączna 49
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Elżbieta Krajniak	ul. Łączna 49
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Krystyna Waszak	ul. Łączna 49
NZOZ Zespół Gabinetów Lekarskich „Eskulap” Dariusz Nowakowski	ul. Okrzei 14

<b>Podstawowa opieka zdrowotna – położne</b>	
„Ars Medical” sp. z.o.o. NZOZ „Ars Medical”	al. Wojska Polskiego 43
Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego i Specjalistów	ul. Bydgoska 113
Zespół Położnych Środowiskowo-Rodzinnych „Nowe Życie” s.c..	ul. Matwiejewa 6
Położna Środowiskowo-Rodzinna Alicja Radecka	ul. Żeromskiego 7
<b>Pielęgniarki szkolne</b>	
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Grażyna Majda	al. Powstańców Wlkp. 83
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Mirosława Galińska	al. Niepodległości 18
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Pielęgniarka Dyplomowana Zdzisława Likus	al. Wojska Polskiego 45
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Grażyna Gabryś	al. Powstańców Wlkp. 18
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Irena Frelich	ul. Brzozowa 4
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Bożena Alina Lisiak	ul. Buczka 11
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Grażyna Majda	ul. Bydgoska 23
Kontraktowy Gabinet Higieny Szkolnej	ul. Bydgoska 23
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Pielęgniarka Dyplomowana Zdzisława Likus	ul. Ceglana 4
Indywidualna Praktyka Położnicza w Miejscu Nauczania i Wychowania Ewa Kaja-Chmura	ul. Ceglana 4
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Danuta Strzelczyk	ul. Dembowskiego 4
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Mirosława Wróbel	ul. Gen. Andersa 34
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Grażyna Majda	ul. Grabowa 18
Kontraktowy Gabinet Higienistki Szkolnej	ul. Grabowa 18
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Bożena Alina Lisiak	ul. Kilińskiego 16
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Mirosława Galińska	ul. Kilińskiego 16
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Mirosława Galińska	ul. Konopnickiej 5
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Pielęgniarka Dyplomowana Zdzisława Likus	ul. Kraszewskiego 2
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Krystyna Kowalska	ul. Królowej Jadwigi 2
Indywidualna Praktyka Położnicza w Miejscu Nauczania i Wychowania Ewa Kaja-Chmura	ul. Kujawska 18
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Mirosława Galińska	ul. Reja 11
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Grażyna Majda	ul. Roosevelta 12
Kontraktowy Gabinet Higieny Szkolnej	ul. Roosevelta 12
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Mirosława Galińska	ul. Roosevelta 38A
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Mirosława Wróbel	ul. Sikorskiego 18

Kontraktowy Gabinet Higienistki Barbara Szumiło	ul. Sikorskiego 73	
Kontraktowy Gabinet Higieny Szkolnej	ul. Śniadeckich 27	
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Jadwiga Chuchła	ul. Teatralna 1	
Kontraktowy Gabinet Higieny Szkolnej	ul. Tczewska 1	
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Pielęgniarka Dyplomowana Zdzisława Likus	ul. Trentowskiego 3	
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Jolanta Nowak	ul. Pola 11	
Indywidualna Praktyka Położnicza w Miejscu Nauczania i Wychowania Ewa Kaja-Chmura	ul. Warsztatowa 6	
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Dorota Kornatka	ul. Żeromskiego 41	
<b>Ambulatoryjna opieka specjalistyczna – poradnie specjalistyczne</b>		
<b>nazwa placówki</b>	<b>rodzaj poradni</b>	<b>adres</b>
Niepubliczny Zespół Poradni Specjalistycznych „Puls”	Alergologiczna, Chirurgii Dziecięcej, Chirurgii Klatki Piersiowej, Chirurgii Ogólnej, Chirurgii Onkologicznej, Dermatologii i Wenerologii, Diabetologiczna, Gastroenterologiczna, Gastroenterologiczna dla dzieci, Gruźlicy i Chorób Płuc, Gruźlicy i Chorób Płuc dla dzieci, Hematologiczna, Kardiologiczna, Kardiologii Dziecięcej, Leczenia Bólu, Okulistyczna, Onkologiczna, Onkologii i Hematologii Dziecięcej, Otolaryngologiczna, Logopedyczna, Nefrologiczna, Neurochirurgiczna, Położniczo- Ginekologiczna, Reumatologiczna, Urologiczna	ul. Rydygiera 1
„Ars Medical” sp. z o.o. NZOZ „Ars Medical”	Chirurgii Ogólnej, Chorób Naczyń, Chorób Zakaźnych, Dermatologii i Wenerologii, Diabetologiczna, Endokrynologiczna, Gastroenterologiczna, Gruźlicy i Chorób Płuc,	al. Wojska Polskiego 43

	Kardiologiczna, Leczenia Bólu, Logopedyczna, Onkologiczna, Ortopedii i Traumatologii Narządów Ruchu, Otolaryngologiczna, Medycyny Sportowej, Nefrologiczna, Neurologiczna, Położniczo- Ginekologiczna, Reumatologiczna, Urologiczna	
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska B. Musiałowicz-Chełmińska	Alergologiczna, Gruźlicy i Chorób Płuc	ul. Kaczorska 23A
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Ozmed” Małgorzata Ozga	Alergologiczna	ul. Kaczorska 23A
	Audiologii i Foniatrii, Logopedyczna, Neurologiczna	ul. Podchorążych 1
NZOZ Diagnostyczno-Zabiegowy „Bea-Med” s.c. A. i B. Gontarczyk	Chirurgii Dziecięcej, Chirurgii Ogólnej, Chirurgii Onkologicznej, Chorób Naczyń, Dermatologii i Wenerologii, Kardiologiczna, Onkologiczna, Medycyny Sportowej	ul. Matwiejewa 6
NZOZ Centrum Medycyny Specjalistycznej „Orthos” Teresa Łakowicz	Chirurgu Ogólnej, Ortopedii i Traumatologii Narządów Ruchu, Neurochirurgiczna, Neurologiczna, Preluksacyjna	al. Wojska Polskiego 49B
Przychodnia Zespołu Lekarza Rodzinnego i Specjalistów	Dermatologii i Wenerologii, Otolaryngologiczna, Położniczo- Ginekologiczna	ul. Bydgoska 113
Zakład Podstawowej i Specjalistycznej Opieki Zdrowotnej „Medkol” sp. z.o.o.	Gruźlicy i Chorób Płuc, Okulistyczna, Otolaryngologiczna, Neurologiczna, Urologiczna	ul. Żeromskiego 7
NZOZ „Andrzej Stańczak”	Chirurgii Ogólnej	al. Wojska Polskiego 43
Gabinet okulistyczny Jolanta Bartkowiak	Okulistyczna	ul. Śródmiejska 1
Gabinet okulistyczny Krystyna Nowacka-Hińca	Okulistyczna	O. M. Kolbe 18
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska	Okulistyczna	pl. Zwycięstwa 12
NZOZ „Medicus” M. K. Łukasiewicz	Okulistyczna	ul. Śródmiejska 16
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Dorota Oparowska-Pluta	Okulistyczna	ul. 14 Lutego 4
Gabinet Okulistyczny Dorota Lindenau	Okulistyczna	ul. O. Kolbe 1A
NZOZ „Okulistyka” s.c.	Okulistyczna	al. Wojska Polskiego 43

NZOZ „Spec-Med”	Ortopedii i Traumatologii Narządów Ruchu, Preluksacyjna	ul. Łączna 49
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska	Otolaryngologiczna	al. Wojska Polskiego 43
Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych	Logopedyczna, Neurologiczna	al. Wojska Polskiego 49B
Ośrodek Diagnostyki Neurorozwoju i Rehabilitacji	Logopedyczna, Neurologiczna	ul. Rydygiera 23
Kontraktowy Gabinet Ginekologiczny Bożena Basiukajć	Położniczo-Ginekologiczna	ul. Matwiejewa 6
Kontraktowy Gabinet Lekarski Ginekologiczno-Położniczy Zbigniew Twardowski	Położniczo-Ginekologiczna	ul. Lotnicza 3
Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Ginekologiczno-Położnicza Magdalena Morawska	Położniczo-Ginekologiczna	ul. Żeromskiego 7
Specjalistyczna Praktyka Lekarska Aleksandra Łuczak	Położniczo-Ginekologiczna	ul. O. Kolbe 16B
<b>Ambulatoryjna opieka specjalistyczna</b>		
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>	
Szpital Specjalistyczny im. Stanisława Staszica (w tym: badania endoskopowe przewodu pokarmowego – kolonoskopia, gastroscopia, badania medycyny nuklearnej)	ul. Rydygiera 1	
„Ars Medical” sp. z o.o. NZOZ „Ars Medical” (w tym badania rezonansu magnetycznego MR)	al. Wojska Polskiego 43	
NZOZ Międzynarodowe Centrum Dializ Poznań	al. Wojska Polskiego 43	
<b>Leczenie szpitalne</b>		
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>	
Szpital Specjalistyczny im. Stanisława Staszica (hospitalizacja, terapeutyczne programy zdrowotne, chemioterapia)	ul. Rydygiera 1	
„Ars Medical” sp. z o.o. NZOZ „Ars Medical” (w tym chemioterapia)	al. Wojska Polskiego 43	
NZOZ Diagnostyczno-Zabiegowy „Bea-Med” s.c. A i B Gontarczyk	ul. Rydygiera 1	
<b>Ratownictwo medyczne</b>		
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>	
Szpital Specjalistyczny im. Stanisława Staszica	ul. Rydygiera 1	
<b>Profilaktyka</b>		
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>	
Szpital Specjalistyczny im. Stanisława Staszica	ul. Rydygiera 1	
<b>Opieka psychiatryczna</b>		
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>	
Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Psychiatrycznej i Odwykowej dla Dorosłych	al. Wojska Polskiego 49B	
Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych	al. Wojska Polskiego 43	
Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci, Młodzieży i Dorosłych	al. Wojska Polskiego 49B	
Ośrodek Diagnostyki Neurorozwojowej i Rehabilitacji	ul. Rydygiera 23	
NZOZ Wielkopolskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT	al. Niepodległości 135	



<b>Opieka paliatywno-hospicyjna</b>	
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>
Szpital Specjalistyczny im. Stanisława Staszica (hospicja domowe dla dzieci)	ul. Rydygiera 1
„Ars Medical” sp. z o.o. NZOZ „Ars Medical”	al. Wojska Polskiego 43
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Elżbieta Bułaj	ul. 11 Listopada 40 (DPS)
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Helena Kardach	ul. 11 Listopada 40
Pielęgniarka Opieki Długoterminowej Małgorzata Chylińska	ul. Królowej Jadwigi 23
Pielęgniarka Środowiskowo-Rodzinna Edyta Tutaj	ul. 11 Listopada 40
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Ewa Chlebek	ul. Bydgoska 30
Indywidualna Praktyka Pielęgniarska Kamila Szymańska	ul. Królowej Jadwigi 23
Poradnia Opieki Paliatywnej, Hospicjum Domowe im. Sługi Bożej ST. Leszczyńskiej w Pile	ul. Rydygiera 1
<b>Rehabilitacja</b>	
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>
„Ars Medical” sp. z o.o. NZOZ „Ars Medical”	al. Wojska Polskiego 43
NZOZ Fizjoterapii „Dakmed”	al. Wojska Polskiego 49B
Ośrodek Diagnostyki Neurorozwojowej i Rehabilitacji	ul. Rydygiera 23
<b>Przedmioty ortopedyczne i pomocnicze</b>	
<b>nazwa podmiotu</b>	<b>adres</b>
Przedsiębiorstwo Handlowo-usługowe „Benet” Eksport Import Hanna Weber	ul. Salezjańska 1
Salon Optyczny Michał Karski	al. Wojska Polskiego 12
Zakład Optyczny „Optik-Pryzma” Jarosław Kuligowski	ul. 11 Listopada 3
Zakład Optyczny „Optik-Pryzma” Jarosław Kuligowski	ul. Śródmiejska 1
Zakład Optyczny Andrzej Lindenau	ul. O. Kolbe 1A
„Audiofon” W. Matyja s.j.	ul. Podchorążych 1
„Audiofon-Brzoza” s.c. H.R.K. Duszcyc	ul. Żeromskiego 7
„Kind” Aparaty słuchowe sp. z o.o.	al. Wojska Polskiego 43
„Kind” Aparaty słuchowe sp. z o.o.	ul. Rydygiera 1
„Kind” Aparaty słuchowe sp. z o.o.	ul. O. Kolbe 5A
<b>Stomatologia</b>	
<b>nazwa placówki</b>	<b>adres</b>
Iwona Andrzejewska Kontraktowy Gabinet Stomatologiczny	ul. Kaczorska 23A
Kontraktowy Gabinet Stomatologiczny Dorota Klawa	ul. Śniadeckich 56
Specjalistyczna Praktyka Lekarska Krystyna Kozłowska-Śpiewak	ul. Matwiejewa 6
Prywatny Gabinet Stomatologiczny Marzena Wieczorek-Pogorzelska	ul. Orzeszkowej 14
Gabinet Stomatologiczny Grażyna Malanowska	ul. Matwiejewa 6
Prywatna Praktyka Stomatologiczna Mirosława Olszewska	ul. Rodakowskiego 70

Indywidualna Specjalistyczna Praktyka Lekarska Bogdan Kiełczawa	ul. Bydgoska 113
Praktyka Stomatologiczna Łucja Kasior	ul. Okrzei 14
Praktyka Stomatologiczna Wojciech Kulesza	ul. Okrzei 14
Prywatny Gabinet Stomatologiczny Barbara Klimczuk	ul. Sikorskiego 80
Gabinet Stomatologiczny Anna Gworys	ul. Sikorskiego 18
Praktyka Stomatologiczna Justyna Jasnosz-Całka	ul. Roosevelta 12
Prywatny Gabinet Stomatologiczny Teresa Siedlok	al. Wojska Polskiego 43
Praktyka Stomatologiczna Krystyna Szadziul	ul. Grabowa 18
Kontraktowy Gabinet Stomatologiczny Bożena Zabłocka	ul. Buczka 11
Prywatny Gabinet Stomatologiczny Małgorzata Płuciennik-Karczewska	ul. Królowej Jadwigi 15

Dane Urzędu Miasta Piły.

Dla poznania sytuacji zdrowotnej mieszkańców miasta ważna jest analiza danych będących w posiadaniu zakładów opieki zdrowotnej i indywidualnych praktyk lekarskich działających na jej terenie. W związku z brakiem informacji w tym zakresie z terenu miasta, w poniższych tabelach przedstawiono dane za 2010 rok dla powiatu pilskiego uzyskane na podstawie sprawozdań MZ-11 z Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Poznaniu.

**Tabela 21. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z powiatu pilskiego w 2010 roku**

<b>rodzaj schorzenia</b>	<b>liczba osób, u których stwierdzono schorzenie</b>
nowotwory	16
niedokrwistości	131
choroby tarczycy	39
cukrzyca	22
niedożywienie	11
otyłość	215
zaburzenia odżywiania	41
upośledzenie umysłowe	37
padaczka	62
dziecięce porażenie mózgowe	34
zaburzenia refrakcji i akomodacji oka	368
choroba nadciśnieniowa	45
alergie – dychawica oskrzelowa	438
alergie pokarmowe	283
alergie skórne	292
zniekształcenie kręgosłupa	308
choroby układu moczowego	129
wady rozwojowe układu nerwowego	34
wady rozwojowe układu krążenia	80

wady rozwojowe narządów płciowych	41	
wady rozwojowe – aberracje chromosomowe	10	
inne wady rozwojowe	32	
zaburzenia rozwoju	59	
w tym:	zaburzenia rozwoju fizycznego	21
	zaburzenia rozwoju psychomotorycznego	34
trwałe uszkodzenia narządu ruchu	33	
inne schorzenia wymagające opieki czynnej	6	

Dane Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Poznaniu.

**Tabela 22. Schorzenia ludności powiatu pilskiego w wieku 19 lat i więcej w 2010 roku**

rodzaj schorzenia	liczba osób, u których stwierdzono schorzenie	
gruźlica	15	
nowotwory	530	
choroby tarczycy	1.053	
cukrzyca	2.318	
niedokrwistość	534	
choroby obwodowego układu nerwowego	2.434	
choroby układu krążenia	12.934	
w tym:	przewlekła choroba reumatyczna	261
	choroba nadciśnieniowa	7.310
	choroby naczyń mózgowych	923
	niedokrwienność serca (w tym przeżyty zawał serca)	2.749 (416)
przewlekły nieżyt oskrzeli, dychawica oskrzelowa	2.235	
przewlekłe choroby układu trawiennego	2.320	
choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej	3.865	
inne schorzenia wymagające opieki czynnej	1.111	

Dane Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Poznaniu.

W 2010 roku u największej liczby osób w wieku przedprodukcyjnym stwierdzono alergię – dychawicę oskrzelową (438 osób), zaburzenia refrakcji i akomodacji oka (368 osób), zniekształcenie kręgosłupa (308 osób), alergię skórne (292 osoby) i pokarmowe (283 osoby) oraz otyłość (215 osób). Dorośli z kolei najczęściej zmagali się z chorobami układu krążenia (12.934 osoby), chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (3.865 osób), chorobami obwodowego układu nerwowego (2.434 osoby), przewlekłymi chorobami układu trawiennego (2.320 osób), cukrzycą (2.318 osób) oraz nieżytem oskrzeli, dychawicą oskrzelową (2.235 osób).

Ważną rolę w utrzymaniu dobrego stanu zdrowia pełni profilaktyka. Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat dzieci do lat 3 objętych opieką profilaktyczną na terenie powiatu pilskiego.

**Tabela 23. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z powiatu pilskiego w 2010 roku**

<b>forma profilaktyki</b>	<b>liczba dzieci i młodzieży</b>
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego po raz pierwszy (dzieci do lat 3)	605
porady profilaktyczne lekarza rodzinnego następnym razem (dzieci do lat 3)	3.548
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych po raz pierwszy (dzieci do 1. roku życia)	1.914
wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych następnym razem (dzieci do lat 3)	12.247

Dane Wielkopolskiego Centrum Zdrowia Publicznego w Poznaniu.

W 2010 roku w powiecie pilskim poradami profilaktycznymi lekarza rodzinnego po raz pierwszy i po raz następnym zostało objętych odpowiednio 605 i 3.548 dzieci do lat 3. Z kolei wizyty profilaktyczne pielęgniarek i położnych miały miejsce po raz pierwszy w przypadku 1.914 dzieci do 1. roku życia oraz po raz następnym w przypadku 12.247 dzieci do lat 3.

## **15. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE**

Bezpieczeństwu publicznemu zagraża przestępczość, która jest zjawiskiem dynamicznym i, podobnie jak społeczeństwo, podlega rozwojowi. Choć stanowi margines życia społecznego, poprzez swą intensywność i częstotliwość może mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciskać dotkliwie piętno na jej funkcjonowaniu.

Na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Pile, w okresie od stycznia do grudnia 2010 roku stwierdzono 2.431 przestępstw przeciwko mieniu i 174 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu. Najczęściej popełnianymi przestępstwami były: kradzieże rzeczy (692), kradzieże z włamaniem (484), przestępstwa narkotykowe (473), przestępstwa drogowe (471, w tym 425 popełnione pod wpływem alkoholu). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 24. Wszczęte postępowania i stwierdzone przestępstwa na terenie działania KPP w Pile w 2010 roku**

kategoria przestępstwa		liczba wszczętych postępowań	liczba stwierdzonych przestępstw
przeciwko życiu i zdrowiu		210	174
przeciwko mieniu		1.697	2.431
w tym:	bójki i pobicia	51	60
	kradzież rzeczy	651	692
	w tym kradzież samochodu	43	46
	kradzież z włamaniem	418	484
	rozbój i wymuszenie rozbójnicze	42	107
	uszkodzenie rzeczy	245	253
	przestępstwa narkotykowe	114	473
	uszkodzenie ciała	115	99
	przestępstwa drogowe	508	471
	w tym nietrzeźwi	416	425

Dane Komendy Powiatowej Policji w Pile.

Wśród sprawców przestępstw popełnionych na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Pile w roku 2010, największą grupę stanowiły osoby w wieku 30-39 lat (357 osób) oraz 40-49 lat (271 osób). 12 sprawców przestępstw stanowiły osoby niepoczytalne. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 25. Sprawcy przestępstw popełnionych na terenie działania KPP w Pile w 2010 roku według wieku**

wiek sprawcy	liczba sprawców
do 13 lat	16
13-16 lat	261
17-20 lat	242
21-24 lat	217
25-29 lat	258
30-39 lat	357
40-49 lat	271
50-59 lat	221
60-i więcej lat	64

Dane Komendy Powiatowej Policji w Pile.

Spośród 261 nieletnich sprawców przestępstw (w wieku 13-16 lat) odnotowanych na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Pile większość stanowili chłopcy – 227

osób, zaś dziewczęta były 34. Nieletnimi sprawcami byli głównie uczniowie szkół gimnazjalnych. Najczęściej popełnianymi czynami przez nieletnich były: posiadanie i rozprowadzanie środków odurzających – 341 przypadków oraz rozboje i wymuszenia rozbójnicze – 70 przypadków. Znaczną część czynów karalnych popełnianych przez nieletnich stanowiły kradzieże cudzej rzeczy, których odnotowano 49.

W 2010 roku funkcjonariusze Komendy Powiatowej Policji w Pile przeprowadzili 824 interwencje domowe, spośród których 355 dotyczyło przemocy w rodzinie. Z kolei w roku 2009 przeprowadzono 1.003 interwencje domowe, spośród których 189 dotyczyło przemocy w rodzinie. Analiza zjawiska przemocy domowej wskazuje na spadek interwencji domowych w 2010 roku przy jednoczesnym wzroście interwencji związanych z przemocą domową, które zakończono sporządzeniem „Niebieskiej Karty”.

W roku 2010 zanotowano 663 ofiary przemocy, w tym 341 kobiet, 74 mężczyzn oraz 248 dzieci. Ujawniono 357 sprawców przemocy (328 mężczyzn i 27 kobiet oraz 2 nieletnich). Pod wpływem alkoholu były 253 osoby, z których 209 zostało umieszczonych w Izbie Wytrzeźwień.

Ponadto wszczęto 14 postępowań z art. 207 KK na podstawie Niebieskiej Karty, dotyczących znęcania fizycznego i psychicznego nad rodziną. Przesłano 232 informacje do ośrodków pomocy społecznej, 59 do komisji rozwiązywania problemów alkoholowych oraz 97 do innych instytucji. W 106 przypadkach wystąpiono do Sądu Rodzinnego III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Pile z wnioskiem o rozpatrzenie możliwości ograniczenia władzy rodzicielskiej nad dziećmi.

Funkcjonariusze Policji w ramach procedury „Niebieska Karta” prowadzą stały nadzór nad ujawnionymi rodzinami. Współpracują z takimi instytucjami pomocowymi, jak MOPS, PCPR, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie (Piła, ul. Rydygiera 23), Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W roku 2010 w na terenie działania KPP w Pile ujawniono i umieszczono w izbie wytrzeźwień 820 osób, w tym 8 nieletnich chłopców, oraz zatrzymano w Pomieszczeniu dla Osób Zatrzymanych (PdOZ) 39 osób. Zanotowano 25 przypadków ujawnienia osób niepełnoletnich będących pod wpływem alkoholu. Skierowano 59 wniosków do komisji o leczenie alkoholowe rodziców. Ponadto ujawniono 28 osób nieletnich posiadających narkotyki (marihuanę, amfetaminę) na ogólną liczbę 112 osób podejrzanych, tj. 25%. Nieletnim zarzucono 341 czynów karalnych na ogólną liczbę 473 przestępstw.

W analizowanym okresie nie stwierdzono przypadków trudnienia się przez nieletnich prostytutką. Na terenie Wielofunkcyjnej Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej odnotowano

dwóch nieletnich, którzy wobec małoletniej dopuścili się innej czynności seksualnej. Funkcjonariusze stwierdzili 23 przestępstwa przeciwko wolności seksualnej, z których 10 dotyczyło wykorzystania seksualnego małoletnich. W roku 2009 zanotowano 13 przypadków wykorzystania seksualnego małoletnich, co porównując do 2010 roku wskazuje na spadek liczby tej kategorii przestępstw.

Według danych Sądu Rejonowego w Pile, w roku 2010 prowadzono 186 nadzorów dotyczących spraw opiekuńczych oraz objęto nadzorem 526 osób. Ponadto na terenie miasta prowadzono:

- 173 nadzory dotyczące spraw nieletnich,
- 102 nadzory dotyczące spraw alkoholowych,
- 627 spraw dotyczących warunkowo skazanych i warunkowo zwolnionych z Zakładu Karnego z orzeczonym dozorem kuratorskim,
- 167 spraw dotyczących warunkowo skazanych bez dozoru kuratora, ale z obowiązkami probacyjnymi,
- 358 spraw związanych z nadzorem nad wykonywaniem kary ograniczenia wolności,
- 1.113 spraw związanych z warunkowo skazanymi bez dozoru kuratora i bez orzeczonych obowiązków probacyjnych.

## **16. POMOC SPOŁECZNA**

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadania pomocy społecznej w mieście Piła wykonuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile. Jednostka ta realizuje również zadania wynikające z innych, aniżeli ustawa o pomocy społecznej, aktów prawnych. Należą do nich w szczególności: ustawa o świadczeniach rodzinnych i ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o świadczeniach zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, ustawa o powszechnym ubezpieczeniu społecznym oraz ustawa o ochronie zdrowia psychicznego.

Na koniec 2010 roku kadre MOPS-u stanowiło 115 osób, w tym 38 pracowników socjalnych. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku (liczby etatów), potrzeb

w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 26. Stan zatrudnienia w MOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku**

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	9	1
pracownicy socjalni	38	0
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	3	0
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0
asystenci rodziny	0	6
pozostali pracownicy	61,1	1

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile zatrudniał 3 pracowników wykonujących usługi opiekuńcze w placówce wsparcia dziennego (DDP). Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania realizowane były przez podmiot zewnętrzny, któremu Ośrodek zlecił to zadanie. Wszyscy pracownicy (40 osób), poza jedną świadczącą usługi opiekuńcze, byli zatrudnieni w firmie w oparciu o umowę zlecenie.

W zakresie rozwoju zasobów kadrowych MOPS-u figuruje m.in. potrzeba zwiększenia kadry kierowniczej o 1 osobę i zatrudnienia 6 asystentów rodziny (co ma związek z wejściem w życie z dniem 1 stycznia 2012 roku ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej). Warto podkreślić, iż zgodnie z koniecznością realizacji zapisu ustawy o pomocy społecznej nakładającego na ośrodek obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, w 2010 roku wskaźnik ten był spełniony i wynosił 1.962 mieszkańców na 1 pracownika socjalnego.

**Tabela 27. Wykształcenie kadry MOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku**

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób	
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni
wykształcenie	wyższe kierunkowe	7	31
	wyższe niekierunkowe	1	0
	średnie kierunkowe	1	7
	średnie niekierunkowe	0	0
	zawodowe i niższe	0	0



dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	7	2
		w trakcie realizacji	0	0
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	0	5
		w trakcie realizacji	0	0
specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego		posiadany	0	3
		w trakcie realizacji	0	0
studia podyplomowe ZZL		ukończone	2	0
		w trakcie realizacji	0	0
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej			2	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny			0	
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny			2	

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

Na koniec 2010 roku, wśród kadry kierowniczej oraz pracowników socjalnych, wykształcenie wyższe kierunkowe posiadało 38 osób. Wykształceniem średnim legitymowało się z kolei 8 osób, wśród których dominowali pracownicy socjalni (7 osób). W ramach dodatkowych kwalifikacji 9 osób miało ukończoną specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej, a 2 osoby z kadry były zainteresowane podjęciem takiej specjalizacji, 5 pracowników socjalnych posiadało specjalizację I stopnia, a 3 specjalizację II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego, której podjęciem zainteresowane były 2 osoby z kadry. Ponadto 2 pracowników z kadry kierowniczej ukończyło studia podyplomowe „Zarządzanie Zasobami Ludzkimi”.

Prawo do wsparcia udzielanego przez MOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. I tak np. w odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351 zł na osobę w rodzinie. Kryterium dochodowe stosowane jest również przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych i świadczeń alimentacyjnych. Zasiłek rodzinny przysługuje, jeśli dochód rodziny na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekracza 504 zł, a gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeśli dochód ten nie przekracza 583 zł. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują z kolei, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty 725 zł.

W wykonywaniu zadań MOPS współdziałał z różnymi podmiotami, m.in. z organami wykonawczymi miasta, innymi jednostkami organizacyjnymi miasta, służbą zdrowia, policją, kuratorami sądowymi oraz instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez MOPS na realizację zadań w latach 2008-2010.

**Tabela 28. Środki finansowe wydatkowane przez MOPS na pomoc mieszkańcom miasta w latach 2008-2010**

wielkość wydatków	2008 r.	2009 r.	2010 r.
ogółem	<b>20.055.173 zł</b>	<b>21.262.141 zł</b>	<b>23.117.372 zł</b>
<sup>w tym</sup> na świadczenia pomocy społecznej	7.196.785 zł	8.255.127 zł	8.570.394 zł
<sup>w tym</sup> na świadczenia rodzinne, zaliczkę i fundusz alimentacyjny	12.858.388 zł	13.007.013 zł	14.546.978 zł
na zadania własne gminy	6.576.290 zł	7.819.790 zł	8.451.499 zł
na zadania zlecone gminie	13.478.883 zł	13.442.351 zł	14.665.873 zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

W latach 2008-2010 wysokość środków finansowych przeznaczonych przez MOPS na pomoc mieszkańcom miasta rosła z roku na rok. Dominującą pozycję wśród nich stanowiły kwoty wydatkowane na wykonanie zadań zleconych gminie, wśród których przeważały środki przekazane na realizację świadczeń rodzinnych, zaliczek alimentacyjnych oraz świadczeń z funduszu alimentacyjnego (w 2008 r. – 12.858.388 zł, w 2009 r. – 13.007.013 zł, a w 2010 r. – 14.546.978 zł). W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono natomiast na udzielanie świadczeń pomocy społecznej (w 2008 r. – 5.712.689 zł, w 2009 r. – 6.554.466 zł, a w 2010 r. – 7.867.330 zł), głównie w postaci zasiłków okresowych, zasiłków celowych, w tym w formie biletu kredytowanego, specjalnych zasiłków celowych, zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego, usług opiekuńczych, pokrycia kosztów pogrzebu. Ponadto Ośrodek kierował do domu pomocy społecznej osoby wymagające całodobowej opieki. Zasiłki celowe przyznawano w formie pieniężnej i niepieniężnej. Do niepieniężnych form należały: gorący posiłek, schronienie, sprawienie pogrzebu, opał, bilet kredytowy i bony towarowe.

Zadania z zakresu pomocy społecznej zlecane do realizacji organizacjom pozarządowym miały na celu zapewnienie osobom potrzebującym wsparcia w zaspokajaniu podstawowych, niezbędnych potrzeb bytowych, jak wyżywienie, schronienie, pomoc

rzeczowa w postaci mebli i sprzętów gospodarstwa domowego, a także potrzeb wyższego rzędu, jak np. potrzeby wypoczynku i rekreacji.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców miasta objętych przez MOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2008-2010.

**Tabela 29. Beneficjenci pomocy społecznej w mieście w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	3.648	3.531	3.605
liczba rodzin	2.147	2.185	2.291
liczba osób w rodzinach	5.812	5.812	6.003
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności miasta	7,8%	7,8%	8,1%

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

Liczba osób objętych pomocą społeczną w mieście w roku 2010 wzrosła w stosunku do lat 2008-2009 (6.003 osób w rodzinach w 2010 roku w porównaniu do 5.812 osób w latach 2008-2009). Zwiększył się również udział beneficjentów systemu w ogóle ludności miasta (z 7,8% w latach 2008-2009 do 8,1% w 2010 roku).

Wśród typów rodzin objętych pomocą społeczną, w analizowanym okresie nie zauważa się zasadniczych zmian. Wzrasta liczba osób samotnych korzystających ze społecznego wsparcia, którzy stanowią największą liczebnie grupę świadczeniobiorców. W roku 2008 były to 783 osoby, w roku 2009 – 854 osoby, w kolejnym zaś 995 jednoosobowych gospodarstw domowych. Fakt ten dowodzi, iż osoby samotnie gospodarujące to grupa społeczna, której najtrudniej zaspokoić samodzielnie niezbędne potrzeby bytowe.

Zestawienie głównych przyczyn udzielania pomocy społecznej w mieście, w latach 2008-2010 obrazuje poniższa tabela.

**Tabela 30. Powody przyznania pomocy społecznej w mieście w latach 2008-2010**

powód przyznania pomocy	Liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
ubóstwo	1.276	1.361	1.445	3.633	3.729	3.854
bezdomność	119	155	171	144	201	203
potrzeba ochrony macierzyństwa	230	232	202	1.120	1.109	995
bezrobocie	1.204	1.326	1.472	3.693	4.057	4.386
niepełnosprawność	898	903	892	2.235	2.243	2.216
długotrwała lub ciężka choroba	788	808	910	2.048	2.176	2.361

bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	572	520	499	2.279	2.103	1.930
przemoc w rodzinie	55	60	63	191	210	191
alkoholizm	248	264	322	541	560	656
narkomania	9	10	18	19	24	48
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	58	46	61	106	101	136
zdarzenie losowe	17	11	3	36	25	4
sytuacja kryzysowa	9	6	4	24	15	7

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

W latach 2008-2010 najczęstszymi przyczynami przyznawania pomocy społecznej w mieście były bezrobocie i ubóstwo. Liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS-u z tych powodów rosła z roku na rok (bezrobocie: z 3.693 osób w 2008 r. do 4.386 osób w 2010 r., ubóstwo: z 3.633 osób w 2008 r. do 3.854 osób w 2010 r.). Porównując lata 2009 i 2010 można zauważyć, iż odsetek rodzin korzystających ze wsparcia MOPS-u z powodu ubóstwa zwiększył się o 6,2%, zaś o 11% wzrósł udział rodzin, którym udzielono wsparcia z powodu bezrobocia.

Ważnymi przyczynami udzielania pomocy były również niepełnosprawność i długotrwała lub ciężka choroba. O ile liczba osób w rodzinach objętych wsparciem MOPS-u z powodu niepełnosprawności nieznacznie się wahała, o tyle liczba osób korzystających z pomocy w związku z długotrwałą lub ciężką chorobą zwiększała się każdego roku (niepełnosprawność: 2.235 osób w 2008 r., 2.243 w 2009 r., 2.216 osób w 2009 r., długotrwała lub ciężka choroba: od 2.048 osób w 2008 r. do 2.361 osób w 2010 r.). Dane te świadczą o wysokiej skali niepełnosprawności w mieście i zarazem potwierdzają pośrednio wzrost liczby osób starszych w mieście, które są bardziej, aniżeli inne grupy wiekowe, narażone na długotrwałe i ciężkie choroby. Istotną przyczynę świadczenia pomocy społecznej w mieście stanowiła bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, choć liczba osób w rodzinach objętych wsparciem MOPS-u z tego powodu zmniejszała się w kolejnych latach (od 2.279 osób w 2008 r. do 1.930 osób w 2010 r.).

Kolejną przyczyną przyznawania pomocy społecznej w mieście była potrzeba ochrony macierzyństwa, a liczba osób w rodzinach objętych wsparciem MOPS-u z tego powodu systematycznie malała (z 1.120 osób w 2008 r. do 995 osób w 2010 r.). Przesłanką do objęcia wsparciem mieszkańców Piły był również alkoholizm. Co warte podkreślenia, liczba osób w rodzinach zmagających się z tym problemem rosła z roku na rok (z 541 osób w 2008 r. do 656 osób w 2010 r.). Wzrastająca liczba rodzin korzystających z pomocy z powodu

alkoholizmu związana jest z coraz lepszą diagnozą środowiska, możliwą dzięki m.in. systematycznemu zwiększaniu zatrudnienia pracowników socjalnych.

W mniejszym stopniu mieszkańcy miasta korzystali ze wsparcia z takich przyczyn, jak bezdomność czy przemoc w rodzinie. O ile liczba osób w rodzinach objętych wsparciem MOPS-u z powodu bezdomności rosła w kolejnych latach (ze 144 osób w 2008 r. do 203 osób w 2010 r.), o tyle liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy z powodu przemocy w rodzinie wahała się (191 osób w 2008 r., 210 osób w 2009 r., 191 osób w 2010 r.). Ponadto w latach 2008-2010 rosła liczba beneficjentów, mających trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego (ze 106 osób w rodzinach w 2008 r. do 136 osób w 2010 r.).

Powody przyznania pomocy społecznej w mieście przez MOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2008-2010 przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 31. Formy wsparcia udzielanego w mieście przez MOPS w latach 2008-2010**

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2008 r.	2009 r.	2010 r.
pieniężna	3.016	3.204	3.535	2.971	3.020	3.294	8.427	8.568	9.124
rzeczowa	1.554	1.341	1.259	863	753	740	3.374	2.954	2.896
praca socjalna	X	X	X	1.351	1.832	2.158	3.629	4.998	5.717
poradnictwo specjalistyczne	X	X	X	0	256	339	0	817	1.016
schronienie	58	107	110	58	107	110	58	146	128
usługi opiekuńcze	206	201	196	205	199	194	300	261	270
specjalistyczne usługi opiekuńcze	13	11	6	13	11	6	39	21	21
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	9	8	12	9	8	11	12	11	15
pobyt w domu pomocy społecznej	58	64	73	58	64	73	77	82	90

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

W latach 2008-2010 najczęściej udzielaną mieszkańcom miasta formą wsparcia była pomoc pieniężna, głównie w postaci zasiłków celowych i w naturze, zasiłków stałych oraz okresowych. Liczba rodzin i osób objętych tym rodzajem wsparcia rosła z roku na rok (odpowiednio z 2.971 i 8.427 w 2008 r. do 3.294 i 9.124 w 2010 r.). Istotnym rodzajem wsparcia była także praca socjalna. Ten rodzaj działalności zawodowej, prowadzonej przez pracowników socjalnych, opierał się głównie na metodzie indywidualnego przypadku, z wykorzystaniem techniki kontraktu socjalnego. W roku 2008 pracownicy socjalni zawarli 118 kontraktów socjalnych, w tym 50 w związku z realizacją projektu systemowego. W roku kolejnym pracownicy zawarli 144 kontrakty socjalne, tj. o 26 więcej niż w 2008 r., z czego 71 kontraktów w związku z realizacją projektu systemowego. Z kolei w roku 2010 pracownicy zawarli 166 kontraktów, tj. o 22 więcej niż w 2009 r., z czego 80 kontraktów związanych było z projektem systemowym. Praca socjalna w roku 2010 realizowana była również poprzez opracowane indywidualne programy wychodzenia z bezdomności. W analizowanym okresie pracownik socjalny z funkcjonującego w ramach MOPS-u całodobowego Ośrodka Wsparcia wykonywał pracę socjalną w oparciu o 7 zawartych z jego mieszkańcami indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności. Generalnie liczba rodzin i osób w rodzinach objętych przez MOPS pracą socjalną wzrastała w kolejnych latach (z odpowiednio 1.351 i 3.629 w 2008 r. do 2.158 i 5.717 w 2010 r.).

Wsparcie dla mieszkańców miasta świadczone było również w postaci rzeczowej, tj. posiłku, odzieży. Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych tym rodzajem pomocy zmniejszała się (odpowiednio z 863 i 3.374 w 2008 r. do 740 i 2.896 r. w 2010 r.).

Ważną rolę w ramach udzielanej przez MOPS pomocy odgrywało również poradnictwo specjalistyczne, a liczba rodzin i osób w rodzinach objętych tą formą wsparcia w roku 2010 wzrosła w stosunku do roku poprzedniego (odpowiednio 339 i 1.016 w 2010 r. w stosunku do 256 i 817 w 2009 r.). Istotnym rodzajem pomocy były także usługi opiekuńcze. Liczba rodzin i osób w rodzinach, którym przyznano usługi nieznacznie się zmniejszyła (odpowiednio z 205 i 300 w 2008 r. do 194 i 270 w 2010 r.). Tą formą pomocy objęte były głównie osoby starsze, niepełnosprawne, długotrwale i ciężko chore.

Osoby, które nie mogły samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez MOPS do domów pomocy społecznej. W latach 2008-2010 liczba osób, którym przyznano tę formę pomocy rosła z roku na rok i wyniosła odpowiednio 58, 64 i 73. Osoby te przebywały w kilkunastu domach pomocy odpowiedniego typu w: Pile, Chodzieży,

Wałczu, Wieleniu i Srebrnej Górze, Osieku, Kamieniu Krajeńskim, Fabianowie, Śremie, Chlebnie, Trzciance, Rzadkowie, Łodzi, Baszkowie, Liskowie, Łęczeczkach, Psarach i Strzałkowie.

Pomoc mieszkańcom miasta udzielana jest również w ramach działającego w strukturach MOPS-u Dziennego Domu Pomocy. Jest on półstacjonarnym ośrodkiem wsparcia przeznaczonym dla osób wymagających częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, głównie seniorów (rencistów, emerytów) i osób niepełnosprawnych (m.in. chorych na Alzheimera). Dzienny Dom Pomocy zapewnia również wsparcie dzieciom i ich rodzinom (podopiecznym MOPS-u), osobom o zmniejszonej sprawności psychofizycznej poprzez umożliwienie im uczestnictwa w zajęciach terapeutycznych, aktywizujących, imprezach i spotkaniach okolicznościowych, imprezach kulturalnych w ośrodku, mieście i poza nim oraz całodzienne wyżywienie.

W DDP funkcjonuje świetlica socjoterapeutyczna, w ramach której prowadzone są zajęcia socjalizujące, wychowawcze i kompensacyjne dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. W latach 2008-2009 opieką wychowawczo-dydaktyczną objętych było rocznie 11 dzieci, z kolei w roku 2010 – 9. Dzieci są kierowane przez pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznej, pracowników socjalnych i pedagogów szkolnych, którzy po uprzedniej ich diagnozie i ocenie zauważyli konieczność objęcia uczniów procesem dydaktyczno-wychowawczym. Celem świetlicy jest zapewnienie dzieciom opieki wychowawczej, pomoc w pokonywaniu trudności szkolnych, pogłębianie i rozwijanie ich zainteresowań i indywidualnych zdolności, a także przygotowanie do pełnienia różnych ról w społeczeństwie. Najmłodsi biorą udział w rozmaitych konkursach plastycznych, rękodzielniczych, piknikach, wycieczkach, zabawach okolicznościowych. Ponadto mogą korzystać z biblioteki z literaturą dziecięcą, mają także do dyspozycji teren rekreacyjny DDP służący do gry w siatkówkę oraz placyk do gry w koszykówkę.

W placówce działa także grupa terapeutyczna dla chorych na Alzheimera i zespoły otępienne. W jej ramach prowadzi się codzienną – indywidualną terapię i rehabilitację w zakresie nieprzekraczającym możliwości placówki. W latach 2008-2010 w grupie uczestniczyło odpowiednio 8, 7 i 17 osób.

Przy DDP funkcjonuje Społeczna Rada Domu, która współpracuje z kierownikiem i pracownikami w celu polepszenia standardu usług oraz lepszej koordynacji działań podejmowanych wobec pensjonariuszy.

W DDP mieści się punkt zamiejscowy Biblioteki Publicznej im. Pantaleona Szumana. Podopieczni mają możliwość skorzystania z posiadanych woluminów oraz uczestniczenia w cyklicznych zajęciach organizowanych w ramach programowania czytelnictwa.

W roku 2008 z zajęć kulturalno-oświatowych, terapeutycznych, rekreacyjnych i rehabilitacyjnych w Domu skorzystało łącznie 50 osób, natomiast w roku 2009 w zajęciach dla osób starszych brało udział 28 osób.

Dzienny Dom Pomocy współpracował z następującymi instytucjami: Ośrodkiem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Pilskim Bankiem Żywności, Uniwersytetem Trzeciego Wieku, Stowarzyszeniem Pro-Senior, Wielkopolskim Towarzystwem Promocji Zdrowia, Towarzystwem Przyjaciół Dzieci, Domem Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II, Hufcem ZHP Piła, Pilskim Domem Kultury, Klubem Seniora „Zacisze”, Dziennym Domem Pomocy „Złota Jesień” w Szczecinku, Zespołem Szkół Gastronomicznych, Centrum Wolontariatu, Pilskim Bankiem Żywności, Biblioteką Publiczną im. Pantaleona Szumana, Stowarzyszeniem MONAR – MARKOT, Dziennym Domem Pobytu w Szczecinku, Szkołą Podstawową nr 7, Przedszkolem nr 12 i Policją oraz innymi instytucjami i organizacjami z miasta i z regionu.

W celu poszerzenia oferty dla osób pozbawionych schronienia i ofiar przemocy w rodzinie w ramach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej został utworzony całodobowy Ośrodek Wsparcia. Okres pobytu w placówce ustala dyrektor MOPS-u po uwzględnieniu indywidualnej sytuacji osoby lub rodziny. Pobyt w Ośrodku jest odpłatny na zasadach ustalonych w Uchwale Nr XLIX/592/10 Rady Miasta Piły z dnia 29 czerwca 2010 roku.

Ośrodek Wsparcia dysponuje 36 miejscami noclegowymi w 28 pokojach, przy czym 7 miejsc stanowi rezerwę na wypadek sytuacji interwencji kryzysowej. Placówka umożliwia osobom bezdomnym pochodzącym z Piły realizację indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności. Wsparcie psychologiczne i prowadzona praca socjalna skierowane są także do ofiar przemocy domowej oraz usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych pochodzących z Piły. W Ośrodku znajdują się 3 świetlice, z których jedna przeznaczona jest dla matek z dziećmi. Do końca 2010 roku do Ośrodka skierowano 13 osób, w tym 4 dzieci (7 osób skierowano w ramach realizacji projektu socjalnego „Ja Odyseusz”).

W latach 2008-2010 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile realizował również programy rządowe, w tym w ramach ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” oraz pomocy dla rodzin rolniczych, w gospodarstwach których powstały szkody spowodowane przez powódź, obsuniecie się ziemi lub huragan. Rządowy program „Pomoc państwa w zakresie



dożywiania” realizowany był w formie przyznania gorącego posiłku w jadłodajni prowadzonej przez CARITAS, placówkach oświatowych (szkoły, przedszkola), a także w placówce wsparcia dziennego działającej w strukturach MOPS (Dzienny Dom Pomocy) oraz poprzez przyznawanie zasiłku celowego w formie gotówki oraz bonów towarowych.

W latach 2008-2009 w ramach Programu dożywianiem w szkołach objęto odpowiednio 1.166 i 1.059 uczniów. Na zmniejszanie się liczby uczniów korzystających z posiłków szkolnych finansowanych przez MOPS istotny wpływ miał fakt, że wraz ze wzrostem w roku 2009 dochodów gospodarstw domowych przy jednoczesnym utrzymywaniu się bez zmian od października 2006 roku ustawowych kryteriów dochodowych, znaczna liczba rodzin przekraczała kryteria dochodowe uprawniające do tego typu wsparcia. Zarówno w roku 2008 jak i w roku 2009 rządowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” finansowany był w 40% ze środków gminy, zaś w 60% ze środków dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego.

W roku 2010 wzrosła liczba uczniów (do 1.154), którym posiłki w szkole finansował MOPS. Zauważyć też należy, że znacząco wzrosła liczba uczniów, którym posiłki zostały przyznane na podstawie art. 6a ustawy z dnia 29 grudnia 2005 r., tj. w drodze decyzji dyrektora szkoły. W 2010 roku rządowy program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” finansowany był w 40,11% ze środków gminy, zaś w 59,89% ze środków dotacji celowej na dofinansowanie zadania własnego.

W ramach realizowanego przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej projektu socjalnego pt. „Zespoły działające w obszarze problemów dotyczących podstawowych grup społeczności lokalnej”, którego celem jest pogłębianie diagnozy społeczności lokalnej oraz podjęcie specyficznych działań odpowiadających na potrzeby danej grupy osób, w tym bezrobotnych, niepełnosprawnych i uzależnionych, w latach 2008-2010 realizowane były następujące działania:

- współpraca z osobami i instytucjami w celu skoordynowania działań na rzecz osób z różnego rodzaju problemami, w tym:
  - z Wojewódzkim Urzędem Pracy Oddział Zamiejscowy w Pile, przy udziale którego zorganizowano w siedzibie Ośrodka cotygodniowe dyżury doradcy zawodowego dla klientów pomocy społecznej mających szczególne trudności ze znalezieniem zatrudnienia (w latach 2008-2010 odbyło się odpowiednio 28, 29 i 30 dyżurów, natomiast z porad skorzystało 106, 115 i 107 osób),
  - z Powiatowym Urzędem Pracy w Pile, do którego skierowano osoby na prace społecznie użyteczne oraz przekazano informacje o preferowanych przez klientów

- MOPS-u szkoleniach, których organizatorem był PUP (w latach 2008-2010 prace społecznie użyteczne zorganizowano dla 13, 5 i 14 osób; w 2010 roku PUP w Pile, na wniosek MOPS-u, skierował 5 bezrobotnych do uczestnictwa w kontrakcie socjalnym w ramach projektu systemowego współfinansowanego ze środków EFS-u),
- placówkami kształcącymi dorosłych, do których skierowano w 2008 roku 19 osób na różne kierunki kształcenia,
  - Poradnią Profilaktyki i Terapii Uzależnień MONAR i innymi placówkami zajmującymi się problemem uzależnień, do których w analizowanym okresie skierowanych zostało w celu podjęcia terapii odpowiednio 123, 125, 180 osób z problemem alkoholowym (w formie terapii stacjonarnej leczenie podjęły 20, 35 i 44 osoby; w przypadku 2, 10 i 14 osób Ośrodek wystąpił do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o skierowanie ich na leczenie),
  - Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Pile oraz Sądem Rodzinnym w Pile – m.in. pracownicy Ośrodka przeprowadzili rodzinne wywiady środowiskowe u osób zgłaszających gotowość bycia rodziną zastępczą; w latach 2008-2010 skierowano kolejno 16, 12 i 7 wniosków do Sądu Rodzinnego o objęcie wsparciem kuratora rodzin niewydolnych wychowawczo,
  - Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej, w ramach bieżącej współpracy z kuratorami zawodowymi i społecznymi na rzecz rodzin korzystających z pomocy społecznej, jak również w ramach zespołów interdyscyplinarnych, których w poszczególnych latach działało 21, 14 i 19.
  - Policją – podejmowane były wspólne działania pracowników socjalnych oraz dzielnicowych z Sekcji Prewencji KPP w Pile na rzecz środowisk dysfunkcyjnych; policjanci zapewniali asystę w trakcie działań interwencyjnych podejmowanych przez pracowników Ośrodka w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia małoletnich dzieci (w 2009 i 2010 roku do MOPS-u wpłynęło 106 i 207 zgłoszeń o interwencjach w związku z przemocą domową; pracą socjalną objęto 47 rodzin dotkniętych przemocą, założonych zostało 17 w 2009 r. i 14 w 2010 r. „Niebieskich Kart”, stanowiących załącznik do kwestionariusza wywiadu środowiskowego),
  - szkołami, z którymi pracownicy socjalni na bieżąco kontaktowali się, głównie z pedagogami oraz wychowawcami, w sprawach dotyczących dzieci z rodzin objętych pomocą społeczną; pracownicy Ośrodka przeprowadzali wywiady środowiskowe w rodzinach, w przypadku których szkoły zgłaszały różnego rodzaju problemy oraz

nieprawidłowości w celu rozeznania i oceny sytuacji, a w efekcie podjęcia stosownych działań,

- Specjalistycznym Ośrodkiem dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, w ramach wymiany informacji i wspólnych działań socjalnych na rzecz ofiar przemocy domowej. W 2010 roku ze Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia wpłynęło do MOPS-u 14 zgłoszeń w sprawie objęcia pomocą społeczną znajdujących się tam ofiar przemocy w rodzinie.
- udostępnianie informacji na temat możliwości uzyskania pomocy w rozwiązaniu istotnych problemów (bezrobocie, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc w rodzinie), z którymi stykają się rodziny,
- udostępnianie ofert pracy, zarówno Powiatowego Urzędu Pracy, jak i pracodawców oraz ofert szkół kształcących dorosłych w systemie zaocznym.

W 2008 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile rozpoczął realizację projektu systemowego pt. „Twoja szansa. Aktywizacja zawodowa klientów MOPS w Pile”, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W latach 2008-2010 w projekcie uczestniczyło kolejno 50, 60 i 70 kobiet i mężczyzn w wieku aktywności zawodowej, pozostających bez zatrudnienia, spełniających kryteria do korzystania z pomocy społecznej. Zgodnie z przyjętym wnioskiem o dofinansowanie projektu, w roku 2008 beneficjenci skorzystali z takich form wsparcia jak: warsztaty psychospołeczne, konsultacje indywidualne (psycholog, pedagog, doradca zawodowy), kursy zawodowe i szkolenia. Działania zaplanowane w projekcie w roku 2009 zakładały kompleksowość oddziaływań polegającą na połączeniu instrumentów aktywizacji społecznej, zawodowej, edukacyjnej i zdrowotnej.

W 2010 roku w ramach projektu sfinansowano koszty utworzenia i funkcjonowania Klubu Integracji Społecznej. Działania zrealizowane w ramach Klubu pozwoliły na świadczenie usług, które wpisują się w pojęcie reintegracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. W Klubie Integracji Społecznej, w ramach realizacji projektu, miały miejsce następujące działania: poradnictwo indywidualne w Punkcie Informacyjno-Konsultacyjnym, warsztaty umiejętności społecznych, wykłady, szkolenia i kursy zawodowe, projekcja filmów o tematyce społecznej i edukacyjnej, grupa samopomocowa, propagowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego, a także możliwość korzystania z komputera z dostępem do Internetu.

Realizacja części projektu systemowego w zakresie rozwoju form aktywnej integracji odbywała się za pomocą kontraktu socjalnego, a monitorowaniem ich realizacji zajmowali się pracownicy socjalni.

Warto również dodać, iż w roku 2009 MOPS kontynuował rozpoczęty jesienią 2008 roku udział w projekcie pt. „Wielkopolska Akademia Aktywności Lokalnej”, którego celem jest przygotowanie pracowników ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa wielkopolskiego do pracy metodą Centrum Aktywności Lokalnej.

W ramach realizowanych zadań MOPS przyznawał także świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Realizacją tych zadań zajmują się pracownicy Działu Świadczeń Rodzinnych i Alimentacyjnych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 32. Świadczenia rodzinne przyznane w mieście w latach 2008-2010 wg stanu na 31 grudnia w danym roku**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
<b>kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych</b>	10.911.739 zł	10.349.483 zł	11.548.241 zł
<b>liczba rodzin pobierających świadczenia rodzinne</b>	3.449	3.054	2.994
<b>rodzaj świadczenia</b>	<b>liczba przyznanych świadczeń</b>		
zasiłek rodzinny	66.985	56.135	50.436
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	386	345	328
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	2.651	2.520	2.394
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych	18	0	0
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	3.331	3.345	3.169
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	3.393	3.127	3.014
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	3.207	3.227	2.987
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	302	274	333
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	9.179	7.976	7.515
zasiłek pielęgnacyjny	14.234	15.137	15.730
świadczenie pielęgnacyjne	1.025	1.003	1.571
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	844	835	847
<b>liczba świadczeń rodzinnych ogółem</b>	105.555	93.924	88.324

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

W latach 2008-2010 kwota wypłaconych świadczeń rodzinnych zwiększyła się (z 10.911.739 zł w 2008 r. do 11.548.241 zł w 2010 r.), a liczba rodzin je pobierających zmniejszyła się (z 3.449 w 2008 r. do 2.994 w 2010 r.). Ponadto także liczba przyznanych świadczeń uległa zmniejszeniu (ze 105.555 w 2008 r. do 88.324 w 2010 r.). Przy zmniejszonej liczbie świadczeniobiorców wzrosła kwota wypłaconych świadczeń, w związku ze zwiększeniem się wysokości zasiłków rodzinnych i świadczenia opiekuńczego (od 1.11.2009 r.).

Najczęściej MOPS wypłacał zasiłek rodzinny (w 2008 r. 66.985 świadczeń, w 2009 r. 56.135, a w 2010 r. 50.436), który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Istotne formy wsparcia stanowiły również: zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu samotnego wychowywania dziecka, z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego oraz z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego.

Co warte odnotowania, z roku na rok rosła liczba przyznawanych zasiłków pielęgnacyjnych (z 14.234 w 2008 r. do 15.730 w 2010 r.), które służą częściowemu pokryciu wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Sytuację tę warunkował wzrost liczby osób, wobec których określono stopień niepełnosprawności uprawniający do otrzymywania zasiłków z tego tytułu, oraz osób, które ukończyły 75. rok życia a nieuprawnionych do pobierania dodatku pielęgnacyjnego z organu emerytalno-rentowego.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne MOPS opłacił w latach 2008-2010 następującą liczbę składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe: w 2008 r. 804 (na kwotę 85.018 zł), w 2009 r. 792 (87.699 zł), a w 2010 r. 1.163 (152.191 zł).

Zaliczka alimentacyjna, a następnie świadczenie z funduszu alimentacyjnego stanowiły kolejne formy wsparcia świadczone w latach 2008-2010 przez MOPS mieszkańcom miasta. Ta pomoc finansowa, udzielana początkowo zgodnie z ustawą o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, a od 1 października 2008 roku w oparciu o ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 33. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w mieście w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba rodzin, którym decyzją przyznano zaliczkę alimentacyjną	488	X	X
liczba osób, którym decyzją przyznano świadczenie z funduszu alimentacyjnego	773 (IV kwartał)	794	822
liczba wypłaconych zaliczek alimentacyjnych	7016	X	X
liczba wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	2.284 (IV kwartał)	9.885	10.264
kwota wypłaconych zaliczek alimentacyjnych	1.399.663 zł	X	X
kwota wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego	563.730 zł (IV kwartał)	2.668.051 zł	3.093.182 zł

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

W latach 2008-2010 zwiększała się liczba wypłaconych zaliczek i świadczeń z funduszu alimentacyjnego z 9.300 świadczeń (7.016 zaliczek alimentacyjnych i 2.284 świadczeń alimentacyjnych) w 2008 r. do 10.264 świadczeń w 2010 r., a co za tym idzie, wysokość kwot wydatkowanych na ten cel z 1.963.393 zł (1.399.663 zł na zaliczki alimentacyjne i 563.730 zł na świadczenia alimentacyjne) w 2008 r. do 3.093.182 zł na świadczenia alimentacyjne w 2010 r.).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Do tych, które obok Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i działających w jego ramach całodobowym Ośrodku Wsparcia, Dziennym Domu Pomocy z Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych oraz Klubem Integracji Społecznej, funkcjonują w Pile, należą: Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, dwa Rodzinne Domy Dziecka, Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego (świetlice), Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy, Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT (w jego ramach działają: Dom dla Mężczyzn z Problemem Alkoholowym, Noclegownia dla Osób Bezdomnych i Najuboższych i Dom dla Matek Samotnie Wychowujących Dzieci, Kobiet Bezdomnych i Niepełnosprawnych), Jadłodajnia, dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej i Zakład Aktywności Zawodowej. Poniżej zamieszczone karty zasobów przedstawiają szczegółową informację na temat większości tych jednostek.

### **Dom Pomocy Społecznej im. Jana Pawła II**

ul. 11 Listopada 40, 64-920 Piła.

#### **Podmiot prowadzący jednostkę:**

Powiat pilski.

#### **Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

- całodobowa opieka,
- pielęgnacja i pomoc w leczeniu,
- pomoc w dostępie do usług zdrowotnych gwarantowanych przez system ubezpieczeń zdrowotnych,
- posiłki, w tym dietetyczne,
- pomoc psychologiczna oraz szeroko pojęta paca socjalna,
- fizjoterapia indywidualna,
- terapia zajęciowa,
- usługi religijne, zgodnie z wyznaniem,
- aktywizacja społeczna,
- pomoc wolontariuszy.

#### **Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Osoby przewlekle somatyczne chore – osoby w podeszłym wieku z różnym stopniem zaburzeń o charakterze otępiennym i chorobą Alzheimera. W 2010 r. wsparciem objęto 85 osób.

### **Dzienny Dom Pomocy**

ul. Kondratowicza 19, 64-920 Piła (filia),

ul. Boh. Stalingradu 23, 64-920 Piła (filia).

#### **Podmiot prowadzący jednostkę:**

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

#### **Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

Dzienny Dom Pomocy przy ul. Kondratowicza 19 zapewnia podstawowe świadczenia opiekuńcze, polegające na podnoszeniu i utrzymywaniu sprawności organizmu oraz aktywizacji poprzez udział w zajęciach różnorodnych grup i sekcji, a także terapii zajęciowej, a także organizuje czas wolny oraz zajęcia o charakterze kulturalnym i sportowo-rekreacyjnym. Jednostka zapewnia również całodzienne wyżywienie w prowadzonej stołówce.

W Dziennym Domu Pomocy przy ul. Bohaterów Stalingradu 23 mieści się Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych, w którym zaproponowano uczestnikom bogatą ofertę zajęć, w tym m.in.: kinezyterapię – ćwiczenia ogólnorozwojowe, terapię ruchową, nordic walking, fitness dla seniorów, choreoterapię, relaksację. Dom dysponuje specjalistycznym sprzętem, m.in.: rowerami treningowymi, bieżnią, stepperem, stołem do gimnastyki biernej, matą do ćwiczeń. Istotnym aspektem działalności jest prowadzenie grup wsparcia dla osób chorych na Alzheimera. Głównym ich celem jest

zapewnienie uczestnikom siedmiogodzinnej opieki i terapii zajęciowej oraz udzielenie wsparcia rodzinom, dla których samodzielne sprawowanie funkcji opiekuńczych jest niezwykle trudne.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Osoby wymagające częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, głównie seniorzy i osoby niepełnosprawne. W 2010 r. z oferty obu placówek Dziennego Domu Pomocy skorzystały 243 osoby.

**Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie**

ul. Rydygiera 23., 64-920 Piła.

**Podmiot prowadzący jednostkę:**

Powiat pilski.

**Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

W zakresie interwencyjnym:

- zapewnienie schronienia na okres 3 miesięcy,
- ochrona ofiar przemocy w rodzinie przed osobą stosującą przemoc,
- udzielenie natychmiastowej pomocy psychologicznej, medycznej i wsparcia,
- rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy w rodzinie i opracowanie planu pomocy,
- wspieranie w przezwyciężaniu sytuacji kryzysowej.

W zakresie terapeutyczno-wspomagającym:

- udzielanie poradnictwa psychologicznego, socjalnego, prawnego i medycznego,
- prowadzenie grupy wsparcia i grupy terapeutycznej dla ofiar przemocy w rodzinie,
- opracowanie diagnozy rodziny i indywidualnego planu pomocy,
- przeprowadzenie diagnozy sytuacji dzieci i udzielenie wsparcia psychologicznego oraz specjalistycznej pomocy socjoterapeutycznej i terapeutycznej,
- udzielanie konsultacji wychowawczych.

W zakresie bytowym:

- zapewnienie całodobowego pobytu z dostępem do: kuchni, łazienki, pokoju dziennego, pokoju zabaw i pokoju do cichej nauki dla dzieci,
- zapewnienie wyżywienia i niezbędnych środków czystości.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Ofiary dotknięte przemocą w rodzinie, które nie mogą przebywać w swoim środowisku rodzinnym. W 2010 r. wsparciem objęto 86 osób.



### **Rodzinne Domy Dziecka**

ul. Średnia 11 i 15, 64-920 Piła.

#### **Podmiot prowadzący jednostkę:**

Powiat pilski.

#### **Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

- zaspokojenie potrzeb życiowych dzieci zgodnie z ustalonymi w tym zakresie standardami opieki i ich wychowania oraz standardami usług opiekuńczo-wychowawczych,
- zapewnienie dzieciom warunków do wszechstronnego rozwoju,
- kształcenie i wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych,
- przygotowanie do samodzielnego życia.

#### **Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Dzieci, które nie mogą być umieszczone w rodzinie zastępczej lub przysposabiającej. W Rodzinnym Domu Dziecka w Pile przy ul. Średniej 11 w roku 2010 od stycznia do maja przebywało 8 wychowanków. W czerwcu przebywało 7 wychowanków, w lipcu 4 dzieci, natomiast od sierpnia do grudnia 8 wychowanków. W Domu Dziecka przy ul. Średniej 15 w roku 2010 przebywało od stycznia do października 8 dzieci, od 5 listopada do 8 grudnia 7 dzieci, natomiast o grudnia do końca roku 8 dzieci.

### **Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy**

ul. Rydygiera 23, 64-920 Piła.

#### **Podmiot prowadzący jednostkę**

Powiat pilski.

#### **Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

- pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość przysposobienia dziecka, pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób prowadzących rodziny zastępcze i placówki rodzinne oraz rodziców naturalnych dzieci objętych zastępczą opieką rodzinną,
- udzielanie pomocy samotnym matkom, nieletnim kobietom, które są w ciąży,
- udzielanie pomocy rodzicom, którzy nie widzą możliwości samodzielnego wychowania swojego dziecka i rozważają decyzję o oddaniu go do adopcji,
- udzielanie pomocy psychologicznej i prawnej,
- pomaganie osobom dorosłym adoptowanym i ich rodzinom biologicznym we wzajemnym znalezieniu drogi do siebie,
- pomoc w zakresie odnajdywania biologicznych związków oraz docieranie do swoich korzeni, poznawanie swojego pochodzenia.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Ośrodek przyjmuje i kwalifikuje kandydatów na rodziców adopcyjnych. W trakcie wielu spotkań diagnostycznych przygotowuje ich do rodzicielstwa adopcyjnego oraz prowadzi procedury przysposobienia do momentu wydania przez Sąd postanowienia o przysposobieniu.

W 2010 r. Ośrodek realizował program szkoleń pt. PRIDE – Rodzinna Opieka Zastępcza/Adopcja. Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy oprócz terenu powiatu pilskiego obejmuje swoim działaniem powiat złotowski oraz powiat wągrowiecki, z którymi zostały zawarte odpowiednie porozumienia dotyczące współpracy. Na podstawie zawartych porozumień przeszkolono: 6 rodzin zastępczych spoza powiatu pilskiego i 15 rodzin adopcyjnych. Ponadto 38 rodzin adoptowało 46 dzieci, z czego 16 osób adoptowało 17 dzieci współmałżonka.

**Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza**

ul. Rydygiera 23, 64-920 Piła.

**Podmiot prowadzący jednostkę:**

Powiat pilski.

**Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

- przygotowanie wychowanków do podjęcia samodzielnego życia po uzyskaniu pełnoletniości lub ukończenia szkoły,
- zaspokajanie niezbędnych potrzeb wychowanków,
- prowadzenie zajęć socjalizujących, korekcyjnych, resocjalizujących, terapeutycznych, rekompensujących braki wychowania w środowisku rodzinnym,
- zapewnienie dzieciom kształcenia,
- wyrównywanie opóźnień rozwojowych i szkolnych.

Placówka pełni funkcję socjalizacyjną i interwencyjną.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Oferta jednostki skierowana jest dla dzieci i młodzieży całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej, dla których nie znaleziono rodzinnej opieki zastępczej. Dom podejmuje działania w celu powrotu wychowanka do rodziny, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnej opiece zastępczej. W 2010 r. wsparciem objęto 14 osób.

### **Warsztaty Terapii Zajęciowej**

ul. Motylewska 24, 64-920 Piła.

#### **Podmiot prowadzący jednostkę:**

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Pile.

#### **Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

Uczestnicy pracują w 8 pracowniach: komputerowej, wikliniarsko ogrodniczej, plastycznej, stolarskiej, ceramicznej, papieru czerpanego, rękodzieła i gospodarstwa domowego. W warsztacie prowadzone są zajęcia: muzykoterapii, rehabilitacji ruchowej, usprawnienia psychicznego, rewalidacji.

Programy indywidualne opracowywane są co pół roku dla każdego uczestnika, po którym to okresie następuje ocena postępów w rehabilitacji ogólnej oraz zawodowej.

#### **Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Zajęcia organizowane są dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W 2010 r. objęto wsparciem 40 osób.

### **Warsztaty Terapii Zajęciowej**

ul. Browarna 13, 64-920 Piła

#### **Podmiot prowadzący jednostkę:**

„Caritas” Parafii św. St. Kostki.

#### **Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

Terapia zajęciowa prowadzona jest w 5 osobowych grupach w 5 pracowniach: gospodarstwa domowego, muzycznej i zajęć plastycznych, krawieckiej, komputerowej i stolarsko-ślusarskiej.

#### **Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Warsztaty oferują zajęcia dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W 2010 r. objęto wsparciem 25 klientów.

### **Środowiskowy Dom Samopomocy „Caritas”**

ul. Kossaka 16, 64-920 Piła.

#### **Podmiot prowadzący jednostkę:**

Centrum Charytatywno-Opiekuńcze p.w. Matki Bożej z Lourdes.

#### **Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

Zapewnienie wsparcia społecznego osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom poprzez świadczenie odpowiednich specjalistycznych usług opiekuńczych w systemie dziennym.

#### Cele działalności:

- integracja społeczna,

- uzyskanie przez uczestników maksymalnej samodzielności w jak największym obszarze życia,
- rehabilitacja społeczna i zawodowa,
- udzielenie doraźnej pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi,
- zapobieganie nawrotom społecznej dekompensacji,
- świadczenie usług socjalnych i opiekuńczych,
- dążenie do integracji ze środowiskiem lokalnym, z którego wywodzą się uczestnicy.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Oferta jednostki skierowana jest dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin. W 2010 r. wsparciem objęto 38 osób.

**Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT**

ul. Długosza 33, 64-920 Piła.

**Dom dla Mężczyzn z Problemem Alkoholowym**, al. Niepodległości 135, 64-920 Piła.

**Noclegownia dla Osób Bezdomnych i Najuboższych**, ul. Wawelska, działka nr 247, 64-920 Piła

**Dom dla Matek Samotnie Wychowujących Dzieci, Kobiet Bezdomnych i Niepełnosprawnych**,

ul. Długosza 33, 64-920 Piła

**Podmiot prowadzący jednostkę:**

Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT.

**Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

- zapewnienie miejsc noclegowych dla średnio na dobę 50 osób bezdomnych wraz z dziećmi, przebywających na terenie Piły,
- zapewnienie całodziennego wyżywienia,
- zapewnienie leków i środków opatrunkowych koniecznych do udzielenia pierwszej pomocy,
- zapewnienie podstawowych środków czystości,
- prowadzenie pracy socjalnej ze szczególnym uwzględnieniem realizacji indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności,
- udzielanie wsparcia w kontakcie z urzędami,
- udzielanie porad prawnych, pomoc w przygotowaniu i odzyskaniu dokumentów,
- systematyczna współpraca z MOPS-em w Pile,
- zapewnienie bezpieczeństwa osobom przebywającym w placówce.

Celem Piłskiego Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT w Pile jest:

- przeciwdziałanie i zapobieganie narkomanii,
- pomoc młodym ludziom, zagrożonym uzależnieniem od narkotyków,
- ułatwienie powrotu do społeczeństwa i pomoc osobom, które zaprzestały przyjmowania

narkotyków,

- upowszechnienie w społeczeństwie wiedzy o społecznych kosztach i skutkach narkomanii oraz jej psychologicznym i społecznym podłożu,
- współpraca z władzami i organami administracji państwowej w zakresie zwalczania i zapobiegania narkomanii,
- kształtowanie postaw abstynenckich i zaangażowanych w realizację celów społecznie pożytecznych,
- działania na rzecz osób nieprzystosowanych społecznie.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Oferta Centrum skierowana jest do osób i rodzin bezdomnych wraz z dziećmi, przebywających na terenie Piły. W 2010 r. wsparciem objęto 343 osoby.

**Caritas Parafii p.w. św. Antoniego, Jadłodajnia**

ul. Ludowa 20, 64-920 Piła.

**Podmiot prowadzący jednostkę:**

Caritas Parafii p.w. św. Antoniego.

**Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

Placówka zajmuje się wydawaniem jednego gorącego posiłku od poniedziałku do soboty.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Osoby pełnoletnie, które otrzymały decyzję Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile. W 2010 r. wsparciem objęto 113 osób.

**Zakład Aktywności Zawodowej**

ul. Węglowa 9, 64-920 Piła.

**Podmiot prowadzący jednostkę:**

Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej.

**Zakres usług oferowanych przez jednostkę:**

- Dział Poligraficzno-Intrologatorski,
- Dział Porządkowo-Dekoracyjny,
- Dział Krawiecki.

**Kategoria i liczba klientów objętych wsparciem w 2010 r.:**

Oferta jednostki skierowana jest dla osób o znacznej i umiarkowanej niepełnosprawności, cierpiących na autyzm, upośledzenie umysłowe lub chorobę psychiczną. W 2010 r. wsparciem objęto 68 osób.

W uzupełnieniu powyższych danych warto odnotować, iż w Pile funkcjonuje Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych. Poradnia udziela pomocy dzieciom, ich rodzinom i nauczycielom przedszkoli, szkół oraz placówek mających siedzibę na terenie jej działania, tj. na obszarze 4 gmin: Piły, Ujścia, Kaczor i Szydłowa.

W Pile funkcjonuje również Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które jako jednostka powiatowa obejmuje swym zasięgiem działania mieszkańców miasta. Wybrane dane dotyczące działalności PCPR w odniesieniu do ludności Piły w latach 2008-2010 przedstawia natomiast poniższa tabela.

**Tabela 34. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności miasta w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba dzieci z miasta zgłoszonych do adopcji	5	9	4
liczba dzieci z miasta adoptowanych	4	15	7
liczba dzieci z miasta umieszczonych w rodzinach zastępczych	10	27	22
liczba dzieci z miasta umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	13	1	11
liczba dzieci z miasta przebywających w rodzinach zastępczych	108	147	153
liczba dzieci z miasta przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	16	17	17
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z miasta	62	89	96
liczba usamodzielnianych dzieci z miasta	40	37	29

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile.

W latach 2008-2010 liczba dzieci z Piły zgłoszonych do adopcji ulegała wahaniom (5 w 2008 r., 9 w 2009 r., 4 w 2010 r.), podobnie jak liczba dzieci adoptowanych (4 w 2008 r., 15 w 2009 r., 7 w 2010 r.). Jeśli chodzi o dzieci z miasta umieszczane w rodzinach zastępczych, ich liczba w latach 2009-2010 była znacznie wyższa niż w 2008 roku (odpowiednio 27 i 22 do 10). Systematycznie zwiększała się natomiast liczba rodzin, które objęły opieką dzieci z miasta (z 62 w 2008 r. do 96 w 2010 r.) oraz liczba dzieci w nich przebywających (ze 108 w 2008 r. do 153 w 2010 r.).

Co się tyczy pobytu dzieci z miasta w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, ich liczba w latach 2008-2010 utrzymywała się na podobnym poziomie (16 w 2008 r. i po 17 w latach 2009-2010), przy czym liczba dzieci w nich umieszczanych ulegała znacznym wahaniom (13 w 2008 r., 1 w 2009 r., 11 w 2010 r.).

W analizowanym okresie systematycznie spadała liczba usamodzielnianych dzieci z miasta (z 40 w 2008 r. do 29 w 2010 r.).

W ramach struktury organizacyjnej Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pile w 2007 roku został uruchomiony Punkt Konsultacyjno-Informacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie Dotkniętych Problemem Alkoholowym. W Punkcie tym, znajdującym się w odrębnym pomieszczeniu, psycholog zajmuje się udzielaniem informacji telefonicznej i konsultacji bezpośredniej ofiarom przemocy. W 2010 roku z poradnictwa specjalistycznego skorzystały ogółem 194 osoby (w 49 przypadkach powodem zgłoszenia się do Centrum były problemy alkoholowe i przemoc w rodzinie). Przy udzielaniu pomocy w tym zakresie PCPR współpracował z Ośrodkami Pomocy Społecznej, Powiatową Komendą Policji w Pile, Kuratorami Sądowymi, Ośrodkiem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, Pilskim Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT, 16 szkołami, Zespołem Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych w Pile, Sądami, Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile, organizacjami pozarządowymi oraz urzędami miast i gmin.

W 2010 roku mieszkańcy Piły korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza miastem. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat mieszkańców miasta objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 35. Jednostki wsparcia spoza miasta, z oferty których korzystali mieszkańcy miasta w latach 2008-2010**

<b>nazwa i adres instytucji</b>	<b>kategoria klienta oraz liczba osób z miasta objętych wsparciem</b>
<b>rok 2008</b>	
Dom Pomocy Wzajemnie Potrzebni – Markot, Pomiechówek Janowo, 05-180 Pomiechówek	osoby bezdomne – 3 osoby
Dom Pomocowo-Opiekuńczy, ul. Gorzelniana 23, 64-904 Biała	osoby bezdomne – 1 osoba
Osada dla Osób Bezdomnych MONAR – MARKOT, Wilczyńska 83c, 21-426 Wola Mysłowska	osoby bezdomne – 1 osoba
DPS Chodzież, ul. Ujska 47, 64-800 Chodzież	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 4 osoby
DPS Wałcz, ul. Orla 35, 78-600 Wałcz	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 3 osoby
DPS Wieleń, ul. Staszica 3, 64-730 Wieleń	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 2 osoby
DPS Srebrna Góra, 62-120 Wapno	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 2 osoby
DPS Osiek, Osiek 54, 63-920 Pakosław	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Kamień Krajeński, ul. Podgórna 2, 89-430 Kamień Krajeński	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba

DPS Fabianowo, 63-330 Dobrzyca	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Śrem, Farna 16, 63-100 Śrem	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Chlebno, Chlebno 8, 89-310 Łobżenica	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Trzcianka, ul. 27 Stycznia 41, 64-980 Trzcianka	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Rzadkowo, Rzadkowo 79, 64-810 Kaczory	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
<b>rok 2009</b>	
Osada dla Osób Bezdomnych MONAR – MARKOT, Wilczyńska 83 c, 21-426 Wola Mysłowska	osoby dorosłe, niepełnosprawne osoby bezdomne – 1 osoba
Stowarzyszenie Monar-Markot, Dom Samotnych Matek z Dziećmi, Turów 113, 98-300 Wieluń	osoby bezdomne – 1 osoba
Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych w Gościejewie, Gościejewo 52a, 64-611 Oborniki	osoby bezdomne – 1 osoba
DPS Chodzież, ul. Ujska 47, 64-800 Chodzież	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 6 osób
DPS Wałcz, ul. Orla 35, 78-600 Wałcz	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 3 osoby
DPS Wieleń, ul. Staszica 3, 64-730 Wieleń	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 4 osoby
DPS Srebrna Góra, 62-120 Wapno	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 2 osoby
DPS Osiek, Osiek 54, 63-920 Pakosław	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Kamień Krajeński, ul. Podgórna 2, 89-430 Kamień Krajeński	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Fabianowo, 63-330 Dobrzyca	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Śrem, Farna 16, 63-100 Śrem	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Chlebno, Chlebno 8, 89-310 Łobżenica	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Trzcianka, ul. 27 stycznia 41, 64-980 Trzcianka	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Rzadkowo, Rzadkowo 79, 64-810 Kaczory	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Łódź, ul. Dojazdowa 5/7, 91-503 Łódź	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Baszków, Baszków 112, 63-760 Zduny	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Lisków, ul. Blizińskiego 96, 62-850 Lisków	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Łyzeczki, 64-412 Chrzypsko Wielkie	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba



<b>rok 2010</b>	
Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT w Zieleńcu, Kołaczkowo 73, 62-306 Kołaczkowo	osoby bezdomne – 2 osoby
Dom dla Osób Bezdomnych i Najuboższych w Gościejewie, Gościejewo 52a, 64-611 Oborniki	osoby bezdomne – 2 osoby
Stowarzyszenie MONAR – MARKOT, Dom Samotnych Matek z Dziećmi, Turów 113, 98-300 Wieluń	osoby bezdomne – 1 osoba
DPS Chodzież, ul. Ujska 47, 64-800 Chodzież	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 4 osoby
DPS Wałcz, ul. Orla 35, 78-600 Wałcz	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 4 osoby
DPS Wieleń, ul. Staszica 3, 64-730 Wieleń	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 4 osoby
DPS Srebrna Góra, 62-120 Wapno	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 2 osoby
DPS Osiek, Osiek 54, 63-920 Pakosław	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Kamień Krajeński, ul. Podgórna 2, 89-430 Kamień Krajeński	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Fabianowo, 63-330 Dobrzyca	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Chlebno, Chlebno 8, 89-310 Łobżenica	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Trzcianka, ul. 27 stycznia 41, 64-980 Trzcianka	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Rządkowo, Rządkowo 79, 64-810 Kaczory	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Łódź, ul. Dojazdowa 5/7, 91-503 Łódź	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Baszków, Baszków 112, 63-760 Zduny	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Psary, ul. Kaliska 3, 63-405 Sieroszewice	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba
DPS Strzałkowo, ul. Pułaskiego 1, 62-420 Strzałkowo	osoby starsze, niepełnosprawne, chore – 1 osoba

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile.

## 17. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Schorzeniami, które najczęściej przyczyniają się do niepełnosprawności, są choroby układu krążenia oraz dysfunkcje narządu ruchu.

Ostatnie pełne dane dotyczące liczby osób niepełnosprawnych w Polsce pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Według jego wyników liczba osób niepełnosprawnych w kraju wynosiła ogółem blisko 5,5 mln, w tym około 4,5 mln posiadało prawne potwierdzenie faktu niepełnosprawności, a 4,3 mln spośród nich stanowiły osoby w wieku 15 lat i więcej. Według wyników kwartalnego reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) prowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny, liczba tych ostatnich od tego czasu systematycznie spadała i w 2010 roku wynosiła około 3,4 mln osób (dokładnie 3.398 tys.). Oznacza to, że 10,7% ludności w wieku 15 lat i więcej posiada prawne orzeczenie niepełnosprawności. W 2010 roku liczba osób niepełnosprawnych prawnie w wieku produkcyjnym wynosiła około 2,1 mln (dokładnie 2.054 tys.), co stanowiło 8,6% ludności w tym wieku.

Z uwagi na brak danych umożliwiających charakterystykę osób niepełnosprawnych z miasta Piły, w analizie sytuacji tej grupy ludności wykorzystano dane dla powiatu pilskiego.

Na podstawie danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pile, w roku 2010 na terenie powiatu pilskiego wydano 1.815 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności osobom powyżej 16. roku życia i 319 orzeczeń osobom, które nie ukończyły 16. roku życia. Wśród osób dotkniętych niepełnosprawnością większość stanowiły kobiety, choć należy zaznaczyć, iż w kolejnych latach 2008-2010 ich liczba sukcesywnie malała (z 1.087 w 2008 r. do 911 w 2010 r.). Z kolei liczba niepełnosprawnych mężczyzn ulegała wahaniom (884 w 2008 r., 972 w 2009 r., 904 w 2010 r.). Poniższa tabela prezentuje dane szczegółowe w tym zakresie.

**Tabela 36. Osoby niepełnosprawne według wydanych orzeczeń w powiecie pilskim w latach 2008-2010 z podziałem na płeć**

rok	liczba niepełnosprawnych kobiet	liczba niepełnosprawnych mężczyzn
2008	1.087	884
2009	1.056	972
2010	911	904

Dane Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pile.

Poniższa tabela przedstawia strukturę wiekową osób niepełnosprawnych w powiecie pilskim, którym wydano orzeczenia w latach 2008-2010.

**Tabela 37. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych według wydanych orzeczeń w powiecie pilskim w latach 2008-2010**

rok	liczba osób w wieku:				
	poniżej 16 lat	16-25 lat	26-40 lat	41-60 lat	60 lat i więcej
2008	349	249	256	984	482
2009	292	210	264	1.115	439
2010	319	157	274	1.010	374

Dane Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pile.

W latach 2008-2010 największą grupę wśród osób niepełnosprawnych stanowiły osoby w przedziale od 41 do 60 lat, a ich liczba ulegała wahaniom (984 osoby w 2008 r., 1.115 osób w 2009 r., 1.010 osób w 2010 r.). Kolejną pod względem liczebności grupę niepełnosprawnych stanowiły osoby starsze powyżej 60. roku życia, choć ich liczba w analizowanym okresie systematycznie zmniejszała się (z 482 osób w 2008 r. do 374 osób w 2010 r.). Znaczną część osób z orzeczonym stopniem niepełnosprawności stanowiły osoby nieletnie, poniżej 16. roku życia, a ich liczba w kolejnych latach kształtowała się następująco – 349 w 2008 r., 292 w 2009 r. oraz 319 w kolejnym roku.

Chociaż osoby niepełnosprawne są niestety wciąż znacznie gorzej wykształcone niż osoby sprawne, to w ciągu ostatnich lat obserwuje się stopniowy wzrost udziału osób niepełnosprawnych z co najmniej średnim poziomem wykształcenia. Poniższa tabela prezentuje liczbę osób niepełnosprawnych zamieszkujących w powiecie pilskim, którym wydano orzeczenia w latach 2008-2010, z uwzględnieniem poziomu ich wykształcenia.

**Tabela 38. Osoby niepełnosprawne według wydanych orzeczeń w powiecie pilskim w latach 2008-2010**

rok	liczba osób z wykształceniem:				
	wyższym	średnim	zasadniczym	podstawowym	niższym niż podstawowe
2008	181	598	560	569	63
2009	169	641	634	543	41
2010	137	581	601	450	46

Dane Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pile.

W latach 2008-2009 wśród niepełnosprawnych najwięcej osób legitymowało się wykształceniem średnim (598 osób w 2008 r. i 641 osób w 2009 r.), z kolei w roku 2010 najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym (601 osób). Najmniejsze grupy wśród niepełnosprawnych stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym i wyższym. Warto także zaznaczyć, iż liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością, które zdobyły dyplom wyższej uczelni z roku na rok zmniejszała się (ze 181 osób w 2008 r. do 137 osób w 2010 r.).

## 18. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Zjawiska te powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka, mając istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego, jak również na ogólny stan zdrowia, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy oraz relacje rodzinne i międzyludzkie.

Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz dotkniętych, z powodu ich nadużywania, problemem przemocy w rodzinie jest trudna do ustalenia. Dane szacunkowe przedstawione w tym zakresie przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zawiera poniższa tabela.

**Tabela 39. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych**

		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

By skutecznie przeciwdziałać problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminować ich niekorzystny wpływ na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminnym działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w mieście Piła w latach 2008-2010.

**Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w mieście w latach 2008-2010**

wielkość wydatków	2008 r.	2009 r.	2010 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	1.059.241 zł	1.140.000 zł	1.291.300 zł
na profilaktykę i przeciwdziałanie narkomanii	102.810	142.970 zł	110.700 zł
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	60.000	70.000	100.000
<b>razem</b>	<b>1.222.051 zł</b>	<b>1.352.930 zł</b>	<b>1.502.000 zł</b>

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Piła.

W latach 2008-2010 wysokość kwot wydatkowanych w mieście na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie rosła z rok na rok (z 1.222.051 zł w 2008 r. do 1.502.000 zł w 2010 r.). W analizowanym okresie wahaniami ulegały jedynie środki finansowe wykorzystywane na przeciwdziałanie narkomanii.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące działalności Komisji w mieście Piła oraz lokalnego rynku napojów alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

**Tabela 41. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność MKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w mieście w latach 2008-2010**

	2008 r.	2009 r.	2010 r.
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście	275	305	296
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	152	323	221

liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych	356	339	361
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba pozytywnych opinii MKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	356	339	361
liczba negatywnych opinii MKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	3	1	0
liczba osób, z którymi MKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu	184	307	190
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których MKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	36	56	58
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	123	201	216
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których MKRPA skierowała na terapię	10	34	37
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym MKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile.

W latach 2008-2010 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w mieście ulegała wahaniom (275 w 2008 r., 305 w 2009 r., 296 w 2010 r.; limit punktów uchwalony przez Radę Miasta wynosił na koniec 2010 r. 270), podobnie jak liczba przeprowadzonych w nich kontroli (152 w 2008 r., 323 w 2009 r., 221 w 2010 r.). Zmieniała się również liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (356 w 2008 r., 339 w 2009 r. i 361 w 2010 r.; liczba obowiązujących zezwoleń na koniec 2010 r. wynosiła 681), a także liczba pozytywnych opinii MKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, kształtująca się jednakowo jak liczba zezwoleń. Warto dodać, iż w analizowanym okresie nie podjęto żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, zaś liczba negatywnych opinii MKRPA w sprawie wydania zezwolenia na ich sprzedaż była niewielka – 3 opinie w 2008 roku i 1 w 2009 roku.

W ramach podejmowanych działań MKRPA przeprowadzała również rozmowy interwencyjno-motywuujące w związku z nadużywaniem alkoholu. W latach 2008-2010 liczba osób nimi objętych wahała się (184 w 2008 r., 307 w 2009 r., 190 w 2010 r.). Zwiększała się natomiast liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których MKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego (z 36 w 2008 r. do 58 w 2010 r.). Wśród skierowanych przez Komisję w 2010 roku wniosków do biegłych sądowych w celu przeprowadzenia badań psychologicznych i psychiatrycznych oraz sporządzenia pisemnych opinii w przedmiocie ustalenia uzależnienia od alkoholu oraz wskazań do leczenia

alkoholowego było 19 wniosków z KPP w Pile, 9 wniosków z Prokuratury Rejonowej, 17 wniosków od rodzin, 10 wniosków z MOPS-u oraz 3 wnioski od kuratorów sądowych.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, MKRPA kontaktowała się w kolejnych latach z coraz większą liczbą osób dotkniętych tym problemem (w 2008 r. ze 123 osobami, w 2009 r. z 201 osobami, w 2010 r. z 216 osobami). Rosła również liczba sprawców przemocy w rodzinie, których Komisja skierowała na terapię (z 10 w 2008 r. do 37 w 2010 r.). Warto podkreślić, że w analizowanym okresie MKRPA nie złożyła w stosunku do żadnego sprawcy przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa.

Obok Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, istotną funkcję w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w mieście pełnią inne jednostki i grupy wsparcia. Ich wykaz zawiera poniższa tabela.

**Tabela 42. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie w mieście w 2010 roku**

<b>nazwa jednostki</b>	<b>adres jednostki</b>
Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile	ul. Polna 3, 64-920 Piła
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	al. Niepodległości 37, 64-920 Piła
Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT	ul. Długosza 33, 64-920 Piła
Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Psychiatrycznej i Odwykowej	al. Wojska Polskiego 49b, 64-920 Piła
Komenda Powiatowa Policji w Pile	ul. Bydgoska 115, 64-920 Piła
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	ul. Rydygiera 23, 64-920 Piła
Piłskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „KOTWICA”	ul. Kwiatowa 2, 64-920 Piła
Grupa AA (liczba 4)	
Grupa AL.-ANON (liczba 1)	
Telefon zaufania (liczba 3)	
Punkt konsultacyjny (liczba 3)	
Świetlica realizująca program socjoterapeutyczny (liczba 17)	
Świetlica realizująca program opiekuńczo-wychowawczy (liczba 16)	

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile.

W uzupełnieniu powyższych danych warto dodać, że o ile liczba osób objętych wsparciem przez Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT wykazywała w latach 2008-2010 tendencję wzrostową (245 w 2008 r., 315 w 2009 r. i 242 do czerwca 2010 r.),

o tyle liczba osób, które skorzystały z pomocy udzielanej przez Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie spadała z roku na rok (z 75 w 2008 r. do 33 w 2010 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 43. Osoby objęte wsparciem przez Centrum Pomocy Blizniemu MONAR – MARKOT w latach 2008-2010**

	liczba osób objętych wsparciem w latach:		
	2008	2009	2010 (do czerwca)
osoby uzależnione	91	94	85
osoby współuzależnione	31	55	36
ofiary przemocy domowej	27	13	7
pacjenci ogółem	245	315	242

Dane Centrum Pomocy Blizniemu MONAR – MARKOT.

**Tabela 44. Osoby korzystające z pomocy Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2008-2010**

	liczba osób objętych wsparciem w latach:		
	2008	2009	2010 (do czerwca)
liczba osób uzależnionych od alkoholu	16	9	22
liczba sprawców przemocy	34	26	18
liczba osób, którym ogółem udzielono pomocy	75	65	33

Dane Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Pile.

W analizowanym okresie spadała również liczba pacjentów funkcjonującego przy Ośrodku Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile Działu Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi (z 2.562 w 2008 r. do 2.171 w 2010 r.). Warto jednak zauważyć, iż w ponad 70% przypadków, pacjenci przebywali w Dziale wielokrotnie. Młodzież do lat 18 stanowiła 2,4% wszystkich pacjentów, osoby w wieku 19-24 lata – 11,4%, osoby w wieku 25-29 lat – 9,1%, osoby w przedziale wiekowym 30-40 lat – 45,6%, a osoby powyżej 50 lat 31,5%. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.



**Tabela 45. Pacjenci Działu Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi w latach 2008-2010**

	liczba osób w latach:		
	2008	2009	2010
młodzież do lat 18	49	36	21
kobiety	166	144	125
mężczyźni	2.347	2.124	2.025
ogółem	2.562	2.304	2.171

Dane Działu Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi OPiRPA w Pile.

Funkcjonujące w Pile świetlice socjoterapeutyczne działają przy Szkołach Podstawowych nr 1, 2, 4, 5, 7, 12; w Gimnazjum nr 4 i 5; w Zespołach Szkół 1, 2, 3 (z dwoma oddziałami) oraz przy OPiRPA w Pile. W zajęciach świetlicowych biorą udział dzieci z rodzin z problemem uzależnień i przemocy domowej. W świetlicach realizowane są zadania profilaktyczne i socjoterapeutyczne. W 2010 roku do świetlic uczęszczało 275 dzieci. W ramach działań profilaktyczno-edukacyjnych realizowano następujące programy i zajęcia: program „Prowokować czy neutralizować? Złość pod lupą” (liczba uczniów objętych programem: 957), zajęcia „W poszukiwaniu zdrowego stylu życia” (liczba uczniów objętych programem: 1.959), warsztaty „Bezpieczne dorastanie bez narkotyków” (liczba uczniów objętych programem: 2.334), zajęcia warsztatowe „Przemoc i agresja – jak nie być ofiarą, jak nie być sprawcą?” (liczba uczniów objętych programem: 337), program „Dobre Rady czyli jak żyć zdrowo i bezpiecznie?” (liczba uczniów objętych programem: 986), zajęcia „Problematyka używania substancji psychoaktywnych w świetle obowiązującego prawa” (liczba uczniów objętych programem: 1.574), program „Dobre i złe emocje” (liczba uczniów objętych programem: 897), program „Kompas” (liczba uczniów objętych programem: 190), zajęcia warsztatowe „Dopalacze – legalne narkotyki” (liczba uczniów objętych programem: 671), krótkoterminowy program psychoedukacyjny dla dzieci dotkniętych przemocą i alkoholizmem (liczba uczniów objętych programem: 11).

Pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie w mieście świadczy również Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W latach 2008-2010 była ona udzielana rodzinom i osobom w rodzinach, które zmagają się z alkoholizmem i przemocą domową. O ile liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS-u w związku z przemocą w rodzinie wahała się (191 w 2008 r., 210 w 2009 r., 191 osób w 2010 r.), o tyle liczba osób w rodzinach objętych pomocą z powodu alkoholizmu rosła z każdym kolejnym rokiem (od 541 w 2008 r. do 656 w 2010 r.). Według danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej wśród 2.185 rodzin objętych pomocą społeczną w 2009 r. – 264 (ponad 12%) zostało zaliczonych do rodzin z dysfunkcją z powodu alkoholizmu. Zaznaczyć należy

również, iż problem alkoholizmu w rodzinie jaki obrazują udokumentowane dane nie pokazuje pełnej skali zjawiska. W dużej liczbie przypadków na problem alkoholizmu członków rodziny nakładają się inne, często bardziej nasilone lub naglące problemy stanowiące podstawę do udzielenia pomocy społecznej.

Z informacji zgromadzonych przez Komendę Powiatową Policji w Pile wynika, iż problemy alkoholizmu i przemocy w rodzinie są silnie skorelowane. Podczas 189 interwencji w 2009 roku, których powodem była przemoc domowa, odnotowano iż ponad połowa sprawców (113) była po spożyciu alkoholu. Do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych z roku na rok wpływa coraz większa liczba wniosków o skierowanie osób nadużywających alkoholu na leczenie odwykowe. W latach 2008, 2009 i do czerwca 2010 roku liczba spraw rozpatrywanych przez MKRPA kształtowała się następująco: 332, 376 i 264.

Cenne źródło informacji na temat skali problemów alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie stanowią również wyniki badań przeprowadzonych w Pile. Raport pt. „Używanie alkoholu i narkotyków wśród osób dorosłych w Pile”, który jest efektem podjętego w 2011 roku (na zlecenie Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych) badania ilościowego mającego na celu pomiar rozpowszechnienia zjawiska używania substancji psychoaktywnych wśród osób dorosłych w Pile wskazuje m.in., że:

- dorośli mieszkańcy Piły spożywają średnio 5,1 litra czystego alkoholu rocznie;
- 76% badanych w 2010 roku przynajmniej raz piło alkohol (7% osób stwierdziło, że piło więcej niż 100 razy),
- najpopularniejszym alkoholem jest piwo (jest ono pite najczęściej i wśród napojów alkoholowych w największych ilościach), drugie miejsce pod względem popularności zajmuje wódka (co trzecia osoba deklarująca spożywanie alkoholu piła wódkę podczas ostatniej okazji lub pije tygodniowo przynajmniej 1 kieliszek), a najmniej popularnym alkoholem jest wino (17% osób deklarujących picie alkoholu piło je podczas ostatniego miesiąca, 11% podczas ostatniej okazji, a 12% deklaruje średnie tygodniowe spożycie),
- znacznie więcej czystego alkoholu spożywają mężczyźni – 7,6 litra rocznie (kobiety 2,9 litra), najwięcej alkoholu rocznie spożywają najmłodsi (18-24 lat – 8,6 litra), najmniej najstarsi (65 lat i więcej – 0,9 litra);
- osoby o niskich zarobkach (1.001-1.500 zł) spożywają najmniejszą ilość alkoholu rocznie – 2 litra (spożycie alkoholu było wyższe w grupach o wyższych zarobkach – do 5,6 litra u osób zarabiających powyżej 4.000 zł oraz do 6,7 litra u osób zarabiających powyżej 6.000 zł),

- najczęstszą okazją, podczas której pije się alkohol są imprezy rodzinne w domu (45% badanych); popularnymi miejscami są również puby, bary i restauracje (22%),
- wśród osób deklarujących picie przez ostatnie 12 miesięcy, 6% przyznało się do spożywania alkoholu w pracy, natomiast wśród wszystkich respondentów, 16% było świadkami takiego zachowania,
- 4% badanych przyznało się do prowadzenia samochodu lub innego pojazdu pod wpływem alkoholu przez ostatni rok (2010), natomiast 17% badanych była świadkami takiego zachowania,
- 15% badanych w ciągu ostatniego roku uczestniczyło w przykrych sytuacjach rodzinnych z udziałem innych osób będących pod wpływem alkoholu; nieco więcej, bo 21% osób, było świadkami takich sytuacji,
- badani, pytani o szkodliwość środków psychoaktywnych, uznali, że piwo spożywane nawet codziennie nie jest szkodliwe, w przypadku zaś wódki, dopiero jej regularne używanie jest bardzo ryzykowne (picie wódki od czasu do czasu lub tylko próbowanie jest dużo mniej szkodliwe),
- 82% badanych nigdy w życiu nie zażywało narkotyków; wśród osób, które je zażywały, najwięcej zadeklarowało, iż robiło to dotychczas 1 lub 2 razy;
- najczęściej zażywanym narkotykiem były przetwory konopi – ich zażywanie zadeklarowało 77% spośród tych, które sięgały po narkotyki w ciągu ostatniego roku (18% zażywało amfetaminę, a nieliczne osoby zażywały dopalacze, ekstazy, środki uspokajające, LSD, kokainę i sterydy anaboliczne),
- najczęstszymi okazjami zażywania narkotyków były imprezy rodzinne oraz prywatki, rzadziej po narkotyki sięgano poza domem (podwórko, ulica, park, garaż) i na dyskotekach,
- 17% ogółu badanych uważało, że zdobycie narkotyków na własny użytek jest bardzo łatwe, a 14% zadeklarowało, że jest to dla nich niemożliwe,
- wśród miejsc, w których badani próbowaliby zdobyć narkotyki najczęściej wymieniane były podwórka, ulice i parki (12%), a następnie domy dealerów (8%), puby, bary, restauracje i dyskoteki (po 7%),
- wśród narkotyków za najmniej szkodliwy uważane są marihuana oraz haszysz, jednak ich regularne zażywanie został uznane za działanie bardzo ryzykowne.

Inne badania, przeprowadzone w 2008 roku przez PENTOR Research International Poznań dla Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, stanowiły podstawę do przygotowania Raportu pt. Używanie papierosów, alkoholu

i narkotyków przez piłską młodzież szkolną”. Generalna konkluzja z niego płynąca jest taka, że w Pile, podobnie jak w innych miastach w kraju, młodzi ludzie mają kontakt z alkoholem i substancjami psychoaktywnymi, a dziewczęta sięgają po alkohol równie chętnie, jak chłopcy. Wybrane wnioski zamieszczone w Raporcie są następujące:

- ogromna większość uczniów przynajmniej spróbowała jakiegokolwiek środka psychoaktywnego – 66% uczniów piło alkohol w ciągu ostatnich 12 miesięcy,
- najbardziej „popularnym” środkiem psychoaktywnym jest alkohol, który spróbowało około 70% uczniów, a najczęściej zażywany rodzajem alkoholu jest piwo (picie piwa przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy potwierdziło 71% badanych),
- proces rozpowszechnia używek wśród przebadanej młodzieży szkolnej jest wyjątkowo dynamiczny, wręcz agresywny; przejawia skokowy przyrost wśród najmłodszych przebadanych roczników (próg względnego nasycenia proces ten osiąga już w grupie 16-latków),
- z wyjątkiem zażywania narkotyków, gdzie odsetek chłopców wyraźnie przerasta odsetek dziewcząt (odpowiednio 18% do 12%), nie zauważa się istotnych różnic wedle płci w skali stosowania używek,
- najbardziej popularnymi miejscami picia alkoholu są podwórko, park, boisko (alkohol piło tam 50% badanych), a następnie dyskoteka i prywatka (odpowiednio 40 i 33%),
- za szczególnie niebezpieczną należy uznać ekspansję wódki w młodszych grupach wiekowych; obserwuje się dynamiczny wzrost udziału wódki począwszy od 13-latków, wśród których 18% piło wódkę w ciągu ostatnich 12 miesięcy, poprzez 15-latków, dla których wartość ta osiąga 47% oraz 16-latków – 66%,
- najczęstszym towarzystwem do picia alkoholu są znajomi i/lub przyjaciele (85% wskazań), w dalszej kolejności rodzice (17%),
- rozpowszechnieniu zażywania środków psychoaktywnych wśród badanej młodzieży sprzyja kilka czynników: szeroka dostępność wyrażona w opiniach uczniów, intensywna ekspozycja na propozycje zażycia i sposób reagowania (15-latkowie są wystawiani na takie propozycje równie często, jak wszystkie starsze roczniki, ponadto prawie 4/5 potwierdziło otrzymanie propozycji napicia się alkoholu; przynajmniej raz skorzystało z tej propozycji 85% z nich), możliwość zakupu legalnych środków psychoaktywnych pomimo prawnego zakazu (prawie połowa niepełnoletnich uczniów potwierdziła zakup alkoholu w sklepie),
- głównymi motywami picia alkoholu i zażywania narkotyków są chęć dobrej zabawy i poczucia się swobodnie,

- porównanie uczniów pijących (przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy) oraz niepijących pokazuje, że ryzyko społecznych zachowań wzrasta dwukrotnie w przypadku pijących; picie alkoholu m.in. generuje problemy z policją i prowokuje do udziału w bójkach (12% wskazań dla obu kategorii),
- w badaniu uczniowie wysoko oceniali własną wiedzę na temat substancji psychoaktywnych (zażywanie środków psychoaktywnych staje się dla uczniów dopiero wtedy znacząco ryzykowne gdy jest regularne),
- większość uczniów żyje w środowisku społecznym, w którym osoby mogące służyć za źródło wzorów zachowań – starsze rodzeństwo oraz członkowie grupy rówieśniczej – w większości zażywają środki psychoaktywne; okazuje się, że zaledwie 9% uczniów przynależy do grupy rówieśniczej, w której nie ma pijących alkoholu,
- 6% uczniów żyje w domach, w których ojciec nadużywa alkoholu//jest pijany przynajmniej raz w tygodniu (wielu z tej grupy jest narażonych na problemy przemocy domowej, współzależnienia czy na ryzyko rozwinięcia w przyszłości syndromu DDA); według opinii dzieci, tylko 1% matek uczniów nadużywa alkoholu (badania dowiodły również, że niemal połowa przebadanej populacji wychowuje się w otoczeniu starszego rodzeństwa, które od czasu do czasu pije alkohol),
- nauczyciele okazują się mieć niewielką kontrolę nad procesem „wprowadzenia w tematykę” środków psychoaktywnych, jako że rzadko występują w roli pierwszego źródła informacji o nich (wyręczają ich w tym głównie media oraz koledzy i koleżanki uczniów),
- picie alkoholu (przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy) powoduje w największym stopniu problemy w relacjach z rodzicami (17 wskazań) i z przyjaciółmi (13 wskazań).

Analiza danych dotyczących problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w Pile, pozwala stwierdzić, iż ich skala w latach 2008-2010 nieznacznie wzrosła. Do niepokojących zjawisk należą:

- zagrożenia alkoholowe wśród dzieci i młodzieży,
- liberalizacja oceny społecznej, sięganie po alkohol przez dziewczęta,
- zagrożenia alkoholowe wśród najmłodszych społecznie grup mieszkańców Piły,
- występowanie szeregu przejawów patologii społecznych na skutek problemu uzależnień, generującego przemoc w rodzinie, zaburzenia w jej prawidłowym funkcjonowaniu oraz wzrost poziomu przestępczości.

Uzyskane dane wskazują na możliwość nasilania się problemów alkoholowych wśród pilskich dzieci i młodzieży. Jednocześnie optymistycznym jest to, iż zwiększa się liczba osób korzystających z pomocy sieci instytucjonalnej oraz dobrowolnie uczestniczących w grupach terapeutycznych. W najbliższych latach niezbędne jest zatem kontynuowanie w szkołach oraz innych placówkach edukacyjnych i wychowawczych szerokiej oferty działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie problemów alkoholowych, kształtowania postaw asertywnych oraz nabywania umiejętności przeciwstawiania się przemocy domowej.

## **19. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO**

Ważnym elementem każdego postępowania diagnostycznego są badania, których celem jest poznanie opinii środowiska lokalnego na temat przedmiotu diagnozy. W ramach diagnozy problemów społecznych miasta Piły badania takie zostały przeprowadzone przy zastosowaniu ankiety rozesłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. dyrektorów Wydziałów Urzędu Miasta, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, pomocy społecznej, służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych, kościoła i związków wyznaniowych) oraz mieszkańców miasta. Do analizy przedłożono w sumie 48 wypełnionych anonimowo ankiet (w tym 19 przez dyrektorów Wydziałów Urzędu Miasta w Pile, przedstawicieli pilskich instytucji i organizacji pozarządowych oraz 29 przez losowo wybranych mieszkańców Piły, m.in. beneficjentów pomocy społecznej), w których badani odnieśli się do wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w mieście.

### **Atuty miasta**

W pierwszej kolejności zapytano przedstawicieli środowiska lokalnego o największe atuty miasta. Zarówno przedstawiciele pilskich instytucji i organizacji pozarządowych, jak i mieszkańcy miasta (w tym beneficjenci pomocy społecznej) zwrócili szczególną uwagę na dobre położenie geograficzne i komunikacyjne Piły (nad rzeką Gwdą, w nieznaczej odległości od dużych miast) oraz liczne naturalne walory przyrodnicze miasta – usytuowanie wśród lasów, zieleni parków, skwerów i ogrodów. Podkreślano, iż Piła jest bardzo malowniczym miejscem, a panująca w nim cisza i spokój zachęcają turystów do zwiedzania i aktywnych form wypoczynku. Wśród wymienianych przez mieszkańców obiektów, uwypuklających walory krajobrazowe miasta znalazł się Park Miejski, Wyspa w zakolach rzeki, pobliskie jeziora z największym – Płotki, a także inne wodne akweny. Atutem

architektury miasta jest według respondentów zwarta zabudowa oraz liczne budynki z drewnianą elewacją. Podkreślano, że Piła jest miastem bardzo zadbanym, o niskim stopniu zanieczyszczenia powietrza, przyjaznym zarówno dla mieszkańców, jak i odwiedzających je wczasowiczów. Ponadto zauważalny jest rozwój infrastruktury dzięki istniejącym terenom do zagospodarowania. Według ankietowanych cykliczne imprezy (m.in. koncerty muzyczne, festyny, wystawy) odbywające się w Pile, czynią ją ważnym ośrodkiem kulturalnym regionu.

Przedstawiciele pilskich instytucji i organizacji pozarządowych, poza wymienionymi już atutami, duże znaczenie przywiązywali do rozwiniętego sektora edukacyjnego – zwłaszcza szkolnictwa wyższego i szkół ponadgimnazjalnych, oferujących młodzieży szeroki wachlarz zawodów. Podkreślali dostępność prężnie działających instytucji, takich jak: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowy Urząd Pracy, Urząd Miasta oraz organizacji pozarządowych. Akcentowali także walory infrastruktury technicznej miasta, m.in. przystosowanie wielu miejsc do potrzeb osób niepełnosprawnych, w zakresie zaś poczynionych inwestycji – budowę obwodnic, chodników i poprawę stanu ulic. Ankietowani docenili również dogodne warunki do rozwoju sportu, któremu służą także liczne szlaki i ścieżki rowerowe.

### **Słabe strony miasta**

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowani identyfikowali słabe strony miasta. Najczęściej wymienianą, przez obie grupy badanych, słabością było zjawisko pogłębiającego się bezrobocia w związku z deficytem miejsc pracy. W tym obszarze podkreślano małą różnorodność na rynku pracy związaną z niską zdolnością adaptacyjną wielu przedsiębiorstw. Sytuacja ta według ankietowanych generuje niski poziom aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym, a co za tym idzie migrację młodych do innych miejscowości. Mieszkańcy miasta są zdania, iż przeważającym nad produkcją i przemysłem stał się handel. Uznali także, iż szereg rozpoczętych już inwestycji podjęto „nieprzemyślanie”.

Według mieszkańców Piły słabością miasta jest niewielka liczba ofert spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, a także ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i sportowych. Przez ograniczony dostęp ankietowani mieli na myśli znikomą liczbę obiektów umożliwiających bezpłatne z nich korzystanie. Braki w infrastrukturze rekreacyjno-kulturalnej najbardziej dostrzegalne są w przypadku placów zabaw i teatru.

Dość często uwypuklanym przez respondentów problemem był deficyt żłobków (funkcjonuje tylko jeden publiczny) i miejsc w przedszkolach. Za ważne problemy mieszkańcy uznali również ograniczoną liczbę mieszkań komunalnych i socjalnych oraz zły

stan nawierzchni ulic i brak w niektórych miejscach chodników. Część badanych podkreślała, iż miasto posiada niewiele materialnych świadectw głębokiej przeszłości – zabytków starej zabudowy.

Istotnym dla ankietowanych jest poziom bezpieczeństwa, który wydaje się dość niski z uwagi na niewielką liczbę patroli, szczególnie nocą. Według mieszkańców nie sprzyja tej sytuacji zbyt wiele barów i restauracji, w których sprzedawany jest alkohol.

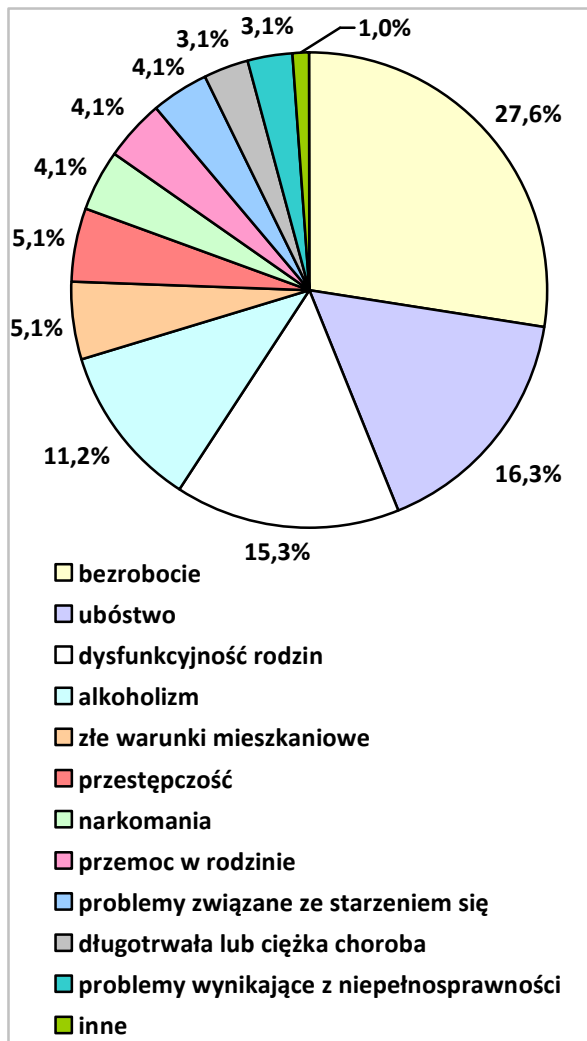
Przedstawiciele pilskich instytucji i sektora pozarządowego do słabych stron miasta zaliczyli ponadto niezagospodarowanie terenów w centrum miasta oraz obszaru pilskiego lotniska. Uznali, iż Piła posiada słabą reklamę i promocję rozumianą jako politykę władz samorządowych. Jednostkowe odpowiedzi ankietowanych dotyczyły zwiększającego się natężenia ruchu pojazdów oraz ograniczonej liczby koszy na śmieci.

Niektórzy respondenci stwierdzili, że istotnymi problemami są: utrudniony dostęp do służby zdrowia, szczególnie do lekarzy specjalistów oraz niedostatecznie rozwinięta opieka nad samotnymi matkami i kobietami w ciąży.

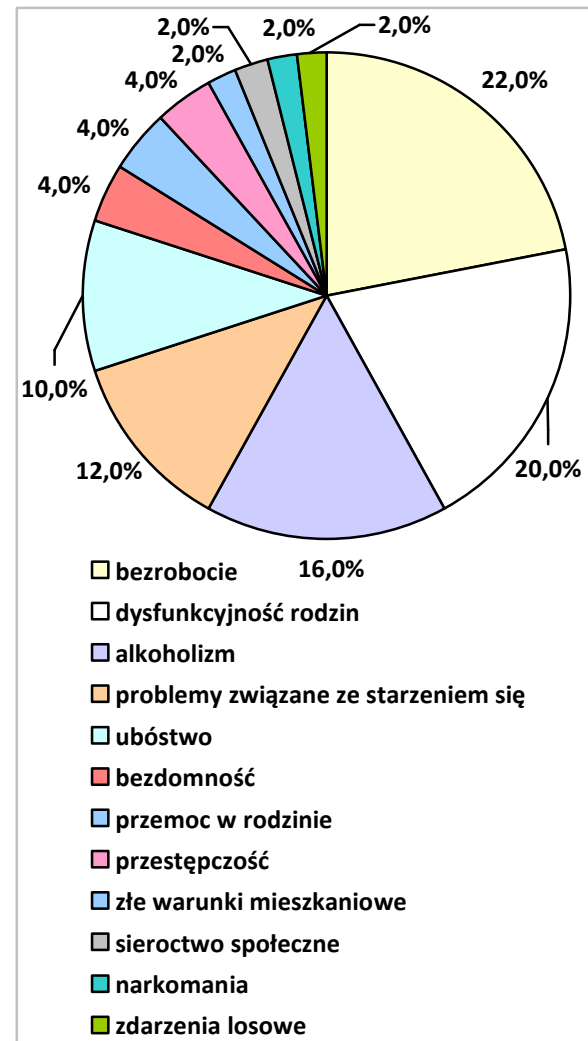
W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie problemów, które najczęściej dotyczą mieszkańców miasta. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.



**Wykres 1. Problemy z jakimi najczęściej zmagają się mieszkańcy miasta – opinie mieszkańców**



**Wykres 2. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców miasta – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

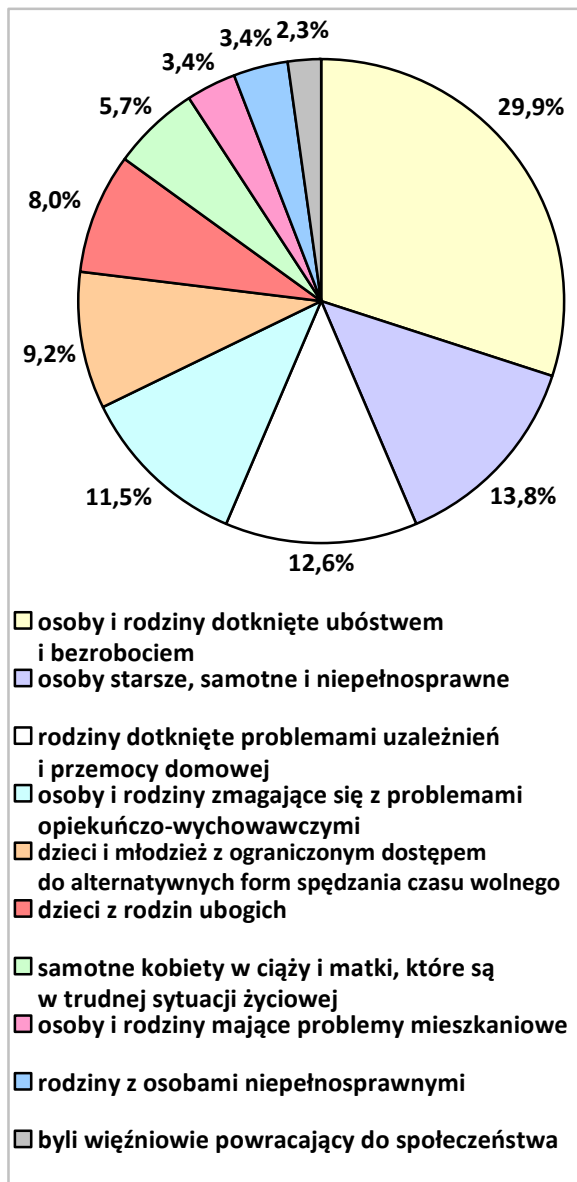
Zdaniem mieszkańców, problemami z którymi najczęściej zmagają się ludność miasta, są: bezrobocie (27,6%) oraz ubóstwo (16,3%). Szczególną uwagę zwrócili oni również na dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (15,3%) oraz alkoholizm (11,2%). W dalszej kolejności zamieszkujący Piłę wymienili m.in. złe warunki mieszkaniowe i przestępczość (po 5,1%), narkomanię, przemoc w rodzinie i problemy związane ze starzeniem się (po 4,1%) oraz długotrwałą lub ciężką chorobę, problemy wynikające z niepełnosprawności (po 3,1%).

Z kolei według opinii przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego, problemami, które najczęściej dotykają mieszkańców Piły są przede wszystkim bezrobocie (22%) oraz dysfunkcyjność rodzin, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych (20%). Istotnymi

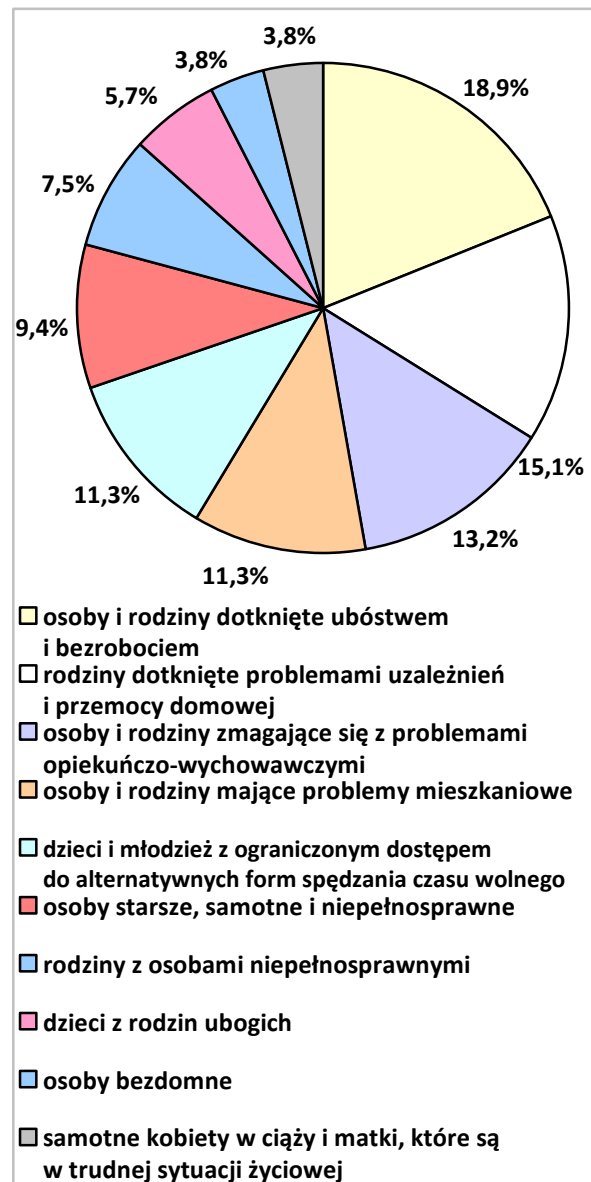
wydają się także: alkoholizm (16%), problemy związane ze starzeniem się (12%) oraz ubóstwo (10%). W dalszej kolejności reprezentujący pilskie instytucje i organizacje pozarządowe wymienili: bezdomność, przemoc w rodzinie i przestępczość (po 4%) oraz złe warunki mieszkaniowe, sieroctwo społeczne, narkomanię i zdarzenie losowe (po 2%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali podali kategorie osób i grup, które najbardziej odczuwają skutki problemów społecznych występujących w mieście. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

**Wykres 3. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych – opinie mieszkańców miasta**



**Wykres 4. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**



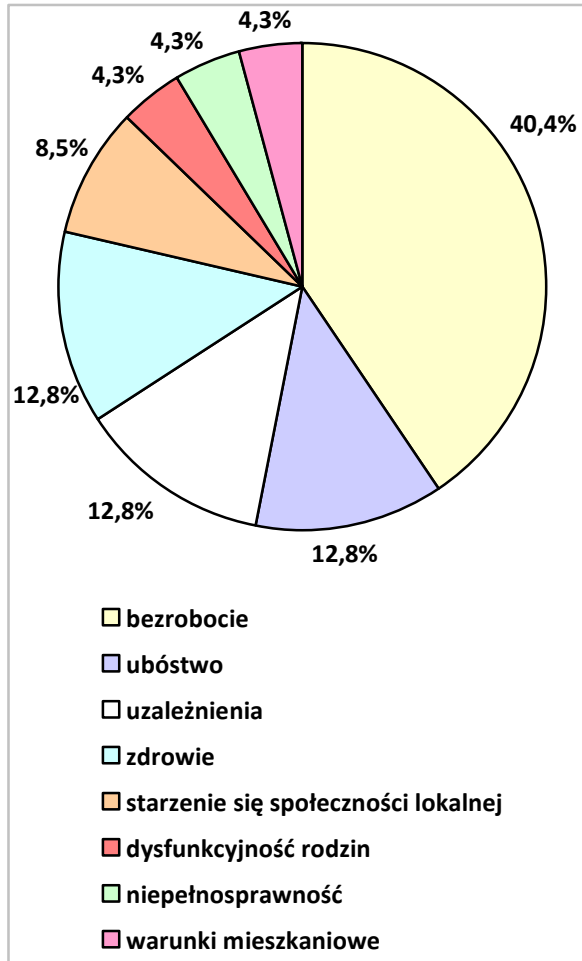
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Mieszkańcy Piły stwierdzili, że grupą, która najbardziej odczuwa skutki problemów społecznych w mieście, są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem (29,9%). Liczne grono wśród ankietowanych stanowili również ci, którzy wskazali na osoby starsze, samotne i niepełnosprawne (13,8%), rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej (12,6%) oraz osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, szczególnie rodziny wielodzietne i niepełne (11,5%). Według badanych mieszkańców skutki problemów odczuwają także dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (9,2%), dzieci z rodzin ubogich (8%) oraz samotne kobiety w ciąży i matki, które są w trudnej sytuacji życiowej (5,7%).

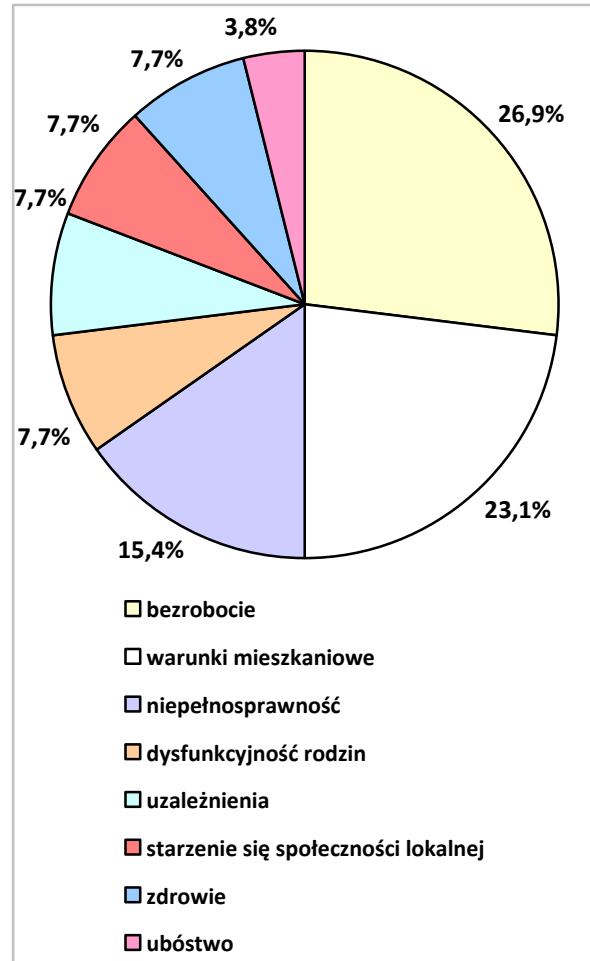
Zdaniem przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego kategorią osób i grupą najbardziej odczuwającą skutki problemów społecznych są osoby i rodziny dotknięte ubóstwem i bezrobociem (18,9%). Znaczna część badanych wskazała rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy domowej (15,1%) oraz osoby i rodziny zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, szczególnie rodziny wielodzietne i niepełne (13,2%). Niektórzy z przedstawicieli piłskich instytucji i organizacji pozarządowych byli zdania, że najdotkliwiej odczuwającymi skutki problemów społecznych są osoby i rodziny mające problemy mieszkaniowe, a także dzieci i młodzież z ograniczonym dostępem do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (po 11,3%). W dalszej kolejności wymienili osoby starsze, samotne i niepełnosprawne (9,4%), rodziny z osobami niepełnosprawnymi (7,5%) oraz dzieci z rodzin ubogich (5,7%).

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najbardziej niewystarczająca. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

**Wykres 5. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najbardziej niezadowolająca – opinie mieszkańców**



**Wykres 6. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najbardziej niezadowolająca – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych mieszkańców Piły oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najmniej zadowolająca w obszarze bezrobocia (40,4%). Część respondentów tej grupy wskazała takie obszary, jak: ubóstwo, uzależnienia i zdrowie (po 12,8%) oraz starzenie się społeczności lokalnej (8,5%).

Przedstawiciele pilskich instytucji i organizacji pozarządowych za obszar, w którym oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najmniej zadowolająca, uznali, podobnie jak mieszkańcy Piły, bezrobocie (26,9%), w dalszej kolejności warunki mieszkaniowe (23,1%) i niepełnosprawność (15,4%). Reprezentujący instytucje i sektor pozarządowy wskazywali także takie obszary jak: dysfunkcyjność rodzin, uzależnienia, starzenie się społeczności lokalnej i zdrowie (po 7,7%).

## **Co zrobić, by poprawić sytuację osób i rodzin w mieście?**

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w mieście w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadający na nie mieszkańcy miasta i przedstawiciele pilskich instytucji i organizacji pozarządowych, szczególnie nacisk położyli na przeciwdziałanie bezrobociu poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, wzmocnienie aktywnych postaw i zwiększenie mobilności przestrzennej osób bezrobotnych. W celu zapewnienia kompleksowości wsparcia należy zdaniem ankietowanych zaangażować pozostających bez zatrudnienia, w tym osoby bezdomne, do wykonywania prac interwencyjnych, zaś przyszłym przedsiębiorcom stworzyć dogodne warunki do inwestowania i rozpoczynania działalności gospodarczej.

Ankietowani za istotne uznali również poprawienie sytuacji mieszkaniowej, w tym rozbudowę mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego. Przedstawiciele instytucji i sektora pozarządowego szczególnie nacisk położyli na zwiększenie liczby lokali socjalnych dla osób opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze i rodziny zastępcze.

Równie ważnym jest, według większości badanych, rozszerzenie pomocy socjalnej dla osób i rodzin najuboższych, a także przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego. W realizacji tego celu należy usprawnić sektor pomocy społecznej i umożliwić osobom wymagającym wsparcia – głównie kobietom samotnie wychowującym dzieci, osobom starszym i niepełnosprawnym – szerszy dostęp do instytucji pomocowych.

Respondenci uznali, iż do poprawy sytuacji w mieście przyczynić się może stworzenie bezpiecznej i bezpłatnej oferty kulturalno-sportowej, np. nowych placów zabaw, boisk, sal gimnastycznych oraz propagowanie rodzinnego modelu spędzania czasu wolnego.

Priorytetem w opinii ankietowanych jest także podjęcie kroków w kierunku zwiększenia dostępu mieszkańców miasta do bezpłatnych, specjalistycznych usług medycznych (m.in. terapeutów, psychiatrów).

Do przedsięwzięć poprawiających kondycję miasta przedstawiciele instytucji i organizacji pozarządowych zaliczyli także stworzenie infrastruktury zabezpieczającej potrzeby osób niepełnosprawnych oraz objęcie szerszą opieką dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. W obszarze pomocy społecznej wskazali na potrzebę organizowania szkoleń dla pracowników mających bezpośredni kontakt z ofiarami przemocy oraz konieczność koordynacji pracy służb i jednostek w różnych zakresach działań dotyczących bezpieczeństwa (działania prewencyjne, informacyjne i inne).

Według tej części badanych koniecznym jest zwielokrotnienie nakładów finansowych na służbę zdrowia oraz zapobieganie niekorzystnym tendencjom związanym z piciem alkoholu poprzez kompleksowe działania naprawcze, zmianę kierunku dotychczasowej działalności placówek wsparcia oraz organizowanie warsztatów profilaktycznych. Według respondentów istotne jest również wzmacnianie rodzin w ich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych poprzez poradnictwo psychologiczne i prawne, a także rozbudowę systemu wsparcia dla ofiar przemocy domowej.

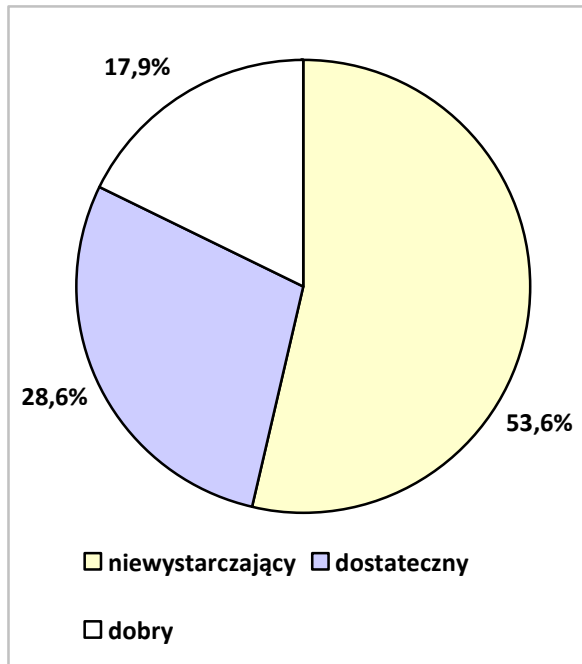
### **Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w mieście**

Podczas badań ankietowych respondenci obu badanych grup identyfikowali także instytucje i organizacje działające w mieście bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do zniwelowania lokalnych problemów społecznych. W pierwszej kolejności zaliczyli do nich: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miasta, Powiatowy Urząd Pracy, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Starostwo Powiatowe. Ważną rolę do odegrania przypisali również Ośrodkowi Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Pile, Piłskiego Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT, Policji i organizacjom pozarządowym.

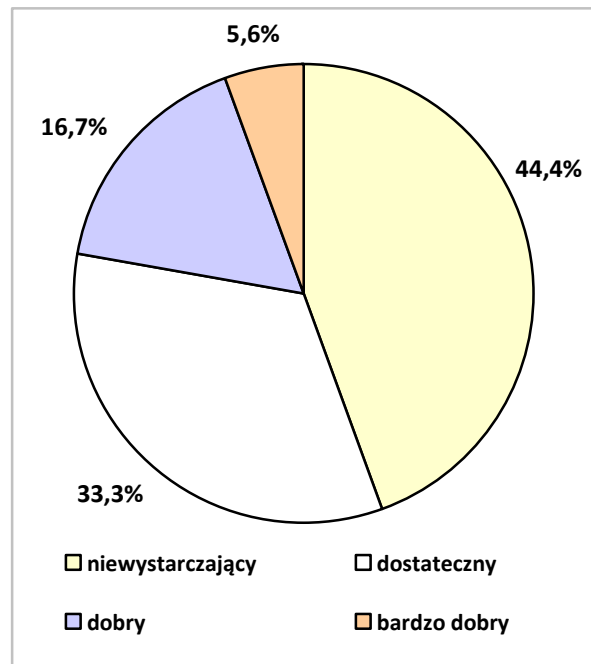
Zwrócili także uwagę na placówki oświatowe, poradnie dla osób uzależnionych, Ośrodek Diagnostyczny przy Sądzie Rejonowym, Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy, Caritas, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, Narodowy Fundusz Zdrowia, Kościoł, fundacje, oraz Miejski Zakład Gospodarki Mieszkaniowej.

Kolejne kwestie poruszone w ankiecie dotyczyły dostępności w mieście placówek służby zdrowia, oświatowo-wychowawczych, kulturalnych oraz obiektów sportowo-rekreacyjnych. Jednocześnie poproszono badanych o wskazanie deficytów w powyższym zakresie. Otrzymane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

**Wykres 7. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w mieście? – opinie mieszkańców**



**Wykres 8. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w mieście? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**

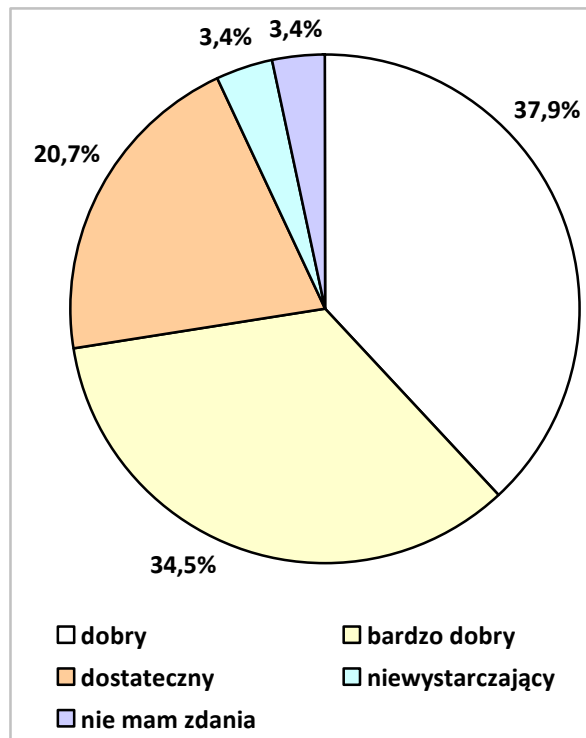


Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

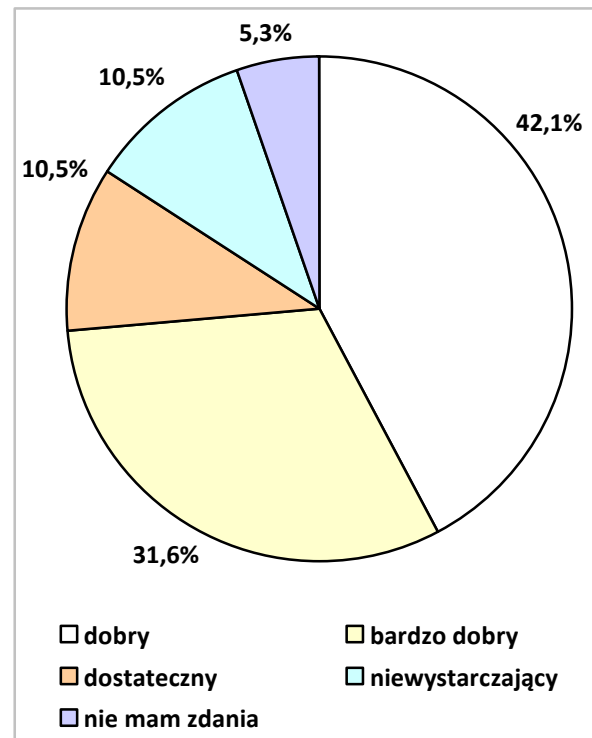
Większość mieszkańców Piły (w tym beneficjentów pomocy społecznej) oceniło dostęp do placówek służby zdrowia jako niewystarczający (53,6%). Prawie 30% badanych uznało, iż dostępność tychże placówek jest dostateczna, zaś blisko 18% że jest ona dobra. Podobnie dostęp do placówek służby zdrowia oceniła grupa reprezentująca pilskie instytucje i organizacje pozarządowe, przy czym wśród niej więcej było odpowiedzi pozytywnych. Najwięcej respondentów uznało dostępność placówek służby zdrowia za niewystarczającą (44,4%), spora część badanych określiła ją jako dostateczną (33,3%), a w sumie 22,3% stwierdziło, że jest ona dobra lub bardzo dobra.

Do lekarzy, których w mieście brakuje bądź do których trudno się dostać, ankietowani obu grup zaliczali najczęściej: kardiologa, stomatologa (zatrudnionego w ramach umowy z Narodowym Funduszem Zdrowia), neurologa, ortopedę, onkologa, diabetologa, psychologa (głównie dziecięcego), psychiatrę, ortodontę, geriatrę, ginekologa, endokrynologa, hematologa i okulistę.

**Wykres 9. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście? – opinie mieszkańców**



**Wykres 10. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**

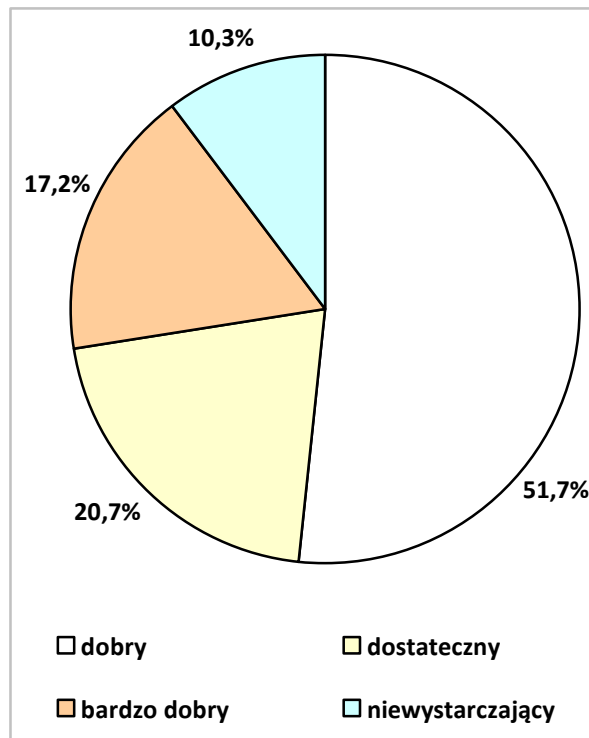


Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

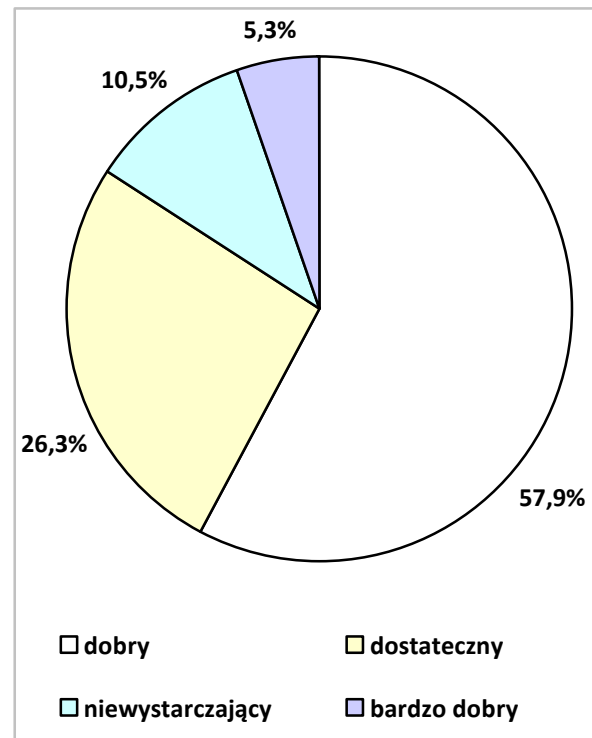
Zdecydowana większość mieszkańców Piły (łącznie 72,4%) stwierdziła, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście jest dobry lub bardzo dobry. Dla 1/5 ankietowanych dostępność tego rodzaju placówek jest dostateczna. Podobny rozkład odpowiedzi był w przypadku oceny dokonanej przez przedstawicieli piłskich instytucji i organizacji pozarządowych. Zauważalną różnicę stanowił jedynie większy odsetek badanych, którzy stwierdzili, że dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście jest niewystarczający (10,5%).



**Wykres 11. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w mieście? – opinie mieszkańców**



**Wykres 12. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w mieście? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**



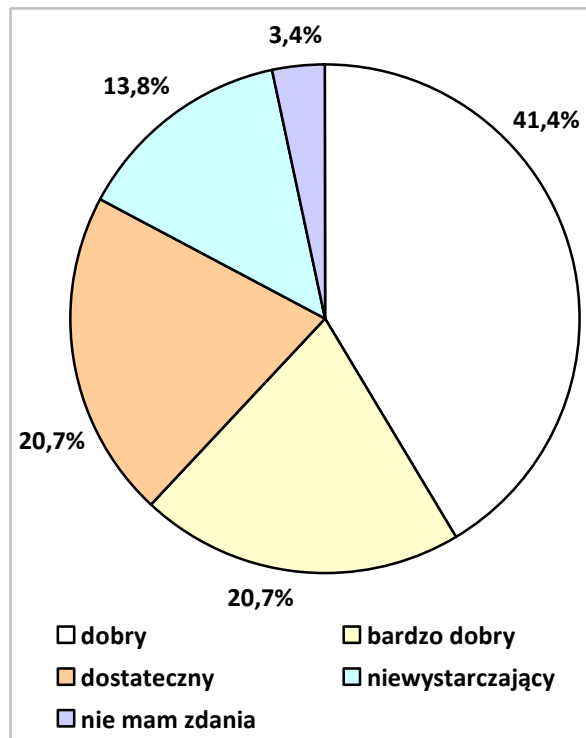
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Największy odsetek mieszkańców Piły (51,7%) uznał, że dostęp do placówek kulturalnych w mieście jest dobry. Zdaniem blisko 21% ankietowanych dostęp ten jest dostateczny, a w opinii ponad 17% badanych bardzo dobry.

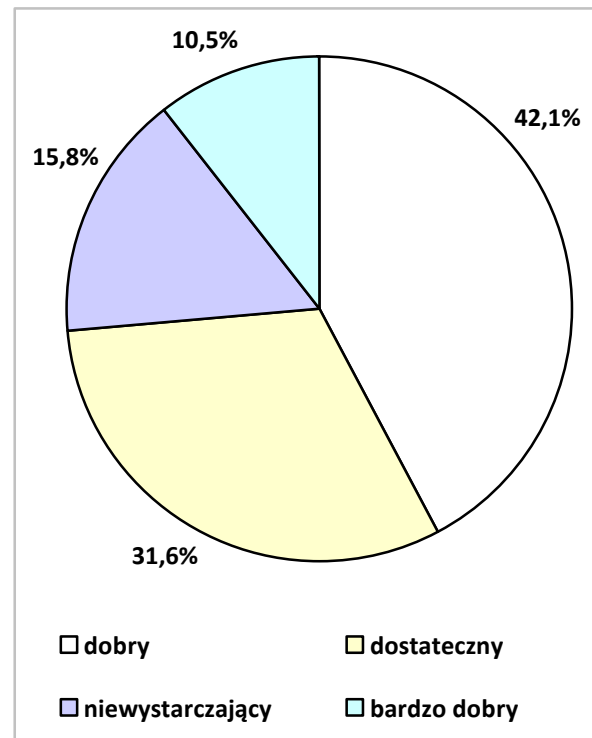
I w przypadku oceny dostępności placówek kulturalnych opinie przedstawicieli instytucji i organizacji pozarządowych były zbliżone do odpowiedzi mieszkańców miasta, przy czym zdecydowanie mniejszy odsetek stanowili ci, którzy uznali dostęp do tego rodzaju placówek za bardzo dobry (5,3%).

Wskazując placówki oświatowo-wychowawcze oraz kulturalne, których w mieście brakuje bądź do których dostęp jest ograniczony, respondenci obu grup wymieniali najczęściej żłobek, przedszkola, świetlice socjoterapeutyczne, filharmonię, amfiteatr, operę, klub muzyczny oraz placówki aktywnego i twórczego rozwoju dzieci. Kilku ankietowanych za deficytowe uznali biblioteki i księgarnie. Jednostkowe propozycje dotyczyły także powstania poradni pedagogicznej dla dzieci w wieku przedszkolnym oraz policyjnej izby dziecka.

**Wykres 13. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w mieście? – opinie mieszkańców**



**Wykres 14. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w mieście – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**



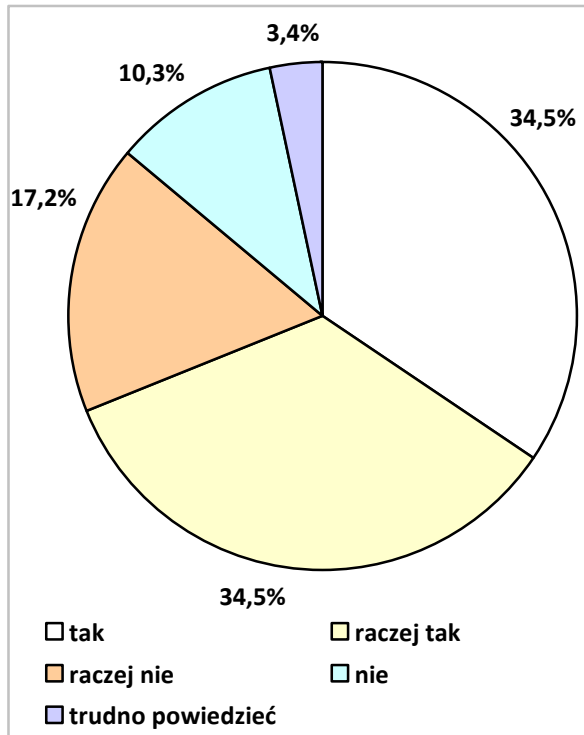
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Dostępność obiektów sportowo-rekreacyjnych w Pile została lepiej oceniona przez mieszkańców miasta. Większość z nich (łącznie 62,1%) stwierdziło, że jest ona dobra lub bardzo dobra, a kolejne 20,7% uznało ją za dostateczną. Z kolei najwięcej (42,1%) przedstawicieli piłkarskich instytucji i sektora pozarządowego oceniło do obiektów sportowo-rekreacyjnych w Pile jako dobry, a kolejne 31,6% jako dostateczny. O połowę mniejszą grupę w tym gronie (10,5%) stanowiły osoby, w opinii których dostępność tego rodzaju obiektów w mieście należałoby uznać za bardzo dobrą.

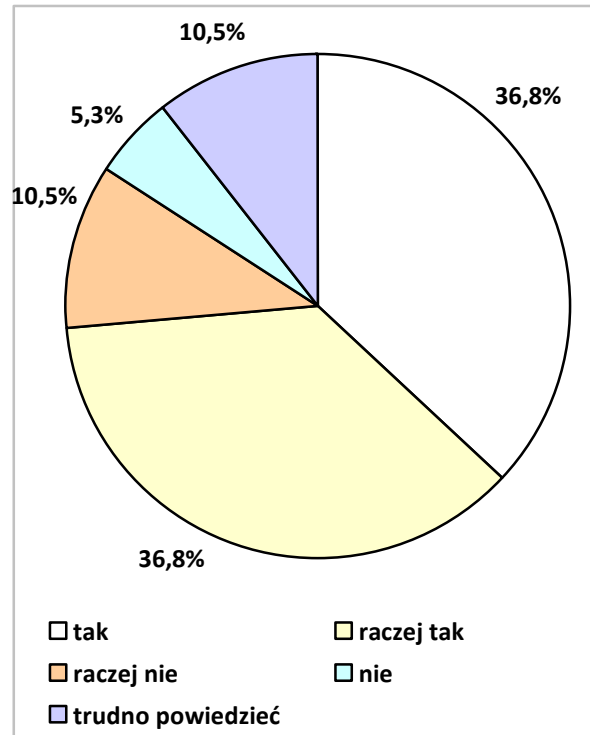
W przypadku infrastruktury sportowo-rekreacyjnej wszyscy badani dostrzegli więcej deficytów aniżeli w przypadku placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych. Wśród nich najczęściej wymieniali niedostatek takich obiektów, jak: place zabaw, boiska do gry w piłkę, basen, korty tenisowe, tory gokartowe, sale gimnastyczne wyposażone w stoły do tenisa oraz szkołę tańca. Kilku ankietowanych za brakujący w mieście uznało ogród jordanowski.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające uzyskać od respondentów opinie na temat stanu bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Opinie w tej kwestii były zbliżone w obu grupach ankietowanych, co prezentują poniższe wykresy.

**Wykres 15. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania? – opinie mieszkańców**



**Wykres 16. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego**



Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych, tak mieszkańców Piły (69%), jak i przedstawicieli piłskich instytucji i sektora pozarządowego (73,6%) stwierdziła, że czuje się bezpiecznie lub raczej bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Co warto podkreślić, więcej negatywnych opinii w tej sprawie odnotowano wśród mieszkańców miasta (27,5% w stosunku do 15,8%).

## 20. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich

lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

W 2010 roku w Pile funkcjonowało 110 organizacji pozarządowych. Samorząd miasta, w oparciu o akt prawa miejscowego (Wieloletni program współpracy samorządu Gminy Piła z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2011-2013), podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych, wsparcia rzeczowego i lokalowego organizacji oraz doradztwa i konsultacji. Do innych form współpracy samorządu miasta z sektorem pozarządowym należały:

- współpraca w sferze programowej, planowanie oraz realizacja wspólnych przedsięwzięć, np. konferencje, szkolenia, warsztaty,
- informowanie organizacji pozarządowych o źródłach pozyskiwania pozabudżetowych środków finansowych np. z funduszy,
- promocja działalności pożytku publicznego i podmiotów działających w tym obszarze,
- uczestnictwo przedstawicieli organizacji pozarządowych w posiedzeniach organów urzędu/jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych,
- pomoc organizacjom pozarządowym w publikowaniu informacji w prasie lokalnej i Internecie,
- współpraca w zakresie opiniowania przedstawianych ofert,
- współpraca w zakresie oceny realizacji programów,
- pomoc w nawiązywaniu kontaktów krajowych i międzynarodowych; współudział organizacji pozarządowych w projektowaniu budżetu urzędu/jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych, w zakresie dotyczącym obszaru działania organizacji,
- konsultacje telefoniczne oraz punkty poradnictwa,
- tworzenie banków danych o organizacjach pozarządowych,
- patronat członków kierownictwa urzędu/jednostek organizacyjnych podległych i nadzorowanych nad działaniami organizacji pozarządowych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego funkcjonującego w mieście.

Tabela 46. Organizacje pozarządowe w mieście w 2010 roku

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania	kategoria klienta
1.	Polskie Stowarzyszenie Diabetyków, Koło w Pile, siedziba: Piła, ul. Ludowa 58a, adres korespondencyjny: Piła, ul. Bydgoska 122/4, tel. 67 353 29 06, ul. Niemcewicza 12 a/3, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 97 28	<ul style="list-style-type: none"> <li>• udzielanie różnorodnej pomocy charytatywnej, prawnej, sprzętowej, wydawniczej edukacyjnej i medycznej ludziom chorym na cukrzycę – mieszkańcom Piły</li> <li>• możliwość badania poziomu stężenia cukru cholesterolu i trójglicerydów oraz ciśnienia tętniczego krwi</li> </ul>	chorzy na cukrzycę mieszkańcy Piły
2.	Maltańska Służba Medyczna Pomoc Maltańska, ul. Kr. Jadwigi I A/2, 64-920 Piła tel. 67 213 69 46, kom. 603 391 888, tel./fax 67 214 14 12 www.maltasluzba.med.pl martapila(a) wp.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zapewnienie służby medycznej na wszelkich zgromadzeniach</li> <li>• edukowanie i pomoc przedmedyczna</li> <li>• otaczanie opieką ludzi potrzebujących, chorych</li> <li>• powoływanie ośrodków szkoleniowych, doradczych</li> <li>• działalność wydawnicza</li> </ul>	społeczność lokalna
3.	Okręg Nadnotecki Polskiego Związku Wędkarskiego w Pile, ul. Browarna 19, 64-920 Piła, tel. 67 213 18 48	<ul style="list-style-type: none"> <li>• reprezentowanie interesów Związku nabywanie i użytkowanie wód</li> <li>• prowadzenie racjonalnej gospodarki rybackiej i wędkarskiej</li> <li>• prowadzenie ośrodków zarybieniowych</li> <li>• upowszechnianie sportu wędkarskiego, organizowanie zawodów</li> <li>• popularyzowanie idei wędkarstwa i działalności PZW wśród dzieci i młodzieży oraz prowadzenie pracy oświatowo-wychowawczej w tym zakresie</li> <li>• resocjalizacja, zwalczanie nałogów i patologii społecznych oraz praca ze środowiskami zagrożonymi wychowawczo</li> </ul>	wędkarze
4.	Piłski Klub Amazonek, ul. Niemcewicza 10 D, 64-920 Piła, tel. 67 353 23 69, 694 772 667, amazonki.pila@op.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie różnych form rehabilitacji</li> <li>• prowadzenie sekcji ochotniczek, wolontariuszek</li> <li>• organizowanie spotkań integracyjnych, zaznajamianie społeczeństwa z problematyką wczesnego wykrywania raka piersi</li> </ul>	kobiety z rakiem piersi, po amputacji piersi, społeczność lokalna
5.	Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu „MONAR – MARKOT”, ul. Długosza 33, 64-920 Piła, tel. 67 214 41 21, kom. 601 247 922	<ul style="list-style-type: none"> <li>• przeciwdziałanie i zapobieganie narkomanii</li> <li>• pomoc młodym ludziom, zagrożonym uzależnieniem i uzależnionym od narkotyków</li> <li>• ułatwianie powrotu do społeczeństwa i pomoc osobom, które zaprzestały przyjmowania narkotyków</li> </ul>	osoby bezdomne, uzależnione od alkoholu i narkotyków

		<ul style="list-style-type: none"> <li>• upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy o społecznych kosztach i skutkach narkomanii oraz jej psychologicznym i społecznym podłożu</li> <li>• współpraca z władzami i organami administracji państwowej w zakresie zwalczania i zapobiegania narkomanii</li> <li>• kształtowanie postaw abstynenckich i zaangażowanych w realizację celów społecznie pożytecznych</li> <li>• działania na rzecz osób nieprzystosowanych społecznie</li> </ul>	
6.	Piłskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „KOTWICA”, ul. Kwiatowa 2, 64-920 Piła, tel. 67 351 67 07	<ul style="list-style-type: none"> <li>• propagowanie życia bez nałogów (alkohol, nikotyna, narkotyki)</li> <li>• kształtowanie u swych członków zachowań po stracie pracy i rozłące z rodziną, jak kontaktować się ze służbami medycznymi</li> </ul>	osoby uzależnione od alkoholu
7.	Piłskie Stowarzyszenie Stwardnienia Rozsianego im. Wiesława Rójka, ul. Żeleńskiego 38/2, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 22 50, pssr@pila.home.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zrzeszanie i działania na rzecz osób chorych na stwardnienie rozsiane</li> <li>• poprawa ich warunków życiowych, zdrowotnych</li> <li>• zwiększanie uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym kraju</li> <li>• likwidacja barier psychologiczno-społecznych</li> </ul>	osoby chore na stwardnienie rozsiane i ich otoczenie
8.	Polski Czerwony Krzyż Zarząd Rejonowy, Al. Wojska Polskiego 43, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 22 09	zapobieganie cierpieniom ludzkim i ich łagodzenie we wszystkich okolicznościach i w każdym czasie przy zachowaniu bezstronności oraz bez jakiegokolwiek dyskryminacji, zwłaszcza z powodu narodowości, przynależności do grupy etnicznej, pochodzenia społecznego, rasy, płci, religii lub poglądów politycznych	społeczność lokalna
9.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział Okręgowy, ul. Buczka 7, 64-920 Piła, tel./ fax 67 350 93 80	<ul style="list-style-type: none"> <li>• organizacja życia sportowo rekreacyjnego, kulturalno-rozrywkowego</li> <li>• praca na rzecz poprawy warunków socjalno-bytowych i zdrowotnych</li> </ul>	emeryci, renciści, inwalidzi
10.	Polski Związek Esperantystów, Oddział w Pile, ul. Roosevelta 15/6, 64-920 Piła	nauczanie i popularyzowanie esperanto	społeczność lokalna – osoby zainteresowane językiem esperanto
11.	Polski Związek Hodowców Gołębi Pocztowych, Okręg Piła, ul. Strzelecka 1, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zrzeszanie hodowców gołębi pocztowych</li> <li>• racjonalny rozwój hodowli gołębia pocztowego</li> <li>• rozszerzanie wśród członków wiedzy o życiu ptaków</li> <li>• organizowanie lotów i wystaw</li> </ul>	hodowcy gołębi pocztowych

		<p>w ramach sportu i rekreacji</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działalności wychowawczej wśród członków Związku i sympatyków</li> </ul>	
12.	<p>Polski Związek Katolicko-Społeczny, Oddział w Pile, ul. Śródmiejska 5/6, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 02 73</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• krzewienie nauki społecznej Kościoła i jej praktycznych zastosowań</li> <li>• współdziałanie w urzeczywistnianiu idei państwa opartego na zasadach pomocniczości, solidarności, dobra wspólnego oraz podmiotowości osoby ludzkiej</li> <li>• działanie na rzecz odnowy życia społecznego drogą odpodmiotowienia człowieka</li> <li>• szerzenie w życiu publicznym etyki katolickiej, pogłębianie w jej duchu kultury moralnej, zawodowej i politycznej</li> <li>• podejmowanie inicjatyw i konkretnych przedsięwzięć zapewniających prawną i moralną ochronę życia ludzkiego, zwłaszcza współdziałanie w kształtowaniu świadomości społeczeństwa o niezbywalnej wartości i godności życia ludzkiego od chwili poczęcia do naturalnej śmierci</li> <li>• podejmowanie działań na rzecz ochrony rodziny rozumianej jako związek mężczyzny i kobiety oraz ich dzieci naturalnych bądź przysposobionych – ochrony jej podmiotowych praw, zwłaszcza do utrzymania i wychowania dzieci w godziwych warunkach materialnych, pielęgnowanie jej wielopokoleniowych tradycji oraz współdziałanie w kształtowaniu polityki prorodzinnej państwa</li> <li>• uczestniczenie w oparciu o społeczne nauczanie Kościoła w wychowaniu obywatelskim, patriotycznym i społecznym, zwłaszcza młodego pokolenia oraz przygotowanie i wspieranie konstruktywnego uczestniczenia młodych w życiu narodu i państwa, szczególnie wobec problemów procesu jednoczenia się narodów Europy</li> <li>• działanie na rzecz zdrowia moralnego narodu i wychowania w trzeźwości, przeciwdziałanie szerzącym się patologiom społecznym drogą budowania więzi międzyludzkich, kształtowania pozytywnych postaw odpowiedzialności w życiu oraz</li> </ul>	<p>społeczność lokalna – katolicka</p>

		<p>właściwego stosunku do pracy i własności</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• popieranie wszelkich form gospodarki rodzinnej</li> <li>• przywracanie szacunku dla polskiej ziemi jako podstawy wsi i unowocześniania polskiego rolnictwa, chronienie i rozwijanie rodzimej kultury, tradycji i obyczaju</li> </ul>	
13.	<p>Polski Związek Niewidomych, Okręg Wielkopolski z siedzibą w Poznaniu, Zarząd Koła w Pile, ul. Śródmiejska 13, 64-920 Piła, tel. 508 329 197, pzn_pila@tlen.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dbanie o zaspokojenie potrzeb osób niewidomych i tracących wzrok</li> <li>• pomoc niewidomym i słabowidzącym oraz ich bliskim w adaptacji do nowych warunków życia na terenie całego kraju</li> <li>• udzielanie porad i informacji</li> <li>• wsparcie psychologiczne w procesie rehabilitacji i integracji</li> <li>• realizowanie indywidualnych i grupowych szkoleń</li> <li>• edukacja społeczeństwa</li> </ul>	osoby niewidome
14.	<p>Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych EFFATA, adres do korespondencji, ul. Wincentego Witosa 26/5, 64-920 Piła, kom. 601 970 679. www.effata.org.pl, effata@wp.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• propagowanie zdrowego i aktywnego modelu życia</li> <li>• profilaktyka patologii społecznej</li> <li>• pobudzanie rozwoju postaw obywatelskich</li> <li>• działanie na rzecz zwiększenia udziału społeczeństwa w życiu publicznym</li> <li>• wspieranie działań środowisk lokalnych, wzmacniających mechanizmy demokratyczne</li> <li>• stymulowanie i wspieranie zachowań demokratycznych w środowiskach młodzieżowych</li> <li>• działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego</li> <li>• inspirowanie społeczeństwa do podejmowania działalności gospodarczej</li> <li>• działania na rzecz zniesienia obowiązkowej służby wojskowej i zastąpienia jej armią zawodową</li> <li>• gromadzenie środków finansowych na cele statutowe</li> </ul>	społeczność lokalna
15.	<p>Polskie Stowarzyszenie Na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym, Koło w Pile, ul. Motylewska 24, 64-920 Piła, tel./fax 67 214 25 04</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działanie na rzecz wyrównywania szans osób z upośledzeniem umysłowym</li> <li>• tworzenie warunków przestrzegania praw człowieka, prowadzenia aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym</li> <li>• wspieranie rodzin</li> </ul>	osoby z upośledzeniem umysłowym



16.	Polski Związek Głuchych, Koło w Pile, Terenowy Ośrodek Rehabilitacji i Wsparcia Społecznego Niesłyszących, ul. Kwiatowa 2, 64-920 Piła	zrzeszanie osób niesłyszących w celu ich społecznej integracji, rehabilitacji, ochrony interesów zawodowych, ekonomicznych i społecznych, przeciwdziałania ich dyskryminacji	osoby niesłyszące
17.	Salezjańskie Stowarzyszenie Wychowania Młodzieży, ul. Dembowskiego 4, 64-920 Piła, tel. 67 351 64 44, kom. 501 618 088, fax 67 351 67 73, prezes@sswm.org	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działalność wychowawcza, opiekuńcza i edukacyjna wśród dzieci i młodzieży</li> <li>• troska o młodzież ubogą i zaniedbaną moralnie oraz społecznie</li> <li>• animacja ośrodków salezjańskich do skutecznej pracy wychowawczej w danym środowisku</li> <li>• nawiązywanie kontaktów i współpraca z organizacjami pozarządowymi</li> <li>• promowanie wartości chrześcijańskich</li> </ul>	dzieci i młodzież
18.	Stowarzyszenie Centrum Wolontariatu, ul. 11 Listopada 38, 64-920 Piła, kom. 607 444 703	<ul style="list-style-type: none"> <li>• profesjonalne zbieranie ofert od kandydatów na wolontariuszy</li> <li>• pośredniczenie pomiędzy zainteresowanymi stronami i utrzymywanie stałego kontaktu</li> </ul>	społeczność lokalna
19.	Stowarzyszenie Integracyjne „Daj Radość Niepełnosprawnym”, ul. Lelewela 140, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>• pomoc dzieciom niepełnosprawnym, rehabilitacja</li> <li>• pomoc materialna, finansowa</li> </ul>	dzieci niepełnosprawne
20.	Stowarzyszenie Kobiet do walki z Rakiem Piersi „Europa Donna”, ul. Rydygiera 1, 64-920 Piła, kom. 662 005 252, europadonna.pila@gmail.com	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozpowszechnianie i wymiana aktualnych informacji na temat raka piersi w Europie</li> <li>• propagowanie konieczności okresowych badań mammograficznych</li> <li>• domaganie się regularnej kontroli jakości aparatury diagnostycznej i klinicznej</li> <li>• przyczynianie się do rozwoju badań nad rakiem</li> </ul>	kobiety z rakiem piersi, społeczność lokalna
21.	Stowarzyszenie Młodzi Demokraci, Koło Lokalne w Pile, ul. Śródmiejska 20/1, 64-920 Piła, tel. 67 350 96 26, kom. 695 934 603, www.mirowski.er.pl, bartosz.mirowski@mieczysla waugustyn.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działanie na rzecz zwiększenia udziału ludzi młodych w życiu publicznym</li> <li>• pomoc w zdobywaniu wiedzy i kwalifikacji umożliwiających ludziom młodym spełnianie funkcji społecznych i zawodowych</li> <li>• upowszechnianie postaw proeuropejskich wśród ludzi młodych</li> <li>• inspirowanie młodych do podejmowania działalności gospodarczej</li> <li>• ułatwianie młodym kontaktów z instytucjami i organizacjami międzynarodowymi</li> <li>• promocja kultury, w szczególności tworzonej przez młodych ludzi i do nich adresowanej</li> </ul>	młodzież, osoby uczące się

		<ul style="list-style-type: none"> <li>ochrona praw młodego człowieka, szczególnie w szkole</li> <li>propagowanie idei samorządności wśród ludzi młodych</li> <li>promocja ekologii i ochrony środowiska</li> <li>promocja kultury fizycznej, sportu i turystyki, szczególnie wśród ludzi młodych</li> <li>działanie na rzecz zwiększenia obronności kraju</li> <li>działanie na rzecz organizacji, których Stowarzyszenie jest członkiem lub z którym łączy je umowa stowarzyszeniowa.</li> </ul>	
22.	Stowarzyszenie Pomocy Humanitarnej, ul. Węglowa 9, 64-920 Piła, tel. 672144340	<ul style="list-style-type: none"> <li>pomoc osobom i rodzinom ubogim, chorym, wsparcie finansowe, rzeczowe, organizacyjne</li> <li>wspieranie inicjatyw samorządów, kościołów, organizacji społecznych,</li> <li>podejmowanie własnych inicjatyw</li> <li>współdziałanie z instytucjami i organizacjami na rzecz likwidacji przyczyn ubóstwa</li> </ul>	osoby i rodziny ubogie, chore, społeczność lokalna
23.	Towarzystwo Konsultantów Polskich, Oddział w Pile, ul. Browarna 19, 64-920 Piła, tel. 67 214 29 42, fax 67 213 11 65	<ul style="list-style-type: none"> <li>skupianie i organizowanie konsultantów regionu pilskiego ze wszystkich dziedzin</li> <li>upowszechnianie i promocja osiągnięć myśli naukowej i technicznej oraz popularyzacja zagadnień konsultingu w regionie pilskim</li> <li>podnoszenie kwalifikacji zawodowych członków Towarzystwa</li> <li>ochrona praw i interesów zawodowych członków Towarzystwa oraz materialne i organizacyjne wspomaganie statutowych działań</li> <li>umacnianie więzi zawodowych i pozazawodowych członków Towarzystwa</li> </ul>	przedsiębiorcy
24.	Towarzystwo Pomocy Chorym im. Sł. Bożej Stanisławy Leszczyńskiej, ul. Browarna 13, 64-920 Piła, tel. 67 212 40 05	<ul style="list-style-type: none"> <li>sprawowanie wszechstronnej opieki medycznej i społecznej nad chorymi przewlekle lub terminalnie oraz ich rodzinom</li> </ul>	chorzy przewlekle i terminalnie oraz ich rodziny
25.	Uniwersytet III Wieku ul. Sikorskiego 9, 64-920 Piła tel. 6721173 12 utw@wsb.pila.pl	aktywizacja ludzi starszych, a także wykorzystanie potencjału osób starszych na rynku pracy – wiedzy, umiejętności i doświadczenia życiowego dla rozwoju gospodarczego i społecznego kraju	osoby starsze
26.	Wielkopolskie Towarzystwo Promocji Zdrowia, al. Wojska Polskiego 43,	wszechstronna działalność w celu promocji zdrowia kształtowanie postaw i zachowań zdrowotnych, uczenie odpowiedzialności	społeczność lokalna

	64-920 Piła, tel. 67 351 98 48	za zdrowie własne i swoich najbliższych	
27.	Związek Stowarzyszeń Piłski Bank Żywności, ul. Motylewska 24, 64-920 Piła, tel./fax 67 214 02 21, tel. 67 214 02 04, pilabz@wp.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>zapobieganie marnotrawstwu żywności</li> <li>bezpłatny rozdział żywności poprzez organizacje pozarządowe i ośrodki pomocy społecznej wśród osób najbardziej potrzebujących</li> </ul>	społeczność lokalna, osoby ubogie
28.	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Poradnictwa Obywatelskiego, ul. 11 Listopada 51, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>dbałość o wzrost kultury prawnej społeczeństwa</li> <li>ochrona praw obywatelskich</li> <li>upowszechnianie wiedzy wśród mieszkańców,</li> <li>prowadzenie nieodpłatnego poradnictwa</li> </ul>	społeczność lokalna
29.	Caritas Parafii św. St. Kostki, ul. Browarna 13, 64-920 Piła, tel. 67 214 83 61	działalność charytatywna i humanitarna w zakresie potrzeb duchowych i materialnych człowieka, wypływająca z ewangelicznego przykazania miłości i mająca na uwadze godność każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonanie	rodziny ubogie, chorzy, społeczność lokalna
30.	Caritas Parafii p.w. NMP Wspomożenia Wiernych, ul. Złota 1, 64-920 Piła, tel. 67 213 21 12	działalność charytatywna i humanitarna w zakresie potrzeb duchowych i materialnych człowieka, wypływająca z ewangelicznego przykazania miłości i mająca na uwadze godność każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonanie	rodziny ubogie, chorzy, społeczność lokalna
31.	Caritas Parafii św. Rodziny, ul. Św. J. Bosko 1, 64-920 Piła, tel. 67 351 67 75	działalność charytatywna i humanitarna w zakresie potrzeb duchowych i materialnych człowieka, wypływająca z ewangelicznego przykazania miłości i mająca na uwadze godność każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonanie	rodziny ubogie, chorzy, społeczność lokalna
32.	Caritas DPS dla Dzieci i Dorosłych im. O. Pio przy Parafii św. Antoniego, ul. Okólna 32 a, 64-920 Piła, tel. 67 213 10 43	działalność charytatywna i humanitarna w zakresie potrzeb duchowych i materialnych człowieka, wypływająca z ewangelicznego przykazania miłości i mająca na uwadze godność każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonanie	rodziny ubogie, chorzy, społeczność lokalna
33.	Caritas Centrum Charytatywne -Opiekuńcze p.w. MB z Lourdes ul. Kossaka 16, 64-920 Piła	działalność charytatywna i humanitarna w zakresie potrzeb duchowych i materialnych człowieka, wypływająca z ewangelicznego przykazania miłości i mająca na uwadze godność każdej osoby	rodziny ubogie, chorzy, społeczność lokalna

		ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonanie	
34.	Caritas Parafii pw. Matki Bożej Częstochowskiej, ul. Orła 29, 64-920 Piła, tel. 67 215 57 12	działalność charytatywna i humanitarna w zakresie potrzeb duchowych i materialnych człowieka, wypływająca z ewangelicznego przykazania miłości i mająca na uwadze godność każdej osoby ludzkiej bez względu na jej wyznanie, światopogląd, narodowość, rasę i przekonanie	rodziny ubogie, chorzy, społeczność lokalna
35.	Katolickie Stowarzyszenie „Civitas Christiana”, Oddział Miejski w Pile, ul. Niemcewicza 14, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>• praca formacyjna i edukacyjna w zgodzie z nauczaniem społecznym Kościoła</li> <li>• umacnianie i budowanie tożsamości narodowej oraz stała troska o rozwój kultury ojczystej</li> <li>• wpływanie na kształt polityki społecznej państwa poprzez podejmowanie i wspieranie inicjatyw obywatelskich, szczególnie na rzecz rodziny, zgodnych z celami Stowarzyszenia</li> <li>• promowanie idei samorządności i działań służących rozwojowi wspólnot lokalnych i regionalnych</li> <li>• współpraca z samorządem terytorialnym w sferze realizacji jego zadań własnych, zgodnych z programem Stowarzyszenia</li> <li>• realizacja zadań należących do sfery pożytku publicznego zgodnych z celami Stowarzyszenia</li> <li>• współpraca z parafiami w zakresie ewangelizacji życia społecznego i kulturalnego we wspólnotach lokalnych</li> <li>• współpraca z krajowymi i zagranicznymi organizacjami o podobnych celach i zadaniach</li> <li>• praca z młodzieżą oraz praca z rodziną, prowadzenie działalności edukacyjnej, szkoleniowej, dydaktycznej, badawczej, kulturalnej, wydawniczej, opiekuńczo-wychowawczej oraz pomocowej</li> </ul>	rodzina, młodzież
36.	Kościół Zielonoświątkowy, Okręg Zachodnio-Wielkopolski, ul. Okrzei 4a, 64-920 Piła, tel. 67 214 86 35, kom. 504 799 924, dakulin@comax.pila.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działalności charytatywno-opiekuńczej</li> <li>• działania przeciw patologiom społecznym</li> </ul>	rodziny ubogie, chorzy, społeczność lokalna

37.	<p>Akcja Humanitarna „Życie”, Oddział w Pile, ul. Okrzei 4a, 64-920 Piła, tel. 67 214 86 35, 694 978 716 www.ahzycie.com, akcjapila@wp.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działalności pożytku publicznego, w tym udzielanie pomocy materialnej, a także duchowej</li> <li>• organizowanie wyżywienia i rozdawnictwo artykułów żywnościowych i odzieży</li> <li>• prowadzenie działalności gospodarczej (w tym rolniczej) wspomagającej działalność pożytku publicznego</li> </ul>	<p>osoby i rodziny ubogie, bezrobotne i bezdomne</p>
38.	<p>Federacja Stowarzyszeń Naukowo-Technicznych Naczelnej Organizacji Technicznej Rada Regionalna w Pile, ul. Browarna 19, 64-920 Piła, tel. 67 213 15 53, tel./fax 67 213 11 65, www.notpila.pl, biuro@not.pila.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• współpraca, integrowanie i wzajemne wspomaganie się w realizacji zadań, zainteresowań i potrzeb,</li> <li>• obrona interesów członków</li> <li>• wpływanie na rozwój techniki, nauki i gospodarki</li> </ul>	
39.	<p>Oddział Korporacji Kominiarzy Polskich, Oddział w Pile, ul. Karpacka 1/2, 64-920 Piła</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działania na rzecz rozwoju techniki kominiarskiej</li> <li>• współdziałanie z instytucjami państwowymi, samorządowymi, gospodarczymi i organizacjami społecznymi w zakresie zapobiegania zatruciom i wybuchom gazu, poprawy stanu bezpieczeństwa przeciwpożarowego, racjonalnego gospodarowania paliwami i ochrony środowiska naturalnego</li> <li>• opracowywanie i wdrażanie przepisów i norm obowiązujących w branży,</li> <li>• współpraca z zagranicznymi organizacjami kominiarskimi</li> </ul>	<p>kominiarze</p>
40.	<p>Oddział Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich w Pile, ul. Kr. Jadwigi 2, 64-920 Piła, tel. 67 214 12 95, 67 213 92 99</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• współpraca z władzami państwowymi, samorządowymi, związkami zawodowymi, organizacjami oświatowymi i naukowymi oraz stowarzyszeniami w sprawach dotyczących bibliotek szkolnych, a także czytelnictwa dzieci i młodzieży</li> <li>• inicjowanie i opiniowanie aktów normatywnych, programów nauczania oraz nowatorskich form i metod doskonalenia zawodowego</li> <li>• prowadzenie poradnictwa zawodowego i różnych form samopomocy koleżeńskiej</li> <li>• przestrzeganie zasad etyki zawodowej w celu ochrony dóbr osobistych, dobrego imienia nauczycieli</li> </ul>	<p>nauczyciele, bibliotekarze, społeczność lokalna (dzieci i młodzież)</p>

		<p>bibliotekarzy i Towarzystwa</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• przyznawanie nagród i stypendiów oraz typowanie do nagród i odznaczeń za wybitne osiągnięcia w dziedzinie bibliotekarstwa szkolnego</li> <li>• wydawanie poradników i informatorów wspomagających nauczycieli bibliotekarzy w pracy zawodowej</li> <li>• inicjowanie i prowadzenie akcji służących rozwojowi czytelnictwa dzieci i młodzieży</li> <li>• nawiązywanie współpracy z pokrewnymi organizacjami w kraju i za granicą poprzez organizowanie wyjazdów edukacyjnych i wymianę doświadczeń</li> <li>• kształcenie i doskonalenie zawodowe poprzez prowadzenie kursów i zajęć edukacyjnych</li> <li>• zakładanie i prowadzenie szkół i kolegiów bibliotekarskich</li> <li>• organizowanie konferencji naukowych i popularnonaukowych, zjazdów, sympozjów, konferencji i kongresów</li> <li>• prowadzenie i upowszechnienie badań naukowych w zakresie bibliotekoznawstwa i nauk humanistycznych</li> <li>• opracowanie projektów edukacyjnych, programów, opracowań metodycznych</li> </ul>	
41.	<p>Polski Komitet Światowej Organizacji Wychowania Przedszkolnego OMEP, Oddział w Pile, ul. Roosevelta 38a, 64-920 Piła, tel. 67 212 40 77</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• analizowanie i diagnozowanie potrzeb dzieci, ich rodzin, inicjowanie dyskusji o problemach społecznych i metodach ich rozwiązywania oraz wdrażanie opinii, zwłaszcza w sprawach dotyczących warunków życia i rozwoju dzieci, praw człowieka, równouprawnienia, wykluczenia społecznego, ubóstwa</li> <li>• tworzenie, prowadzenie, wspieranie projektów badawczych, rozwojowych i społecznych służących realizacji celów Stowarzyszeniami</li> <li>• udzielanie wszechstronnej pomocy osobom fizycznym i prawnym</li> <li>• organizowanie konferencji, szkoleń, wykładów, kursów, punktów doradczych, spotkań, imprez, wystaw, zajęć</li> <li>• organizowanie kolonii, obozów oraz innych form spędzania czasu wolnego służących integrowaniu i aktywizowaniu dzieci, ich rodzin, społeczności</li> </ul>	<p>dzieci i ich rodziny, społeczność lokalna</p>

		<ul style="list-style-type: none"> <li>• działalność wydawnicza</li> </ul>	
42.	<p>Polski Związek Krótkofalowców, Nadnotecki Oddział Terenowy, ul. Tetmajera 6, skrytka pocztowa 109, 64-920 Piła, kom. 608 410 200 sp3dql@pro.onet.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działalności społecznie użytecznej w sferze nauki, edukacji, oświaty i wychowania</li> <li>• upowszechnianie wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa, ratownictwa i ochrony ludności, pomocy ofiarom klęsk żywiołowych, a także działań na rzecz integracji europejskiej oraz rozwijania kontaktów i współpracy między społeczeństwami oraz działalności wspomagającej technicznie, szkoleniowo, informacyjnie lub finansowo organizacje oraz podmioty realizujące zadania z zakresu działalności pożytku publicznego,</li> <li>• utrzymywanie stałych kontaktów i współpracy z organami administracji rządowej i samorządowej oraz organizacjami i jednostkami organizacyjnymi krajowymi, zagranicznymi, jak również międzynarodowymi mającymi cele zbliżone do celów określonych w statucie</li> </ul>	<p>sfera nauki, edukacji, oświaty i wychowania</p>
43.	<p>Polskie Towarzystwo Numizmatyczne, Oddział w Piłe ul. Browarna 18 (Muzeum Stanisława Staszica), 64-920 Piła, tel. 67 213 15 67</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• współdziałanie z władzami, instytucjami oraz organizacjami zainteresowanymi działalnością Towarzystwa, a w szczególności ze względu na cele działania: resortem Kultury i Sztuki oraz Polską Akademią Nauk</li> <li>• prowadzenie badań numizmatycznych</li> <li>• urządzenie sesji i posiedzeń naukowych, odczytów i zebrań publicznych, organizowanie wystaw i pokazów z zakresu numizmatyki</li> <li>• zapoznawanie społeczeństwa z wynikami badań naukowych w wydawanych czasopismach naukowych, popularno-naukowych i innych wydawnictwach poświęconych numizmatyce</li> <li>• emitowanie i rozprowadzanie medali historycznych i okolicznościowych</li> <li>• współpraca z gabinetami numizmatycznymi oraz społeczne zaangażowanie związane z rozwojem zbiorów numizmatycznych</li> <li>• przedstawianie zainteresowanym władzom i instytucjom postulatów i opinii w zakresie numizmatyki</li> <li>• współpraca z pokrewnymi instytucjami</li> </ul>	<p>numizmatycy</p>

		<p>zagranicznymi i międzynarodowymi oraz propagowanie zagadnień numizmatyki polskiej poza granicami kraju</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• propagowanie i egzekwowanie zasad etyki numizmatyka kolekcjonera, świadomego wartości historycznej i ogólnospołecznej zbiorów numizmatycznych</li> <li>• podejmowanie działalności gospodarczej z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów</li> <li>• organizowanie aukcji numizmatycznych i innych form wymiany kolekcjonerskiej</li> </ul>	
44.	<p>Samodzielne Koło Terenowe Nr 95 Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Pile, ul. Tczewska 1, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 95 70, stbpila@op.pl</p>	<p>wyzwalanie i wspieranie inicjatyw społecznych zmierzających do wzbogacania możliwości edukacji i wychowania dzieci, młodzieży i dorosłych</p>	<p>dzieci, młodzież, społeczność lokalna</p>
45.	<p>Samodzielne Koło Terenowe Nr 106 Społecznego Towarzystwa Oświatowego w Pile, al. Powstańców Wlkp. 83, 64-920 Piła, tel. 67 212 28 16, 67 351 59 13</p>	<p>wyzwalanie i wspieranie inicjatyw społecznych zmierzających do wzbogacania możliwości edukacji i wychowania dzieci, młodzieży i dorosłych</p>	<p>dzieci, młodzież, społeczność lokalna</p>
46.	<p>Stowarzyszenie Elektryków Polskich, Oddział Piłski, ul. Browarna 19, 64-920 Piła, tel. 67 212 94 34, fax 67 213 11 65</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działalność naukowo-techniczna w zakresie elektryki dla regionu piłskiego, a w szczególności szkolenia o tematyce energetycznej (elektryka, ciepłownictwo, gazownictwo), egzaminy na uprawnienia energetyczne „D” i „E” w/w grup</li> <li>• wykonywanie opracowań, ekspertyz, orzecznictwo sądowe, porady oraz różna tematyka wynikająca z potrzeb</li> <li>• budownictwo w zakresie elektryki</li> <li>• działalność techniczno-turystyczna</li> </ul>	<p>elektrycy</p>
47.	<p>Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Zarząd Okręgu w Pile, ul. M. Buczka 14, 64-920 Piła, tel. 67 351 79 03</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• inspirowanie i rozwijanie zainteresowań naukowych i społecznych bibliotekarzy</li> <li>• integracja środowiska zawodowego</li> <li>• prowadzenie działalności wydawniczej</li> <li>• podnoszenie społecznego prestiżu i ochrona zawodu</li> </ul>	<p>bibliotekarze</p>
48.	<p>Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Leśnictwa i Drzewnictwa, Zarząd Oddziału w Pile,</p>	<p>Cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• reprezentowanie i integrowanie oraz ochrona interesów zawodowych i bytowych członków</li> </ul>	<p>inżynierowie i technicy leśnictwa i drzewnictwa</p>



	<p>Piła – Kalina, 64-920 Piła</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działanie na rzecz rozwoju nauki i techniki w leśnictwie i drzewnictwie</li> <li>• podnoszenie kultury technicznej, kwalifikacji i etyki zawodowej członków oraz innych pracowników leśnictwa i drzewnictwa</li> <li>• działanie na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego i przeciwdziałanie jego degradacji</li> <li>• popularyzowanie w społeczeństwie zagadnień technicznych i techniczno-ekonomicznych z zakresu leśnictwa, drzewnictwa i ochrony środowiska</li> </ul> <p>Zadania:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• zajmowanie stanowiska i wyrażanie opinii we wszystkich sprawach istotnych dla leśnictwa i drzewnictwa</li> <li>• reprezentowanie członków i Stowarzyszenia, kształtowanie postaw etycznych oraz obrona pozycji zawodowej i społecznej członków</li> <li>• organizowanie działalności klubowej, towarzyskiej i turystycznej</li> <li>• organizowanie konferencji naukowo-technicznych, seminariów, sympozjów oraz narad</li> <li>• organizowanie konkursów, wystaw, pokazów technicznych,</li> <li>• prowadzenie działalności wydawniczej, ze szczególnym uwzględnieniem publikacji szkoleniowych, poradnikowych, popularnonaukowych oraz popularyzujących leśnictwo i drzewnictwo</li> <li>• prowadzenie doradztwa i rzeczoznawstwa technicznego,</li> <li>• współpraca z instytucjami, organizacjami i stowarzyszeniami naukowymi i technicznymi, krajowymi i zagranicznymi oraz leśnym szkolnictwem zawodowym wyższym i średnim.</li> </ul>	
<p>49.</p>	<p>Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Mechaników Polskich, Oddział w Pile, ul. Browarna 19, 64-920 Piła, tel./fax 67 213 12 30</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działanie na rzecz nauki, techniki oraz propagowanie kultury i dobrych obyczajów</li> <li>• podnoszenie kwalifikacji zawodowych członków, promocji zatrudnienia, reorientacji zawodowej oraz pomocy w zakresie poszukiwania pracy</li> <li>• tworzenie forum wymiany informacji w zakresie nauki i techniki oraz zagadnień gospodarczych i społecznych</li> <li>• dbałość o przestrzeganie etyki</li> </ul>	<p>inżynierowie i technicy mechanicy</p>

		<p>zawodowej inżynierów i techników</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• popularyzacja osiągnięć nauki, techniki, gospodarki i twórców tych dziedzin</li> <li>• reprezentowanie i obrona interesów zawodowych i osobistych swoich członków</li> <li>• troska o zabytki polskiej techniki i kultury materialnej</li> <li>• dbałość o ochronę środowiska przyrodniczego, propagowanie idei przedsiębiorczości, humanizacji techniki i działalności stowarzyszeniowej</li> <li>• upowszechnianie wiedzy i umiejętności na rzecz obronności państwa</li> <li>• działanie na rzecz rozwoju infrastruktury poprawiającej warunki życia osób niepełnosprawnych</li> <li>• wspieranie obywateli i instytucji w zakresie ochrony ich praw konsumenckich</li> </ul>	
50.	<p>Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Oddział Wielkopolski w Poznaniu, Oddział Terenowy w Pile, ul. Sikorskiego 33 II piętro, pokój 212, 64-920 Piła, tel. 67 215 53 81</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działalność oświatowa w zakresie przygotowania do zawodu oraz ustawicznego doskonalenia kwalifikacji w celu prawidłowego wykonywania zawodu księgowego i innych zawodów związanych z rachunkowością</li> <li>• krzewienie poczucia godności i wspólnoty zawodowej oraz popularyzowanie pozycji i znaczenia zawodu księgowego i innych zawodów związanych z rachunkowością, obrona praw, godności i interesów członków Stowarzyszenia</li> <li>• troska o nienaganny poziom etyczny i zawodowy członków oraz tworzenie odpowiednich warunków do podnoszenia tego poziomu</li> <li>• dążenie do rozwoju teorii i doskonalenia praktyki rachunkowości oraz dziedzin związanych z rachunkowością</li> <li>• popularyzowanie rozwiązań europejskich i światowych w zakresie rachunkowości</li> </ul>	księgowi
51.	<p>Stowarzyszenie Naukowo-Techniczne Inżynierów i Techników Przemysłu Naftowego i Gazowniczego, Oddział w Pile, pl. Staszica 9, 64-920 Piła, tel. 67215 1308,</p>	<p>krzewienie kultury inżynierskiej, inicjowanie i rozwijanie postępu technicznego, podnoszenie kwalifikacji wśród inżynierów i techników przemysłu naftowego i gazowniczego poprzez organizowanie zjazdów, konferencji, szkoleń, wystaw technicznych</p>	inżynierowie i technicy przemysłu naftowego i gazowniczego

	www.nafta.com.pl sitpnig@nafta.net.pl		
52.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci, Zarząd Oddziału Okręgowego, ul. Bydgoska 21, 64-920 Piła, tel. 67 213 10 16	<ul style="list-style-type: none"> <li>• troska o jakość warunków życia dziecka</li> <li>• ochrona dzieci przed patologią społeczną, przemocą, złym traktowaniem, bezprawnym wykorzystywaniem pracy dziecka, dyskryminacją</li> </ul>	dzieci i młodzież
53.	Związek Harcerstwa Polskiego, Chorągiew Wielkopolska Komenda Hufca im. Stanisława Staszica w Pile, al. Niepodległości 22, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 49 67, kom. 601 576 829, pila@zhp.wlkp.pl	stwarzanie warunków do wszechstronnego, intelektualnego, społecznego, duchowego, emocjonalnego i fizycznego rozwoju człowieka	dzieci i młodzież, społeczność lokalna
54.	Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kombatantów Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie, Koło Terenowe w Pile, ul. Dąbrowskiego 7/8, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>• upowszechnianie historii działań Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie w latach 1939-1947</li> <li>• pomoc i opieka nad byłymi żołnierzami, współpraca z młodzieżą, wojskiem i Urzędem do spraw Kombatantów</li> <li>• rekomendowanie w uzyskaniu uprawnień kombatanckich, awansów i odznaczeń</li> <li>• pomoc socjalna członkom Stowarzyszenia</li> <li>• udział w uroczystościach państwowych i niepodległościowych</li> <li>• opieka patronacka nad szkołami</li> <li>• utrzymywanie więzi koleżeńskich</li> <li>• współpraca z władzami</li> </ul>	kombatanci polskich sił zbrojnych
55.	Pilska Rodzina Katyńska, ul. Niemcewicza 12 a/3, 64-920 Piła, tel. 67 212 96 14, tel./fax 67 212 97 28, kom. 506 604 565	<ul style="list-style-type: none"> <li>• dążenie do ujawniania faktów i utrwalania w pamięci społeczeństwa prawdy o tragicznych losach obywateli polskich internowanych</li> <li>• otaczanie opieką i pamięcią symbolicznych pomników wzniesionych na terenie byłego województwa pilskiego</li> </ul>	rodziny katyńskie
56.	Pilski Oddział Stowarzyszenia Seniorów Lotnictwa Wojskowego RP, ul. Kossaka 16, 64-920 Piła, tel. 67 351 44 12, 67 213 21 94 kom. 605 923 305, 606 907 174	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ochrona czci, godności i honoru żołnierza polskiego oraz integracja środowiska żołnierskiego</li> <li>• utrzymywanie więzi i solidarności żołnierskiej</li> <li>• upowszechnianie tradycji i historii lotnictwa polskiego</li> <li>• opiniowanie aktów prawnych dotyczących uprawnień przysługujących żołnierzom zawodowym</li> </ul>	seniorzy lotnictwa wojskowego RP

57.	Polski Związek Byłych Więźniów Politycznych Hitlerowskich Więzień i Obozów Koncentracyjnych, Koło Regionu Nadnoteckiego, ul. Wojska Polskiego 43, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>• udzielanie wszelkich porad prawnych na temat uprawnień inwalidzkich</li> <li>• wyszukiwanie osób żyjących w odosobnieniu i bardzo trudnych warunkach finansowych</li> </ul>	byli więźniowie polityczni hitlerowskich więzień i obozów koncentracyjnych
58.	Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych RP, Zarząd Okręgowy, ul. Bydgoska 113, 64-920 Piła, tel. 67 212 12 53	<ul style="list-style-type: none"> <li>• organizowanie życia kulturalnego, wypoczynku, rekreacji</li> <li>• kształtowanie patriotyzmu wierności narodowi, właściwej postawy obywatelskiej i etyczno-moralnej</li> <li>• pielęgnowanie tradycji i historii</li> <li>• ochrona i reprezentowanie interesów członków</li> </ul>	emeryci i renciści resortu spraw wewnętrznych RP
59.	Wielkopolski Zarząd Wojewódzki Stowarzyszenia Emerytów i Rencistów Resortu Spraw Wewnętrznych RP z siedzibą w Pile, ul. Bydgoska 113, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>• organizowanie życia kulturalnego, wypoczynku, rekreacji</li> <li>• kształtowanie patriotyzmu wierności narodowi, właściwej postawy obywatelskiej i etyczno-moralnej</li> <li>• pielęgnowanie tradycji i historii</li> <li>• ochrona i reprezentowanie interesów członków</li> </ul>	emeryci i renciści resortu spraw wewnętrznych RP
60.	Stowarzyszenie Internowanych i Represjonowanych z siedzibą w Siedlcach, Oddział w Pile, ul. Chełmońskiego 20, 64-920 Piła, tel. 67 212 40 77, www. internowani-represjonowani.asta-net.com.pl, siir_pila@wp.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• reprezentowanie swoich członków, osób represjonowanych i szykanowanych oraz występowanie w ich interesie wobec organów władzy i administracji państwowej, samorządowej, jednostek gospodarczych, partii politycznych, krajowych i zagranicznych oraz międzynarodowych organizacji,</li> <li>• organizowanie zebrań, zjazdów, konferencji itp. w celu opracowania programów działania oraz ich realizacji</li> <li>• organizowanie działań opiekuńczo-socjalnych na rzecz członków Stowarzyszenia, ich rodzin i osób represjonowanych</li> <li>• wydawanie własnych biuletynów i korzystanie ze środków przekazu celem przekazywania wiadomości dotyczących prowadzenia działalności kulturalnej, historyczno-dokumentacyjnej, szeroko rozumianego pośrednictwa i doradztwa oraz akcji informacyjno-propagandowej o działalności i celach Stowarzyszenia</li> <li>• promowanie zatrudnienia członków i ich rodzin</li> <li>• prowadzenie szkoleń i organizowanie kursów celem pogłębienia kwalifikacji i przygotowania do zawodu członków</li> </ul>	internowani i represjonowani

		<p>Stowarzyszenia i ich rodzin</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• branie czynnego udziału w życiu społecznym i politycznym</li> <li>• udział w wyborach samorządowych, parlamentarnych, referendach i prowadzenie działalności z tym związanej,</li> <li>• działalność w procesie integracji europejskiej i zbliżenia międzynarodowego</li> <li>• wypowiedanie się w sprawach publicznych</li> </ul>	
61.	<p>Stowarzyszenie Kombatantów Misji Pokojowych ONZ, Koło Nr 24, ul. Bydgoska 131, 64-920 Piła, tel. 67 351 50 01, 67 213 36 02, kom. 602 778 493, 502 895 063</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działanie na rzecz integracji środowiska kombatantów misji pokojowych ONZ i innych organizacji międzynarodowych</li> <li>• reprezentowanie i ochrona interesów kombatantów-członków wobec władz państwowych</li> <li>• działanie na rzecz poprawy warunków socjalno-bytowych członków i ich rodzin</li> <li>• współdziałanie z resortami ONZ, Spraw Zagranicznych, Wewnętrznych i Administracji</li> </ul>	<p>kombatanci misji pokojowych ONZ</p>
62.	<p>Stowarzyszenie Pro-Senior, ul. Bydgoska 68, 64-920 Piła, tel. 67 350 83 59, kom. 696 353 372</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie postaw i działań sprzyjających zaspokajaniu potrzeb społeczno-kulturalnych ludzi starszych – seniorów</li> <li>• wspieranie organizacyjne i rzeczowe instytucji i osób</li> </ul>	<p>seniorzy</p>
63.	<p>Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej, Okręg Poznań, Oddział w Pile, ul. Kapucyńska 2, 64-920 Piła, tel. 67 351 52 52, kom. 694 060 838</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• działalność na rzecz dobra kraju oraz umacniania integralności i suwerenności</li> <li>• obrona godności dobrego imienia i pamięci Armii Krajowej</li> <li>• utrzymywanie i zacieśnienie koleżeńskiej więzi między rozproszonymi żołnierzami Armii Krajowej i ich rodzinami</li> <li>• badanie, utrwalanie i rozpowszechnianie historii, tradycji i dziedzictwa ideowego Armii Krajowej</li> <li>• współpraca z organizacjami zrzeszającymi kombatantów i ofiary II wojny światowej oraz uczestników walk o Polskę Niepodległą</li> <li>• organizowanie opieki socjalnej i pomocy koleżeńskiej dla żołnierzy AK i ich rodzin</li> <li>• upamiętnianie miejsc walki żołnierzy AK i miejsc ich kaźni</li> <li>• pomoc w uzyskiwaniu uprawnień</li> </ul>	<p>żołnierze AK i ich rodziny</p>

		<p>kombatanckich dla wdów i wdowców po kombatantach</p>	
64.	<p>Wielkopolskie Towarzystwo Opieki nad Byłymi Więźniami Hitlerowskich Obozów Koncentracyjnych i Więzień w Poznaniu, Zarząd Oddziału w Pile, al. Wojska Polskiego 43 (pokój nr 4), 64-920 Piła</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• otaczanie opieką członków Zarządu</li> <li>• obrona praw i interesów członków</li> </ul>	<p>byli więźniowie hitlerowskich obozów koncentracyjnych i więzień</p>
65.	<p>Związek Żołnierzy Wojska Polskiego, Zarząd Rejonowy Związku Żołnierzy Wojska Polskiego w Pile, ul. Kossaka 16, 64-920 Piła, tel. 67 215 31 02, 604 638 923</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• obrona praw i interesów członków i niechrześzonych oraz wdów i sierot</li> <li>• wspieranie działalności i łączenie jej z obronnością kraju</li> <li>• udzielanie pomocy i poradnictwa prawnego</li> </ul>	<p>żołnierze wojska polskiego</p>
66.	<p>Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Koło Miejskie w Pile, ul. Kossaka 16, 64-920 Piła, tel. 67 210 24 69</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• otaczanie opieką członków Związku, szczególnie w zakresie pomocy socjalnej i zdrowotnej</li> <li>• doradzanie i pomoc prawna we wszystkich sprawach bytowych, zdrowotnych i kombatanckich</li> <li>• podtrzymywanie tradycji kombatanckich i pamięci o wydarzeniach historycznych związanych z II wojną światową i tradycji narodowych</li> <li>• otaczanie opieką członków Związku, szczególnie w zakresie pomocy socjalnej i zdrowotnej</li> <li>• pomoc prawna i doradztwo w zakresie starań o świadczenia odszkodowawcze i roszczenia wynikające z faktu uwięzienia w hitlerowskich obozach i więzieniach</li> <li>• doradztwo w zakresie uprawnień represjonowanych</li> <li>• podtrzymywanie tradycji i pamięci narodowej dotyczącej martyrologii narodu Polskiego</li> </ul>	<p>kombatanci RP i byli więźniowie polityczni</p>
67.	<p>Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych, Zarząd Okręgowy, ul. Kossaka 16, 64-920 Piła tel. 67 210 39 98</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• otaczanie opieką członków Związku, szczególnie w zakresie pomocy socjalnej i zdrowotnej</li> <li>• doradzanie i pomoc prawna we wszystkich sprawach bytowych, zdrowotnych i kombatanckich</li> <li>• podtrzymywanie tradycji kombatanckich i pamięci o wydarzeniach historycznych związanych z II wojną światową i tradycji narodowych</li> <li>• otaczanie opieką członków Związku,</li> </ul>	<p>kombatanci i byli więźniowie polityczni oraz ich rodziny</p>

		<p>szczególnie w zakresie pomocy socjalnej i zdrowotnej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• pomoc prawna i doradztwo w zakresie starań o świadczenia odszkodowawcze i roszczenia wynikające z faktu uwięzienia w hitlerowskich obozach i więzieniach</li> <li>• doradztwo w zakresie uprawnień represjonowanych</li> <li>• podtrzymywanie tradycji i pamięci narodowej dotyczącej martyrologii narodu Polskiego</li> </ul>	
68.	<p>Związek Represjonowanych Politycznie Żołnierzy Górników, Okręgowy Zarząd w Pile, ul. 14 Lutego 26/30, 64-920 Piła, tel. 67 351 62 96, 67 266 70 69</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• umacnianie państwa polskiego, jego suwerenności i praworządności, współpracy między narodami</li> <li>• skupianie żołnierzy z batalionów roboczych kopalń węgla kamiennego, kamieniołomów i rud uranu</li> <li>• reprezentowanie członków Związku wobec władz państwowych, organizacji społeczno-politycznych, instytucji i samorządów terytorialnych</li> <li>• podejmowanie różnorodnych działań na rzecz swego środowiska, w sprawach dotyczących interesów swoich członków</li> <li>• udzielanie pomocy i wsparcia żołnierzom batalionów roboczych będących członkami Związku i wdowami po żołnierzach górnikach</li> <li>• występowanie do władz państwowych o naprawienie krzywd wyrządzonych byłym żołnierzom-górnikom przez reżim stalinowski</li> <li>• udzielanie w miarę swoich możliwości pomocy żołnierzom-górnikom znajdującym się w trudnej sytuacji</li> <li>• podejmowanie działania w celu przywrócenia prawdy historycznej o żołnierzach-górnikach</li> <li>• inspirowanie i podejmowanie badania oraz współuczestniczenie w badaniach nad represyjnym systemem przymusowej pracy żołnierzy i jego następstwami</li> <li>• prowadzenie samodzielnej działalności społeczno-kulturalnej, badawczej, wydawniczej i gospodarczej na podstawie odrębnych przepisów</li> </ul>	<p>członkowie związku oraz ich rodziny</p>
69.	<p>Związek Sybiraków, Koło Miejskie Związku w Pile, ul. Kwiatowa2/3, 64-920 Piła, tel. 67 212 96 14</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• reprezentowanie i obrona interesów swoich członków, a zwłaszcza uzyskiwanie dla nich praw, takich jak: odszkodowania, renty, emerytury, uprawnienia zdrowotne, kombatanckie,</li> </ul>	<p>członkowie związku, Polacy przebywający poza granicami RP, szczególnie</p>

		<p>itp.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działalności charytatywnej</li> <li>• świadczenie pomocy swoim członkom oraz Polakom zamieszkałym poza granicami RP, szczególnie przebywającym na terenie byłego ZSRR</li> <li>• roztaczanie opieki nad inwalidami, członkami rodzin po zmarłych i poległych Sybirakach</li> <li>• upamiętnianie losów zesłańców polskich i opieka nad ich grobami</li> <li>• przeciwstawianie się wszelkim przejawom totalitaryzmu, nietolerancji, będących zagrożeniem wolności człowieka i jego godności</li> <li>• współpraca z organizacjami o podobnych celach (Rodziny Katyńskie), również z tymi, które mają siedziby poza granicami RP</li> <li>• uświadamianie wartości patriotycznych i obywatelskich oraz poszanowanie kultury i tradycji narodowych i ogólnoludzkich</li> </ul>	<p>przebywającym na terenie byłego ZSRR</p>
70.	<p>Aeroklub Ziemi Pilskiej, ul. Lotnicza 12, 64-920 Piła, tel./fax 606 765 402, www.aeroklubpilski.ava.net.pl, aeroklubpilski@ava.net.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działalności szkoleniowej w dyscyplinach sportu lotniczego</li> <li>• rozpowszechnianie wiedzy i umiejętności lotniczych</li> <li>• integracja środowiska lotniczego, osób niepełnosprawnych</li> <li>• organizowanie zawodów</li> </ul>	<p>środowisko lotnicze, osoby niepełnosprawne</p>
71.	<p>Klub Karate Tradycyjnego NATAN, ul. Złota 2/2, 64-920 Piła, kom. 602 677 569, 606 469 528, www.karate-natan.pl, karate-natan@o2.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>• organizacja zawodów w karate tradycyjnym</li> </ul>	<p>młodzież</p>
72.	<p>Klub Karate Tradycyjnego SHOTO, ul. Śniadeckich 13b/16, 64-920 Piła, kom. 605 889 108, www.karate.pila.pl jaroslaw.skura@karate.pila.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>• organizacja zawodów</li> </ul>	<p>młodzież</p>
73.	<p>Klub Olimpijczyka przy NSS w Pile, ul. Wincentego Pola 11, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 59 75</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• propagowanie i krzewienie idei olimpijskiej</li> <li>• popularyzacja wybitnych zawodników, trenerów i działaczy</li> <li>• reprezentowanie interesów klubu wobec władz administracyjnych</li> </ul>	<p>środowisko sportowe</p>



74.	KS „Basket” Piła, ul. Chojnicka 6/10, 64-920 Piła, kom. 665 949 392 www.basket.pila.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>• organizacja zawodów w piłce koszykowej</li> </ul>	środowisko sportowe – koszykarskie
75.	KSCIT, ul. Dąbrowskiego 88/1, 64-920 Piła, tel. 67 351 10 10, kom. 508 380 837	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>• organizacja zawodów w piłce koszykowej</li> </ul>	młodzież
76.	KS Gwardia, ul. Żeromskiego 90, 64-920 Piła, tel./fax 67 215 51 13, kom. 605 969 286	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie dzieci i młodzieży uzdolnionej</li> <li>• rozwijanie wszelkich inicjatyw</li> <li>• tworzenie członkom odpowiednich warunków do uprawiania sportu</li> </ul>	dzieci i młodzież
77.	KS Gwda, ul. Żeromskiego 90, 64-920 Piła, tel. 67 213 19 73	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe dzieci i młodzieży w zakresie lekkoatletyki</li> <li>• organizowanie imprez sportowych</li> </ul>	dzieci i młodzież
78.	Klub Sportowy „SPEEDWAY-POLONIA” Piła, ul. Bydgoska-Stadion Młodych 30, 64-920 Piła, tel./fax 67 214 28 43, kom. 605 342 283, ks.speedway-polonia.pila@o2.pl	organizowanie imprez sportowych	środowisko sportowe
79.	KŻ „KLIWER”, ul. Dąbrowskiego 90/5, 64-920 Piła, tel. 67 213 24 33	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe dzieci i młodzieży</li> <li>• organizacja zawodów żeglarskich</li> </ul>	dzieci i młodzież, środowisko żeglarskie
80.	MUKS JOKER RODŁO PIŁA, ul. Warsztatowa 8, 64-920 Piła, tel./fax 67 214 83 83, www.vksjoker.home.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• organizowanie imprez siatkowych</li> <li>• promowanie sportu piłki siatkowej</li> </ul>	społeczność lokalna, środowisko sportowe
81.	Nadnoteckie Stowarzyszenie Sportowe, ul. Wincentego Pola 11, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 59 75, kom. 605 591 602	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uczestniczenie w procesie rozwoju kultury fizycznej i podnoszenie poziomu sportowego wśród młodzieży</li> </ul>	młodzież
82.	Nadnotecki Szkolny Związek Sportowy, ul. Żeromskiego 90/3, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>• propagowanie i organizowanie działalności sportowej wśród dzieci i młodzieży szkolnej</li> <li>• stwarzanie utalentowanej sportowo młodzieży możliwości osiągnięcia wysokiego poziomu sportowego</li> <li>• szkolenie młodzieży, organizatorów sportu młodzieżowego, sędziów sportowych</li> <li>• współdziałanie z organizacjami</li> </ul>	dzieci i młodzież

		społecznymi i sportowymi w dziedzinie kultury fizycznej i sportu młodzieży	
83.	Nadnotecki Związek Brydża Sportowego, ul. Lotnicza 3, 64-920 Piła, tel. 67 351 10 51	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>• organizacja zawodów w brydżu sportowym</li> </ul>	młodzież, środowisko sportowe – brydżowe
84.	Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego w Pile im. Henryka Kamińskiego, ul. Śródmiejska 12/1, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 44 30	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwijanie kultury fizycznej oraz rekreacji poprzez turystykę</li> <li>• organizowanie rajdów, zlotów, spływów</li> </ul>	środowisko lokalne
85.	Piłski Klub Karate DO TSUNAMI, ul. Witosa 12/1, 64-920 Piła, tel./fax 67 214 14 12, kom. 602 116 682 www.pila-tsunami.ovh.org.pl, kontakt@tsunami.pila.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• rozwój sztuk walki karate Do TSUNAMI na terenie powiatu piłskiego</li> <li>• podnoszenie poziomu wyszkolenia i sprawności członków w aspekcie fizycznym i psychicznym</li> </ul>	środowisko sportowe
86.	Piłski Klub Płetwonurkowy RAFA, al. Niepodległości 154, 64-920 Piła, www.klubrafapila.republika.pl	popularyzacja sportu płetwonurków	środowisko sportowe – płetwonurków
87.	Piłski Okręgowy Związek Żeglarski, ul. Kossaka 23/14, 64-920 Piła	popularyzacja i rozwój żeglarstwa	środowisko sportowe – żeglarskie
88.	Piłski Związek Wędkarski, Okręg Nadnotecki w Pile, ul. Browarna 19, 64-920 Piła, tel./fax 67 213 18 48	<ul style="list-style-type: none"> <li>• kontynuowanie historii i tradycji zorganizowanego wędkarstwa polskiego</li> <li>• organizowanie wędkarstwa, rekreacji, sportu wędkarskiego, użytkowanie wód, działania na rzecz ochrony przyrody i kształtowania etyki wędkarskiej</li> </ul>	wędkarze
89.	Piłskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej, ul. Żeromskiego 90, 64-920 Piła, tel./fax 67 212 21 82, kom. 504 538 500, www.tkkf.pila.pl, pilskietkkf@wp.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• uczestnictwo w rozwoju kultury fizycznej</li> <li>• kreowanie świadomości i wiedzy wśród społeczeństwa</li> <li>• zapobieganie patologii w środowiskach dzieci i młodzieży</li> </ul>	dzieci i młodzież, społeczność lokalna
90.	Piłskie Towarzystwo Pływackie, ul. Podchorążych 1,	<ul style="list-style-type: none"> <li>• propagowanie i organizowanie sportów pływackich oraz prowadzenie nauki pływania</li> </ul>	środowisko sportowe – pływackie,

	64-920 Piła, tel. 67 351 44 96, kom. 602 683 287	<ul style="list-style-type: none"> <li>• pobudzanie, popieranie i rozwijanie wszelkich inicjatyw służących sportom pływackim</li> <li>• troska o czystość wód śródlądowych</li> </ul>	środowisko lokalne
91.	Piłskie Towarzystwo Piłki Siatkowej PIŁA, ul. Żeromskiego 90, 64-920 Piła, tel. 67 349 16 05, fax 67 349 16 04, www.ptps.pila.pl, ptps@ptps.pila.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>• organizacja zawodów w piłce siatkowej kobiet</li> </ul>	młodzież
92.	Piłskie Towarzystwo Tenisowe, ul. Kossaka 96, 64-920 Piła	promowanie i propagowanie poprzez turnieje sportu tenisowego wśród dzieci i młodzieży oraz mieszkańców Piły	dzieci, młodzież oraz mieszkańcy Piły
93.	Polski Związek Łowiecki, Zarząd Okręgowy w Pile, al. Powstańców Wlkp. 190, 64-920 Piła, tel. 67 212 49 51	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie gospodarki łowieckiej</li> <li>• współdziałanie z administracją publiczną w dziedzinie zachowania i rozwoju populacji zwierząt dziko żyjących oraz w ochronie środowiska przyrodniczego</li> <li>• pielęgnowanie historycznych wartości kultury łowieckiej</li> <li>• czuwanie nad przestrzeganiem przez członków PZŁ prawa, zasad etyki, obyczajów i tradycji łowieckich</li> <li>• szkolenie adeptów łowiectwa w Polsce</li> <li>• rozwój kynologii i strzelectwa myśliwskiego</li> <li>• wspieranie i prowadzenie badań naukowych w dziedzinie gospodarowania zwierzyną</li> <li>• prowadzenie i popieranie działalności wydawniczej i wystawienniczej o tematyce łowieckiej</li> </ul>	środowisko łowieckie
94.	Stowarzyszenie Biegów Ulicznych, al. Powstańców Wlkp. 164, 64-920 Piła, tel. 67 212 01 11, fax 67 212 59 75 www.pila.halfmarathon.pl, info@pila.halfmarathon.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>• propagowanie i upowszechnianie biegów</li> <li>• koordynacja organizacji masowych imprez biegowych dla dzieci i młodzieży</li> </ul>	dzieci, młodzież, społeczność lokalna
95.	Stowarzyszenie Żużlowe VICTORIA PIŁA, ul. Łączna 23/15, 64-920 Piła, kom. 602 175 771	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie zawodników jeżdżących na żużlu</li> <li>• odnowienie żużlu w Pile</li> </ul>	środowisko sportowe – żużlowe
96.	SKS Inter-Continental, adres korespondencyjny: ul. W. Pola 11, 64-920 Piła, adres statutowy:	<ul style="list-style-type: none"> <li>• szkolenie uzdolnionej sportowo młodzieży w zakresie przygotowania ogólnego</li> <li>• propagowanie strzelectwa oraz</li> </ul>	młodzież, środowisko sportowe – strzeleckie

	ul. Kossaka 23, 64-920 Piła, tel./fax 67 349 06 40, www.republika.pl/strzelectwo 1995, ic-pila-1995@o2.pl	popularyzacja osiągnięć strzelectwa pilskiego	
97.	Towarzystwo Piłkarskie POLONIA Piła, ul. Okrzei 4, 64-920 Piła, kom. 604 423 746, www.tpp.pila.pl, tpp@tpp.pila.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>organizacja zawodów w piłkę nożną</li> </ul>	młodzież, środowisko sportowe – piłkarskie
98.	Towarzystwo Motorowe CROSS ATV Piła, ul. Stańczyka 36, 64-920 Piła, tel. 67 215 73 60, 696 340 145	organizowanie imprez motocyklowych	Społeczność sportowa – motocyklowa
99.	UKS „DIAMENT”, ul. Wypoczynkowa 15, 64-920 Piła, kom. 600 976 905	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolenie sportowe dzieci i młodzieży</li> <li>organizacja zawodów w basketballe</li> </ul>	dzieci i młodzież, środowisko sportowe – basketball
100.	UKS Iskra, ul. Kilińskiego 12, 64-920 Piła, kom. 602 464 1 12, 600 019 035, fax 67 351 68 63, www.taniec-pila.pl, iskra@taniec.pila.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolenie sportowe dzieci i młodzieży</li> <li>organizacja zawodów w akrobatyce sportowej szachowej i tańca towarzyskiego</li> </ul>	dzieci i młodzież
101.	UKS „SPORTOWIEC”, ul. Kujawska 18, 64-920 Piła, tel. 67 214 81 23, kom. 607 300 840, www.kolarz.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolenie sportowe dzieci i młodzieży</li> <li>organizacja zawodów w kolarstwie</li> </ul>	dzieci i młodzież, środowisko sportowe – kolarskie
102.	UKS „6”, ul. Żeromskiego 41, 64-920 Piła, tel. 67 213 21 43	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolenie sportowe dzieci i młodzieży</li> <li>organizacja zawodów i organizacja zawodów w judo</li> </ul>	dzieci i młodzież, środowisko sportowe – judo
103.	UKŻ „WODNIAK”, al. Powstańców Wlkp. 18, 64-920 Piła, www.wodniakpila.w.interia.pl, jotkaz@poczta.onet.pl, kazimierz_januszewski@wod niak.pila.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>propagowanie i popularyzowanie żeglarstwa wśród dzieci i młodzieży</li> <li>prowadzenie szkolenia żeglarskiego</li> <li>organizowanie obozów żeglarskich</li> <li>kultywowanie tradycji i etykiety żeglarskiej</li> </ul>	dzieci i młodzież
104.	WKS Sokół, al. Powstańców Wlkp.182, 64-920 Piła	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>organizacja zawodów w boksie</li> </ul>	młodzież, środowisko sportowe – bokserskie
105.	Wielkopolski Oddział Polskiego Towarzystwa Społeczno-Sportowego „SPRAWNI RAZEM”, ul. Bydgoska 21/213,	<ul style="list-style-type: none"> <li>rozwój i organizacja sportu, rekreacji, rehabilitacji ruchowej, wypoczynku i turystyki</li> <li>pomoc i opieka nad osobami upośledzonymi umysłowo i rodzinami</li> </ul>	środowisko sportowe, lokalne, osoby upośledzone umysłowo i ich

	64-920 Piła, tel. 67 215 46 00	oraz ich integracja ze społeczeństwem	rodziny
106.	Volley Ball KS JOKER, ul. Warsztatowa 8, 64-920 Piła, tel. 67 351 63 36	<ul style="list-style-type: none"> <li>szkolenie sportowe młodzieży</li> <li>organizacja zawodów w piłce siatkowej mężczyzn</li> </ul>	młodzież, środowisko sportowe
107.	Liga Ochrony Przyrody, Okręg w Pile, pl. Staszica 10, 64-920 Piła, tel. 67 212 27 62, kom. 601 621 633, www.loppila.free.ngo.pl, lop.pila@vp.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>działanie na rzecz środowiska przyrodniczego i jego ochrony</li> <li>działania o charakterze interwencyjnym</li> </ul>	środowisko lokalne
108.	Okręgowy Zarząd Polskiego Związku Działkowców w Pile, ul. 11 Listopada 3, 64-920 Piła, tel. 67 212 51 64, ozpzdpiła@poczta.onet.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>zakładanie i prowadzenie pracowniczych ogrodów działkowych</li> <li>obrona interesów członków</li> <li>organizowanie i udzielanie pomocy i poradnictwa w zagospodarowywaniu upraw ogrodniczych</li> </ul>	członkowie Związku, działkowcy
109.	Towarzystwo Opieki Nad Zwierzętami w Polsce, Oddział w Pile, ul. Kwiatowa 2, 64-920 Piła, toz.pila@vp.pl	<ul style="list-style-type: none"> <li>zwalczanie przejawów znęcania się nad zwierzętami, działanie w ich obronie i niesienie im pomocy</li> <li>aktywne działanie w zakresie przestrzegania praw zwierząt</li> <li>prowadzenie działań prowadzących do zmniejszenia populacji bezdomnych zwierząt</li> <li>podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie ochrony zwierząt</li> <li>prowadzenie działalności wydawniczej i propagandowej w zakresie ochrony zwierząt</li> <li>prowadzenie szerokiej działalności edukacyjnej w zakresie ochrony zwierząt</li> <li>współpraca z instytucjami oświatowo-wychowawczymi w zakresie wychowywania dzieci i młodzieży w duchu humanitarnego stosunku do zwierząt</li> <li>sprawowanie nadzoru i kontroli nad przestrzeganiem przepisów i praw w dziedzinie ochrony zwierząt i środowiska, w tym współdziałanie z właściwymi instytucjami w zakresie ochrony zwierząt</li> <li>współdziałanie z właściwymi instytucjami w zakresie ujawniania i ścigania przestępstw oraz wykroczeń dotyczących praw zwierząt</li> <li>występowanie z inicjatywami w zakresie wydawania przepisów dotyczących praw zwierząt oraz</li> </ul>	zwierzęta

		<p>współuczestniczenie w tworzeniu aktów prawnych z tym związanych</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• współpraca z instytucjami i innymi organizacjami społecznymi zajmującymi się ochroną środowiska, a w szczególności ochroną zwierząt</li> <li>• współpraca z krajowymi, zagranicznymi i międzynarodowymi instytucjami oraz organizacjami zajmującymi się ochroną zwierząt, a także ochroną środowiska</li> <li>• realizacja programu identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz prowadzenie składowania i rozdziału materiałów medycznych związanych z ochroną zwierząt, w tym identyfikatorów do znakowania zwierząt</li> <li>• tworzenie schronisk dla bezdomnych zwierząt i prowadzenie ich we własnym zakresie oraz działanie na rzecz tworzenia schronisk dla bezdomnych zwierząt i prowadzenie ich w formie zleconej</li> <li>• organizowanie i prowadzenie lecznic i klinik dla zwierząt</li> <li>• popieranie prac naukowo-badawczych, których celem jest ochrona zwierząt i opieka nad zwierzętami</li> <li>• propagowanie i organizowanie szkoleń dla Inspektorów etatowych i społecznych Towarzystwa</li> <li>• podejmowanie działań innych niż wymienione, służących ochronie zwierząt i środowiska</li> </ul>	
110.	<p>Pilskie Koło „Klubu Przyrodników”, al. Poznańska 63, 64-920 Piła, tel. 500 335 494, www.kp.org.pl, kamil.kryza@wp.pl</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie i wspieranie inicjatyw na rzecz ochrony środowiska, głównie ochrony przyrody, poprzez działania interwencyjne i kontrolne w zakresie stanu środowiska przyrodniczego oraz przestrzegania przepisów ochrony środowiska</li> <li>• monitorowanie stanu środowiska przyrodniczego</li> <li>• edukacja ekologiczna, inspirowanie i stwarzanie warunków sprzyjających rozwojowi amatorskiego ruchu przyrodniczego, np. poprzez rozpowszechnianie zasad ochrony w środkach masowego przekazu, organizację wystaw</li> <li>• prowadzenie i koordynowanie projektów badawczych mających na celu lepsze poznanie przyrody Piły i jej okolic, aby skuteczniej ją chronić.</li> <li>• członkowie Koła są otwarci</li> </ul>	<p>środowisko lokalne</p>

		na współpracę z jednostkami administracji publicznej i samorządami oraz z innymi organizacjami pozarządowymi na terenie miasta Piły i okolic oraz służą pomocą przy rozwiązywaniu wszelkich problemów związanych z ochroną przyrody	
--	--	---	--

Dane Urzędu Miasta Piły.

W 2010 roku w Pile było 10 parafii Kościoła rzymskokatolickiego oraz 5 parafii i związków innych wyznań. Dane szczegółowe na ich temat przedstawiają poniższe tabele.

**Tabela 47. Parafie rzymskokatolickie w mieście w 2010 roku**

Lp.	Nazwa parafii	Adres kościoła
1.	Parafia pw. Św. Józefa Oblubieńca NMP	ul. Korczaka 79
2.	Parafia pw. Św. Rodziny	ul. św. Jana Bosko 1
3.	Parafia pw. Św. Stanisława Kostki	ul. Browarna 13
4.	Parafia pw. NMP Wspomożenia Wiernych	ul. Złota 1
5.	Parafia pw. Św. Antoniego	ul. Ludowa 20
6.	Parafia pw. Św. Jana Bosko	ul. Libelta 3
7.	Parafia pw. Św. Rafała Kalinowskiego	Rynek Koszycki 1
8.	Parafia pw. Matki Bożej Częstochowskiej	ul. Orła 2
9.	Parafia Miłosierdzia Bożego	ul. Śniadeckich 90
10.	Parafia Garnizonowa NMP Częstochowskiej	ul. Podchorążych 17

Dane Urzędu Miasta Piły.

**Tabela 48. Inne parafie i związki wyznaniowe w mieście w 2010 roku**

Lp.	Nazwa	Adres kościoła
1.	Kościół Zielonoświątkowy Betlejem w Pile	ul. Stefana Okrzei 4a
2.	Parafia Ewangelicko-Augsburska w Pile	ul. Buczka 48
3.	Kościół Wolnych Chrześcijan	ul. Lipowa 49
4.	Kościół Ewangelicznych Chrześcijan	ul. Słowiańska 15
5.	Chrześcijański Zbór Świadców Jehowy	ul. Wałęcka

Dane Urzędu Miasta Piły.

## 21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (jej nazwa to akronim angielskich słów: Strengths – mocne strony, Weaknesses – słabe strony, Opportunities – szanse i Threats – zagrożenia) jest jedną z najpopularniejszych heurystycznych technik analitycznych służących porządkowaniu informacji. Bywa stosowana we wszystkich obszarach planowania strategicznego. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej.

Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu miasta, który jest podmiotem analizy, i obejmuje następujące obszary:

- bezrobocie;
- rodzina, dziecko i młodzież;
- uzależnienia i przemoc w rodzinie;
- bezdomność;
- starość;
- niepełnosprawność;
- kapitał społeczny i ludzki;
- inne mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia.

<b>Obszar BEZROBOCIE</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działań mających na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w mieście, w tym wśród kobiet</li> <li>• przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia</li> <li>• prowadzenie przez pracowników socjalnych działań służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym osób w wieku 45 lat i więcej</li> <li>• upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach (przez prowadzony w MOPS-ie Klub Integracji Społecznej),</li> <li>• rozpowszechnianie ofert pracy z zagranicy</li> <li>• pozyskiwanie środków finansowych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niewystarczające działania mające na celu ograniczenie zjawiska bezrobocia w mieście, w tym wśród kobiet</li> <li>• niski poziom wykształcenia wśród części bezrobotnych</li> <li>• niechęć osób bezrobotnych do podnoszenia kwalifikacji</li> <li>• niedostateczna liczba bezrobotnych objętych aktywnymi formami przeciwdziałania bezrobociu</li> </ul>



<p>z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działań zachęcających inwestorów do tworzenia w mieście nowych miejsc pracy</li> <li>• dostosowywanie kierunków kształcenia w mieście do potrzeb rynku pracy</li> <li>• współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierającymi osoby dotknięte ubóstwem i bezrobociem</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• posiadanie przez osoby bezrobotne wiedzy o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego oraz szkoleniach (dzięki Powiatowemu Urzędowi Pracy i prowadzonemu w MOPS-ie Klubowi Integracji Społecznej)</li> <li>• korzystanie przez osoby bezrobotne z miasta z dostępu do europejskich rynków pracy</li> <li>• możliwość ograniczania bezrobocia dzięki środkom finansowym z funduszy zewnętrznych (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej)</li> <li>• wzrastająca liczba inwestorów tworzących nowe miejsca pracy w mieście</li> <li>• istnienie w mieście organizacji wspierających osoby dotknięte ubóstwem, pośrednio działających na rzecz osób bezrobotnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzrost poziomu bezrobocia, w tym wśród osób w wieku 45 lat i więcej</li> <li>• utrzymujący się wysoki poziom bezrobocia wśród osób młodych w wieku 25-34 lata oraz kobiet</li> <li>• wzrost liczby osób bezrobotnych wymagających aktywizacji</li> <li>• występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia</li> <li>• ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież</li> </ul>

<b>Obszar RODZINA, DZIECKO, MŁODZIEŻ</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin</li> <li>• rozwijanie w mieście sieci placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży</li> <li>• rozwijanie opieki przedszkolnej</li> <li>• prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu nauczania w mieście</li> <li>• dostosowywanie oferty spędzania wolnego czasu do potrzeb i oczekiwań dzieci i młodzieży.</li> <li>• propagowanie wśród dzieci i młodzieży idei wolontariatu</li> <li>• współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży</li> <li>• podejmowanie działań profilaktycznych w obszarze zdrowia</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niezadawalający poziom efektywności pracy socjalnej</li> <li>• brak pogłębionej analizy potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży</li> <li>• niedostateczny dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia</li> <li>• niezadawalający poziom koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież</li> </ul>

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>• istnienie warunków do prowadzenia pracy socjalnej</li> <li>• możliwość poprawy skuteczności udzielanej pomocy dzięki koordynacji działań instytucji wspierających rodziny, dzieci i młodzież</li> <li>• odpowiednia dostępność szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnym</li> <li>• istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz rodzin, dzieci i młodzieży</li> <li>• wzrost liczby wolontariuszy wśród dzieci i młodzieży</li> <li>• wzrost świadomości zdrowotnej mieszkańców</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• utrzymująca się wysoka liczba rodzin dysfunkcyjnych</li> <li>• niedostateczne rozpoznanie potrzeb rodzin, dzieci i młodzieży</li> <li>• wzrost liczby rodzin wymagających wsparcia w formie poradnictwa specjalistycznego</li> <li>• niewystarczająca liczba grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci</li> <li>• niewystarczający dostęp do placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży</li> <li>• niedostateczny dostęp do opieki przedszkolnej w mieście</li> <li>• niezadawalający poziom nauczania w placówkach oświatowych działających na terenie miasta</li> <li>• niedostateczna liczba dzieci i młodzieży korzystających z oferty spędzania czasu wolnego</li> <li>• słaba dostępność opieki medycznej – mała liczba lekarzy specjalistów, długie okresy oczekiwania na wizytę, zwłaszcza na badania diagnostyczne oraz rehabilitację</li> </ul>

<b>Obszar UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE</b>	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień</li> <li>• zapewnianie dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień</li> <li>• kierowanie osób uzależnionych i współuzależnionych na leczenie odwykowe</li> <li>• prowadzenie wśród rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych działań edukacyjno-szkoleniowych w zakresie uzależnień</li> <li>• diagnozowanie kwestii inicjacji alkoholowej i narkotykowej wśród dzieci i młodzieży</li> <li>• prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych</li> <li>• inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych</li> <li>• pozyskiwanie kadry do pracy z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> <li>• prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ograniczony dostęp do pomocy psychospołecznej i prawnej rodzinom dotkniętym problemami uzależnień z powodu zbyt małej liczby specjalistów udzielających wsparcia w tym zakresie</li> <li>• niewystarczająca wiedza o zagrożeniach wynikających z uzależnień</li> <li>• niewystarczająca wiedza o uprawnieniach i możliwościach uzyskania pomocy wśród ofiar przemocy w rodzinie</li> <li>• brak pełnej diagnozy problemu uzależnień i przemocy w rodzinie</li> <li>• niewystarczająca koordynacja działań różnych instytucji zajmujących się problemem uzależnień i przemocy w rodzinie</li> <li>• niewystarczająca liczba organizacji i grup wsparcia dla uzależnionych i ofiar przemocy w rodzinie</li> <li>• zbyt mała liczba programów korekcyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie</li> <li>• prowadzenie różnorodnych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie</li> <li>• prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie</li> <li>• tworzenie zespołów interdyscyplinarnych</li> <li>• zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia i ośrodkach interwencji kryzysowej</li> <li>• prowadzenie działań korekcyjno-edukacyjnych w stosunku do sprawców przemocy w rodzinie</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzrost liczby osób wyleczonych z uzależnień</li> <li>• zwiększająca się liczba rodzin korzystających ze wsparcia psychospołecznego i prawnego</li> <li>• wzrost liczby osób uzależnionych i współuzależnionych objętych leczeniem odwykowym</li> <li>• zwiększająca się świadomość rodziców, nauczycieli i sprzedawców napojów alkoholowych co do zagrożeń uzależnieniami</li> <li>• funkcjonowanie w mieście grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych</li> <li>• wzrost ilości kadry pracującej z osobami uzależnionymi, współuzależnionymi i dotkniętymi przemocą w rodzinie</li> <li>• wzrastająca wśród dzieci i młodzieży świadomość zagrożenia uzależnieniami</li> <li>• istnienie w mieście organizacji pozarządowych działających w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie</li> <li>• wzrost liczby rodzin objętych poradnictwem i interwencją z powodu przemocy w rodzinie</li> <li>• niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia.</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej</li> <li>• utrzymująca się wysoka skala zjawiska nielegalności sprzedaży napojów alkoholowych</li> <li>• wzrost liczby osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych</li> <li>• wzrost liczby osób wymagających działań korekcyjno-edukacyjnych</li> </ul>

<b>Obszar BEZDOMNOŚĆ</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• diagnozowanie problemu bezdomności</li> <li>• zapobieganie bezdomności oraz prowadzenie działań na rzecz osób bezdomnych</li> <li>• informowanie bezdomnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• zbyt mała liczba działań w zakresie profilaktyki bezdomności</li> <li>• brak szczegółowej diagnozy problemu bezdomności na obszarze miasta</li> <li>• niedostosowanie istniejącej infrastruktury do działań na rzecz bezdomnych o charakterze doraźnym (brak ogrzewalni, łaźni itp.)</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• zapewnianie osobom bezdomnym schronienia</li> <li>• standaryzowanie usług świadczonych osobom bezdomnym</li> <li>• prowadzenie działań na rzecz reintegracji zawodowej osób bezdomnych</li> <li>• udzielanie wsparcia osobom bezdomnym przybywającym z innych gmin</li> <li>• zapewnianie wsparcia osobom wychodzącym z bezdomności</li> <li>• opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności</li> <li>• uwrażliwianie mieszkańców miasta na problemy osób bezdomnych</li> <li>• prowadzenie działań mających na celu zwiększenie społecznej akceptacji osób bezdomnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• stosunkowo mała liczba osób bezdomnych objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności</li> <li>• zbyt mała liczba lokali komunalnych i socjalnych w stosunku do potrzeb</li> </ul>
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• posiadanie przez bezdomnych wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia</li> <li>• odpowiednia jakość usług świadczonych osobom bezdomnym</li> <li>• wzrastająca liczba osób wychodzących z bezdomności</li> <li>• coraz większe możliwości realizowania w mieście indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności</li> <li>• funkcjonowanie na terenie miasta organizacji pozarządowych działających na rzecz osób bezdomnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• występowanie w mieście problemu bezdomności; wzrastająca liczba osób bezdomnych i zagrożonych bezdomnością</li> <li>• wzrost liczby bezdomnych wymagających schronienia</li> <li>• wzrastająca liczba osób bezdomnych zmagających się z bezrobociem</li> <li>• zwiększająca się liczba bezdomnych, przybyłych z innej gminy</li> <li>• niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych</li> </ul>

<b>Obszar STAROŚĆ</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• badanie liczebności osób starszych</li> <li>• informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy</li> <li>• wystarczająca liczba pracowników świadczących osobom starszym usługi opiekuńcze</li> <li>• podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi</li> <li>• inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób starszych</li> <li>• zapewnianie osobom starszym wsparcia w ramach małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu)</li> <li>• kierowanie osób wymagających całodobowej opieki do domów pomocy społecznej</li> <li>• prowadzenie działań mających na celu podniesienie poziomu życia osób starszych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• ograniczony dostęp osób starszych do specjalistycznej opieki medycznej, w tym geriatrycznej,</li> <li>• niewystarczające zaangażowanie rodzin w opiekę nad osobami starszymi,</li> <li>• ograniczone możliwości kontynuowania aktywności zawodowej przez osoby starsze</li> <li>• niedostateczne rozpoznanie potrzeb seniorów</li> <li>• niewystarczająca liczba działań w zakresie aktywizacji samotnych seniorów zagrożonych społeczną izolacją</li> <li>• ograniczona oferta w zakresie opieki całodobowej świadczonej na terenie miasta</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie wśród osób starszych działań prozdrowotnych</li> <li>• uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób starszych</li> <li>• prowadzenie działań mających na celu poprawę sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie</li> <li>• podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych</li> <li>• inicjowanie w mieście wolontariatu na rzecz osób starszych</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• posiadanie przez osoby starsze wiedzy o dostępnych formach pomocy</li> <li>• możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny</li> <li>• funkcjonowanie w mieście grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób starszych</li> <li>• odpowiedni dostęp osób starszych do małych form pomocy (kluby seniora, dom dziennego pobytu)</li> <li>• spełnianie standardów usług przez funkcjonujące w mieście domy pomocy społecznej</li> <li>• zwiększający się udział osób starszych w działaniach prozdrowotnych</li> <li>• brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób starszych</li> <li>• istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców miasta</li> <li>• wzrost liczby osób starszych wymagających objęcia usługami opiekuńczymi</li> <li>• zwiększająca się liczba osób w mieście wymagających całodobowej opieki</li> <li>• niski poziom życia znacznej części osób starszych</li> <li>• mała liczba osób starszych kontynuujących aktywność zawodową</li> <li>• nieodpowiednia do potrzeb osób starszych infrastruktura techniczna</li> <li>• niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze w codziennym życiu</li> <li>• migracja osób młodych z miasta do większych jednostek administracyjnych</li> </ul>

<b>Obszar NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy</li> <li>• dysponowanie wystarczającą liczbą pracowników świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym</li> <li>• organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi</li> <li>• inicjowanie powstawania grup wsparcia i instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych</li> <li>• podejmowanie współpracy z podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne osobom niepełnosprawnym w mieście</li> <li>• udział w likwidowaniu barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym</li> <li>• upowszechnianie wśród osób</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• brak szczegółowej diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych w mieście</li> <li>• brak danych o liczbie osób niepełnosprawnych w mieście</li> <li>• niedostosowanie części infrastruktury drogowej, instytucjonalnej itp. do potrzeb osób niepełnosprawnych</li> <li>• znaczna liczba osób niepełnosprawnych o niskich kwalifikacjach zawodowych, utrudniających znalezienie pracy</li> <li>• ograniczone możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych</li> </ul>

<p>niepełnosprawnych ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• tworzenie grup i klas integracyjnych w placówkach oświatowo-wychowawczych</li> <li>• uwrażliwianie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych</li> <li>• prowadzenie wśród mieszkańców miasta działań mających na celu zwiększenie społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych</li> <li>• podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych</li> <li>• inicjowanie w mieście wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• posiadanie przez osoby niepełnosprawne wiedzy o przysługujących im prawach i dostępnych formach wsparcia</li> <li>• funkcjonowanie grup wsparcia i instytucji wsparcia dla osób niepełnosprawnych</li> <li>• brak zjawiska marginalizowania problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych</li> <li>• wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych</li> <li>• istnienie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• wzrost liczby osób niepełnosprawnych</li> <li>• wrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia ze strony pracowników MOPS-u</li> <li>• zwiększająca się liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagających objęcia specjalistycznymi usługami opiekuńczymi</li> <li>• niedostatecznie rozwinięta baza rehabilitacyjna</li> <li>• istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie, w tym pełen udział w życiu społecznym</li> <li>• ograniczona wiedza osób niepełnosprawnych o dostępnych ofertach pracy i wolnych miejscach pracy</li> <li>• wzrost liczby dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych</li> <li>• niewystarczająca liczba wolontariuszy wspierających osoby niepełnosprawne w codziennym życiu</li> </ul>

<b>Obszar KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI</b>	
<b>mocne strony</b>	<b>słabe strony</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• odpowiednia do potrzeb liczba pracowników socjalnych</li> <li>• podnoszenie przez pracowników pomocy społecznej kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach i różnych formach doskonalenia zawodowego</li> <li>• informowanie beneficjentów systemu pomocy społecznej o możliwościach uzyskania wsparcia</li> <li>• poprawianie jakości obsługi klientów MOPS-u</li> <li>• inicjowanie powstawania nowych placówek</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• niewystarczająca liczba działań zapobiegających wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej, w tym w zakresie superwizji i szkoleń</li> <li>• brak pełnej diagnozy problemów społecznych w mieście</li> <li>• brak bazy danych obejmującej wszystkie instytucje wsparcia mogące świadczyć pomoc mieszkańcom miasta</li> <li>• mała liczba inicjatyw służących przeciwdziałaniu negatywnym stereotypom postrzegania sektora pomocy społecznej</li> </ul>

<p>pomocy społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• prowadzenie bazy danych o organizacjach pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom miasta</li> <li>• pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej</li> <li>• inicjowanie wolontariatu</li> <li>• uświadamianie władzom miasta roli i potrzeb sektora pomocy społecznej</li> <li>• podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej oraz z przedstawicielami kościołów i związków wyznaniowych</li> </ul>	
--	--

szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> <li>• zmniejszająca się liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej przypadających na jednego pracownika socjalnego</li> <li>• dobrze wykwalifikowana kadra zatrudniona w ośrodku pomocy społecznej</li> <li>• posiadanie przez beneficjentów systemu pomocy społecznej wiedzy o dostępnych formach wsparcia</li> <li>• wzrastająca liczba wolontariuszy świadczących pomoc osobom wymagającym wsparcia</li> <li>• świadomość władz miasta co do roli i potrzeb sektora pomocy społecznej</li> <li>• zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej</li> <li>• istnienie organizacji pozarządowych działających w obszarze polityki społecznej</li> <li>• włączanie się przedstawicieli kościołów i związków wyznaniowych w działania pomocowe</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• popadanie w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego przez pracowników pomocy społecznej</li> <li>• niekompletna wiedza na temat problemów społecznych w mieście</li> <li>• nieodpowiednia jakość obsługi klienta pomocy społecznej</li> <li>• niewystarczająco rozwinięta sieć placówek pomocy społecznej, zwłaszcza w takich obszarach, jak: bezdomność, opieka nad dzieckiem</li> <li>• niewystarczająca wiedza pracowników pomocy społecznej na temat instytucji wsparcia i organizacji pozarządowych mogących świadczyć pomoc mieszkańcom miasta</li> <li>• niewłaściwe zasady funkcjonowania systemu pomocy społecznej</li> <li>• niewystarczający stopień zmiany wizerunku sektora pomocy społecznej</li> </ul>

INNE MOCNE I SŁABE STRONY ORAZ SZANSE I ZAGROŻENIA	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> <li>• Piła największym miastem północnej Wielkopolski</li> <li>• korzystne położenie w regionie pod względem komunikacyjnym (bliskość dróg krajowych i wojewódzkich)</li> <li>• ukończenie inwestycji w postaci budowy obwodnicy śródmiejskiej spinającej główne ulice miasta i ułatwiającej komunikację pomiędzy dzielnicami</li> <li>• powstanie obwodnicy zewnętrznej miasta, która odciążała ruch komunikacyjny na ulicach miasta</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• duża odległość od planowanych autostrad</li> <li>• zły stan budynków dworca PKP (negatywna „wizytówka” miasta)</li> <li>• słaba infrastruktura miejska dla rowerzystów; zbyt mała liczba ścieżek rowerowych</li> <li>• brak lokali socjalnych</li> <li>• istnienie obszarów miasta ze skumulowaną liczbą budynków komunalnych o charakterze mieszkaniowym, które wymagają remontów (tzw. stare budownictwa)</li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>• dobrze rozwinięta sieć dróg, przeprowadzone i planowane remonty dróg gminnych i powiatowych</li> <li>• uporządkowany i opracowany plan zagospodarowania przestrzennego miasta pokrywający cały jego obszar (dużo gruntów pod inwestycje, działalność gospodarczą i budownictwo)</li> <li>• prowadzona rewitalizacja obszarów powojaskowych, wykorzystywanie gruntów pod budownictwo</li> <li>• usytuowanie miasta nad rzeką</li> <li>• znaczący potencjał przyrodniczy – bardzo dużo obszarów zielonych zarówno wokół miasta (rozległe kompleksy leśne, jeziora, zalew, rezerwat przyrody), jak i w mieście (zabytkowy park miejski położony w centrum, tereny ogródków działkowych, tereny zielone w centrum miasta wzdłuż rzeki Gwdy, rezerwat przyrody Kuźnik)</li> <li>• istniejące obiekty sportowe stanowią bazę do uprawiania rekreacji i sportu</li> <li>• powstanie zasobów mieszkaniowych w ramach Piłskiego TBS</li> <li>• rozwijająca się baza akademicka</li> <li>• duża liczba działających w mieście organizacji pozarządowych realizujących własne projekty, a także zadania zlecane przez samorząd miasta</li> </ul>	
<b>szanse</b>	<b>zagrożenia</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>• wiodąca rola miasta jako największego ośrodka w regionie</li> <li>• utworzenie na obszarze Piły podstrefy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej w pobliżu drogi krajowej nr 11</li> <li>• intensyfikacja działań samorządu miasta na rzecz pozyskiwania nowych inwestorów oraz dobry „klimat” dla wspierania rozwoju przedsiębiorczości</li> <li>• wysokie miejsce Piły w rankingach traktacyjności inwestycyjnych</li> <li>• inwestycje z zewnątrz w obszarze gospodarki</li> <li>• pozyskiwanie środków z funduszy Unii Europejskiej, w tym na inwestycje i rozwój potencjału społecznego</li> <li>• wzrost ilości powierzchni handlowej i usługowej poprzez budowę sklepów wielkopowierzchniowych</li> <li>• możliwość wykorzystania obszarów powojaskowych, w tym lotniska</li> <li>• geograficzne położenie miasta i obszary przyrodnicze sprzyjające rozwojowi turystyki i rekreacji</li> <li>• inwestycje w infrastrukturę komunikacyjną</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• obszary miasta, w których kumuluje się liczba środowisk zagrożonych marginalizacją</li> <li>• zagrożenie przestępczością wśród nieletnich</li> <li>• zwiększająca się liczba oczekujących na lokal komunalny</li> <li>• istnienie barier dla niepełnosprawnych</li> <li>• marginalizacja osób i grup społecznych</li> <li>• odpływ ludzi młodych z miasta</li> <li>• migracja młodych ludzi z gmin ościennych do Piły</li> <li>• starzenie się społeczeństwa</li> <li>• pogorszenie stanu zdrowia mieszkańców</li> </ul>



- |   |  |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"><li>• rozwój sieci światłowodowej</li><li>• rozwijająca się współpraca samorządu z organizacjami pozarządowymi przejawiająca się m.in. zlecaniem coraz większej liczby zadań</li><li>• zwiększająca się liczba studiujących w mieście</li></ul> |  |
|---|--|

## 22. PODSUMOWANIE DIAGNOZY

Diagnoza przeprowadzona w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły obejmowała kilkanaście zagadnień. Jeśli przyjrzeć się sytuacji demograficznej Piły w świetle przeprowadzonej na potrzeby niniejszego dokumentu analizy, to należy zauważyć, iż mamy do czynienia z dość niepokojącą tendencją, a mianowicie starzeniem się społeczeństwa miasta. Spada także liczba jego mieszkańców. Nie można obecnie przesądzić, czy jest to tendencja stała, niemniej nie wolno bagatelizować takich symptomów i należy przygotować się do zapewniania powiększającej się grupie osób starszych właściwych warunków do funkcjonowania w miejskiej przestrzeni. Przede wszystkim należałoby zadbać o poprawę dostępu do usług medycznych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych oraz różnorodnych form aktywnego spędzania czasu wolnego.

Infrastruktura techniczna miasta, której fotografię zawiera diagnoza, wydaje się być dobrze rozwinięta (np. długość czynnej sieci wodociągowej jest zbliżona do długości czynnej sieci kanalizacyjnej, co może świadczyć o zrównoważonym rozwoju aglomeracji). Stwarza ona możliwości do inwestowania i rozwoju wielu gałęzi gospodarki, czemu dodatkowo sprzyja m.in. atrakcyjne położenie komunikacyjne miasta – na skrzyżowaniu dróg krajowych, w obszarze węzła kolejowego i lotniska.

Dane zgromadzone na potrzeby zanalizowania sytuacji gospodarczej miasta pokazują, że jest ono ważnym centrum gospodarczym północnej części województwa wielkopolskiego i ma charakter przemysłowy. Główne profile działalności gospodarczej w Pile stanowią przemysł oświetleniowy, poligrafia, logistyka i transport, elektrotechnika i elektronika oraz technologie wspomagające ochronę środowiska. W mieście funkcjonuje ponad 8 tysięcy firm, w tym 75 z udziałem kapitału zagranicznego, takich jak: Philips Lighting Poland, SCA Packaging Poland czy Centrum Rijnart Poland. Wśród piłskich firm wyróżniających się na rynku są: Poszukiwania Nafty i Gazu „Nafta” Sp. z o.o., PROFIL Wytwórnia Profili Budowlanych z PCV Sp. z o.o., Karpol Sp. z o.o., Grapil Grażyna Sobieraj Sp. J., ASTA-NET, Zakłady Przemysłu Ziemniaczanego ZETPEZET Sp. z o.o., Miejska Energetyka Ciepła Sp. z o.o.

Generalnie należy stwierdzić, że w latach 2008-2010 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w mieście zmieniała się i w kolejnych latach wynosiła: w 2008 r. – 8.389, w 2009 r. – 8.249, a w 2010 r. – 8.572. Wzrost w 2010 roku liczby podmiotów gospodarczych w mieście nie przełożył się na ograniczenie poziomu bezrobocia, które w latach 2008-2010 zwiększało się z roku na rok – z 2.068 osób w 2008 roku do 3.219 w 2010 roku (udział bezrobotnych w ogóle ludności w wieku produkcyjnym zwiększył się z 4,2% do 6,6%).

Najczęściej bez zatrudnienia pozostawały osoby w wieku 25-34 lata. W tej kategorii wiekowej, przyjętej do celów statystycznych, należałoby oczywiście dokonać podziału i formułując wnioski zmierzające do poprawy istniejącego stanu rzeczy, proponować rozwiązania umożliwiające tym najmłodszym przyszłym pracownikom podjęcie pierwszej pracy zawodowej oraz rozwiązania ułatwiające tym nieco starszym wiekowo osobom, posiadającym już doświadczenie zawodowe, utrzymanie się na rynku pracy.

Ze względu na to, że problem bezrobocia w mieście w największym stopniu osiągał osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym, warto nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób pozostających na rynku pracy bez zatrudnienia, szczególny nacisk należy położyć na doksztalcenie oraz podniesienie lub zmianę kwalifikacji zawodowych.

W niniejszym dokumencie zobrazowano również zasoby i warunki mieszkaniowe. Tu należy zauważyć, że w latach 2008-2010 zwiększała się liczba mieszkań w Pile, rosła także, choć nieznacznie, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania. Niepokój budził natomiast spadek liczby nowo oddanych mieszkań.

W 2010 roku, w stosunku do dwóch lat poprzednich, zmniejszyła się także liczba rodzin, które, nie mogąc pokryć całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywały dodatek mieszkaniowy. Przyczyną tego spadku może być to, że część rodzin ubiegających się o dodatek mieszkaniowy nie spełnia ustawowych kryteriów dochodowych.

Niepokój mogą budzić wyniki analizy dokonanej w odniesieniu do osób bezdomnych. Otóż okazało się, że zwiększa się liczba osób objętych wsparciem Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pile z powodu bezdomności – ze 144 osób w rodzinach w 2008 roku do 203 osób w rodzinach w 2010 roku. Pomoc w postaci schronienia i wyżywienia dla osób bezdomnych udzielana jest przy współpracy z Piłskim Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT. Świadczone wsparcie, oprócz noclegu i całodziennego wyżywienia, obejmuje zapewnienie sezonowej odzieży i obuwia, podstawowych środków higieny oraz leków pierwszej pomocy.

W Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Pile działa także całodobowy Ośrodek Wsparcia, który umożliwia osobom bezdomnym pochodzącym z miasta realizację indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności. Są one opracowywane m.in. w ramach wdrażanego w MOPS-ie projektu socjalnego pn. „Ja, Odyseusz. Wsparcie osób w wychodzeniu z bezdomności”.

Zasoby edukacyjne Piły są dobrze rozbudowane. W roku szkolnym 2009/2010 w mieście funkcjonowały 62 placówki oświatowo-wychowawcze, w tym 19 przedszkoli, 11 szkół podstawowych, 9 szkół gimnazjalnych i 20 szkół ponadgimnazjalnych. Atutem Piły są również 3 uczelnie wyższe (Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Stanisława Staszica, Niepubliczna Wyższa Szkoła Biznesu oraz Ośrodek Zamiejscowy Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu), na których studiuje ponad 4,5 tysiąca studentów.

Miasto Piła jest także ważnym ośrodkiem kulturalnym. Odbywają się w nim liczne prestiżowe imprezy o charakterze ogólnopolskim i międzynarodowym (np. Ogólnopolski Festiwal Teatrów Rodzinnych „Teatr pasja rodzinna” czy Międzynarodowy Festiwal Folklorystyczny „Bukowińskie Spotkania”) oraz lokalnym (Dni Piły).

Zasadniczą rolę w szerzeniu kultury w mieście odgrywają Pilski Dom Kultury, spółdzielcze ośrodki kultury, Młodzieżowy Dom Kultury, galerie sztuki z Biurem Wystaw Artystycznych, Muzeum Stanisława Staszica, zwane „Staszicówką”, Muzeum Okręgowe, Powiatowa i Miejska Biblioteka Publiczna im. Pantaleona Szumana (z dziewięcioma filiami), Pilska Orkiestra Klasyczna oraz orkiestra kameralna „Pro Arte”, a także kina Koral i Helios.

Dobre odczucia budzi również dostępność infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w mieście. W jej skład wchodzi trzy stadiony, w tym lekkoatletyczny, kilka hal sportowych (m.in. wielofunkcyjna hala sportowo-widowiskowa), Centrum Rekreacji Wodnej „Aquapark”, sala bowlingowa, korty tenisowe, tor kartingowy, kluby fitness i siłownie oraz Centrum Strzelectwa Sportowego „Tarcza”.

W Pile organizowanych jest szereg imprez sportowych; wśród nich: Międzynarodowy Półmaraton, żużlowy „Turniej Gwiazdkowy”, Mistrzostwa Polski Juniorów w Siatkówce Piłkowej, zawody szybówcowe, zawody strzeleckie, motocrossowe i w kolarstwie górskim, rozgrywki ligowe w piłce siatkowej.

Rekreacji mieszkańców miasta służy także ponad 13 km miejskich ścieżek rowerowych wyznaczonych na poboczach ulic oraz wiele szlaków turystycznych – pieszych, rowerowych, konnych i wiodących do najciekawszych miejsc Piły.

Naturalnym wsparciem oferty Piły są walory turystyczne, które wynikają głównie z wysokiej lesistości miasta i gęstej sieci hydrograficznej, tj. pobliskich jezior (m.in. Płotki,

Bagienne, Jelenie, Piaszczyste i Leśne, Rudnickie, Mały i Duży Kuźnik, Zalew Koszycki) i rzek (np. Gwda). Miasto posiada zróżnicowaną bazę noclegową i gastronomiczną (m.in. 17 obiektów zakwaterowania zbiorowego, które dysponują 1.015 miejscami noclegowymi).

Mimo iż w Pile nie ma zbyt wielu zabytków, to jednak można w niej odnaleźć budowle wzbudzające zainteresowaniem turystów. Należą do nich m.in. takie obiekty, jak: neogotycki kościół św. Stanisława Kostki z końca XIX wieku oraz neobarokowy kościół pw. Świętej Rodziny, zachowane kamienice z przełomu XIX i XX stulecia oraz reprezentacyjne budynki dawnej dzielnicy rządowej przy Placu Staszica, dom Stanisława Staszica, w którym mieści się muzeum jego imienia, pochodzące z XIX wieku część budynku Telekomunikacji Polskiej (tzw. stara poczta) przy alei Piastów oraz budynek w Parku Miejskim będący byłą siedzibą Bractwa Kurkowego, a także monumentalna architektura kompleksu dawniej mieszczącego bibliotekę, muzeum i teatr (obecnie Piłski Dom Kultury, obiekty Szkoły Policji) oraz siedziba władz prowincji (dziś Szkoła Policji).

Walory turystyczne posiadają również liczne w Pile pomniki, wśród których najbardziej znana jest brązowa sylwetka Stanisława Staszica, usytuowana na wysokim cokole nad Gwdą przy ul. Wodnej.

Mimo iż infrastruktura zdrowotna w Pile wydaje się być dobrze rozwinięta (składa się na nią 20 zakładów opieki zdrowotnej, w tym 19 zakładów niepublicznych, a ponadto prowadzonych jest 47 prywatnych praktyk lekarskich i działają 24 apteki i punkty apteczne), większość mieszkańców miasta uważa jej dostępność za niewystarczającą. Nieco lepsze zdanie na ten temat mają reprezentanci piłskich instytucji i organizacji pozarządowych. Największe deficyty widoczne są w takich specjalnościach lekarskich, jak: kardiolog, stomatolog, neurolog, ortopeda, onkolog, diabetolog, psycholog (głównie dziecięcy), psychiatra, ortodonta, geriatra, ginekolog, endokrynolog, hematolog i okulista.

Analiza stanu zdrowia ludności Piły wykazała, iż najczęściej stwierdzanymi schorzeniami u dzieci i młodzieży są: alergia – dychawica oskrzelowa, zaburzenia refrakcji i akomodacji oka, zniekształcenie kręgosłupa, alergie skórne i pokarmowe oraz otyłość, natomiast dorośli najczęściej zmagają się z chorobami układu krążenia, chorobami układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej, chorobami obwodowego układu nerwowego, przewlekłymi chorobami układu trawiennego, cukrzycą oraz nieżytem oskrzeli, dychawicą oskrzelową.

W ramach diagnozy dokonanej na potrzeby niniejszego dokumentu zobrazowano również sytuację dzieci i młodzieży w środowisku szkolnym i rodzinnym. Okazało się, że problemami, które najczęściej dotykają dzieci, młodzież i ich rodziny, są dysfunkcje

występujące w domu, odnoszące się do nieporadności wychowawczej rodziców oraz braku umiejętności wychowawczych, czego skutkiem są zaburzone relacje wewnątrzrodzinne. Uwidoczniły się również pogarszająca się kondycja materialna wielu rodzin i szerzące się zjawisko pauperyzacji. To ostatnie powodowane jest m.in. bezrobociem, które – na skutek wyjazdu rodziców w poszukiwaniu pracy za granicę – generuje problem eurosieroctwa.

Badania ankietowe przeprowadzone w placówkach oświatowych miasta pozwoliły również poznać potrzeby dzieci i młodzieży. Wśród nich najczęściej pojawiały się te, które dotyczą zaspokojenia potrzeb materialnych związanych z zaopatrzeniem uczniów z rodzin najuboższych w podręczniki szkolne oraz uatrakcyjnienia i zwiększenia możliwości spędzania czasu wolnego w postaci dodatkowych, nieodpłatnych zajęć pozalekcyjnych (np. sportowych z wykorzystaniem basenu, kortów tenisowych).

Zdaniem zdecydowanej większości mieszkańców, którzy wzięli udział w badaniach ankietowych przeprowadzonych na potrzeby strategii, Piła jest miastem bezpiecznym. Pomimo takiej opinii, na terenie działania Komendy Powiatowej Policji w Pile dominują przestępstwa najbardziej społecznie uciążliwe, tj. kradzieże mienia i kradzieże z włamaniem. Niepokojące jest również to, że wśród sprawców przestępstw 24,1% stanowią osoby młode w wieku 17-24 lata, a 14,5% nieletni w przedziale wiekowym 13-16 lat.

Szeroko rozumianą pomoc społeczną w mieście świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. Kadra Ośrodka i jednostek wchodzących w jego skład wydaje się być liczna (w jej skład wchodzi 115 osób, w tym 38 pracowników socjalnych), niemniej wymaga dalszego doskonalenia i dostosowania ilościowego do liczby realizowanych zadań.

W latach 2008-2010 najczęstszymi powodami przyznawania pomocy społecznej w mieście były bezrobocie i ubóstwo (liczba osób w rodzinach korzystających ze wsparcia MOPS-u z tych powodów rosła z roku na rok), a w dalszej kolejności niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. W analizowanym okresie zwiększała się liczba osób samotnych korzystających ze wsparcia MOPS-u, którzy stanowili największą liczebnie grupę świadczeniobiorców.

Infrastruktura socjalna w Pile jest dobrze rozwinięta. Obok Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z działającym w jego strukturach całodobowym Ośrodkiem Wsparcia, Dziennym Domem Pomocy z Centrum Aktywizacji Osób Starszych i Niepełnosprawnych, oraz Klubem Integracji Społecznej tworzą ją: Dom Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, Zakład Aktywizacji Zawodowej, dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej, dwa Rodzinne Domy Dziecka, Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza, placówki

opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego (światlice), Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Adopcyjno-Opiekuńczy, Piłskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT (w jego ramach działają: Dom dla Mężczyzn z Problemem Alkoholowym, Noclegownia dla Osób Bezdomnych i Najuboższych oraz Dom dla Matek Samotnie Wychowujących Dzieci, Kobiet Bezdomnych i Niepełnosprawnych). Mieszkańcy miasta obejmowani są również pomocą ze strony jednostek wsparcia działających poza miastem, głównie domów pomocy społecznej.

Proces starzenia się społeczeństwa miasta może przyczynić się do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych. Starsze grupy wiekowe są bowiem bardziej narażone na ryzyko niepełnosprawności. Potwierdzają to dane Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Pile, według których w latach 2008-2010 drugą co do liczebności grupę wśród osób niepełnosprawnych w powiecie piłskim (brak danych dla miasta Piły) stanowiły osoby powyżej 60. roku życia. Generalnie w analizowanym okresie liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością ulegała wahaniom, przy czym liczba kobiet wśród nich systematycznie malała. Warto dodać, że choć osoby niepełnosprawne są niestety wciąż znacznie gorzej wykształcone niż osoby sprawne, to w ciągu ostatnich lat obserwuje się stopniowy wzrost liczby osób niepełnosprawnych z co najmniej średnim wykształceniem.

Wysoką skalę niepełnosprawności w mieście potwierdziły dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej dotyczące powodów udzielania wsparcia, wśród których w latach 2008-2010 problem ten figurował na trzecim miejscu.

Biorąc pod uwagę skalę niepełnosprawności w mieście, a szerzej sytuację osób nią dotkniętych, należałoby nadal podejmować działania, które z jednej strony będą łagodziły skutki niepełnosprawności, np. poprzez systematyczne likwidowanie barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, a z drugiej strony ułatwiały, poprzez rehabilitację, powrót (przynajmniej części osób niepełnosprawnych) na rynek pracy.

Problemami, które odciskają piętno na kondycji mieszkańców Piły są również uzależnienia i przemoc w rodzinie. Analiza danych dotyczących tych problemów w mieście wykazała, że ich skala w latach 2008-2010 nieznacznie wzrosła. Do niepokojących zjawisk należą: zagrożenia alkoholowe wśród dzieci i młodzieży, liberalizacja oceny społecznej, sięganie po alkohol przez dziewczęta, zagrożenia alkoholowe wśród najmłodszych społecznie grup mieszkańców Piły, występowanie szeregu przejawów patologii społecznych na skutek problemu uzależnień generującego przemoc w rodzinie, zaburzenia w jej prawidłowym funkcjonowaniu oraz wzrost poziomu przestępczości.

W Pile istnieje wiele miejsc, w których można uzyskać pomoc w zakresie uzależnień, współuzależnienia oraz przemocy w rodzinie. Wsparcie świadczą zarówno instytucje (m.in. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Psychiatrycznej i Odwykowej, poradnie leczenia uzależnień, zakłady opieki zdrowotnej, punkty konsultacyjne, telefony zaufania, placówki oświatowe, świetlice realizujące programy socjoterapeutyczne i opiekuńczo-wychowawcze), jak i Policja, grupy samopomocowe oraz organizacje pozarządowe (np. Pilskie Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT prowadzące m.in. Dom dla Mężczyzn z Problemem Alkoholowym oraz Pilskie Stowarzyszenie Klub Abstynentów „KOTWICA”).

Choć istnieje możliwość nasilania się problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w mieście, to warto podkreślić, że zwiększa się liczba osób korzystających z pomocy sieci instytucjonalnej oraz dobrowolnie uczestniczących w grupach terapeutycznych. W najbliższych latach niezbędne jest m.in. kontynuowanie w szkołach oraz innych placówkach edukacyjnych i wychowawczych szerokiej oferty działań edukacyjnych i profilaktycznych w zakresie problemów alkoholowych, kształtowania postaw asertywnych oraz nabywania umiejętności przeciwstawiania się przemocy domowej.

W ramach diagnozy dokonanej na potrzeby niniejszego dokumentu przeprowadzono również badania ankietowe wśród osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej oraz mieszkańców miasta. Pozwoliły one poznać opinie badanych na temat wybranych zagadnień dotyczących sytuacji społecznej w mieście. I tak np. za największe atuty Piły uznano dobre położenie geograficzne i komunikacyjne (nad rzeką Gwdą, w nieznaczącej odległości od dużych miast) oraz liczne naturalne walory przyrodnicze (usytuowanie wśród lasów, zieleni parków, skwerów i ogrodów). Podkreślano, iż Piła jest bardzo malowniczym miejscem, a panująca w nim cisza i spokój zachęcają turystów do zwiedzania i aktywnych form wypoczynku.

Przedstawiciele pilskich instytucji i organizacji pozarządowych duże znaczenie przywiązywali również do rozwiniętego sektora edukacyjnego – zwłaszcza szkolnictwa wyższego i szkół ponadgimnazjalnych, oferujących młodzieży szeroki wachlarz zawodów.

Najczęściej wymienianą przez mieszkańców słabością Piły było z kolei pogłębiające się bezrobocie (w związku z deficytem miejsc pracy), które powoduje migrację młodych do innych miejscowości. Mankamentami miasta są również niewielka liczba ofert spędzania

czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, ograniczony dostęp do placówek kulturalnych i sportowych, a także deficyt żłobków (funkcjonuje tylko jeden publiczny) i miejsc w przedszkolach, ograniczona liczba mieszkań komunalnych i socjalnych oraz zły stan nawierzchni ulic i brak w niektórych miejscach chodników.

Podczas badań mieszkańcy identyfikowali również problemy występujące w mieście. Do najczęściej występujących zaliczyli bezrobocie, ubóstwo oraz dysfunkcyjność rodzin, bezradność opiekuńczo-wychowawczą i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci i rozpad więzi rodzinnych. Szczególną uwagę zwrócili także na alkoholizm i problemy związane ze starzeniem się.

Ankietowani wskazywali również działania, jakie należałoby podjąć w mieście w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Najczęściej zaliczali do nich przeciwdziałanie bezrobociu poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, wzmocnienie aktywnych postaw i zwiększenie mobilności przestrzennej osób bezrobotnych. Za istotne uznali również poprawienie sytuacji mieszkaniowej, w tym rozbudowę mieszkalnictwa komunalnego i socjalnego.

W części diagnostyczno-analitycznej zobrazowano również sektor pozarządowy w Pile. Choć wydaje się, że jest on dobrze rozwinięty (w 2010 roku w mieście funkcjonowało 110 organizacji pozarządowych), to warto nadal go rozwijać i wspierać oraz zacieśniać z nim współpracę ze szczególnym uwzględnieniem organizacji, które podejmują działania w obszarze polityki społecznej.

W ramach diagnozy dokonanej na potrzeby niniejszego dokumentu przeprowadzono również, z udziałem przedstawicieli samorządu miasta, analizę SWOT. Umożliwiła ona identyfikację mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją, pomagając jednocześnie usystematyzować zgromadzoną dotychczas wiedzę.

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do opracowania założeń polityki społecznej Miasta Piły do roku 2020. Zostały one przedstawione w części programowej strategii i zawierają działania, które powinny przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych tak występujących w mieście obecnie, jak i w najbliższych latach. Działania te są wyznaczone w następujących obszarach:

**1. Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom poprzez:**

- wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy,



- zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego,
  - pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym,
- 2. Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży poprzez:**
- wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania, udzielanie pomocy rodzinom będącym w kryzysie, rozwijanie systemu wsparcia,
  - wsparcie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, w tym dotkniętych niepełnosprawnością,
  - przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie,
- 3. Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym poprzez:**
- usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki,
  - ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych,
- 4. Zwiększenie dostępu mieszkańców do opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego poprzez:**
- zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia,
  - przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
- 5. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego poprzez:**
- doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej,
  - wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

### III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

#### 1. MISJA, CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misja samorządu sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020, jest następująca:



**Podniesienie jakości życia mieszkańców miasta Piły  
poprzez stwarzanie im możliwości rozwoju,  
zaspokajanie ich potrzeb, dążenie do integracji społecznej**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

##### **Cel strategiczny 1.:**

**Przeciwdziałanie bezrobociu, ubóstwu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom.**

##### **Cele operacyjne:**

1. Wsparcie bezrobotnych i poszukujących pracy.
2. Zapewnienie ubogim bezpieczeństwa socjalnego.
3. Pomoc zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.

##### **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:**

1. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach oraz organizacji robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami bezrobotnymi, w tym w oparciu o kontrakt socjalny.
3. Zmniejszanie skutków bezrobocia poprzez pomoc finansową udzielaną przez MOPS.
4. Kontynuowanie działalności funkcjonującego w mieście Klubu Integracji Społecznej (ewentualnie, w sprzyjających warunkach, podjęcie działań w kierunku przekształcenia go

- w Centrum Integracji Społecznej) oraz wspieranie rozwoju innych podmiotów ekonomii społecznej (spółdzielnie socjalne, zakłady aktywności zawodowej).
5. Promowanie miasta w celu pozyskania inwestorów mogących utworzyć nowe miejsca pracy; przygotowywanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie ulg podatkowych dla inwestorów.
  6. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w mieście.
  7. Wpływanie na dostosowywanie kierunków kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.
  8. Opracowywanie i realizowanie projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
  9. Rozszerzanie i podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi udzielającymi wsparcia osobom bezrobotnym.

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:**

1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców miasta.
2. Wsparcie osób ubogich pracą socjalną, w tym poprzez zawieranie kontraktów socjalnych.
3. Promowanie wśród zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego aktywnych postaw oraz samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej.
5. Organizowanie akcji charytatywnych na rzecz ubogich.
6. Zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich, m.in. poprzez organizowanie dla nich dożywiania w szkołach, wypoczynku letniego i zimowego, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także zapewnienie im dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
7. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów na rzecz zagrożonych i dotkniętych ubóstwem.
8. Powiększenie w mieście zasobów mieszkań komunalnych i socjalnych; poprawa stanu technicznego już istniejących.
9. Rozwój współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz ubogich oraz z Kościołem.

### **Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:**

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami zagrożonymi i dotkniętymi bezdomnością, w tym w oparciu o kontrakt socjalny oraz w formie streetworkingu.
2. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością.
3. Kontynuowanie realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.
4. Podjęcie działań w kierunku uruchomienia w mieście łaźni i ogrzewalni dla bezdomnych.
5. Kontynuowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób bezdomnych.

### **Czas realizacji działań:**

Działania ciągłe w latach 2011-2020 (uruchomienie łaźni i ogrzewalni dla bezdomnych – 2013 r.).

### **Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:**

Prezydent Miasta, Rada Miasta, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, piłskie placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego.

### **Partnerzy w realizacji działań:**

Powiatowy Urząd Pracy, szkoły ponadgimnazjalne, inwestorzy, przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

### **Źródła finansowania działań:**

Budżet samorządowy (gminny i powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

### **Wskaźniki monitoringowe:**

- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w mieście,
- liczba osób bezrobotnych i poszukujących pracy objętych różnymi formami wsparcia przez Powiatowy Urząd Pracy,

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną oraz liczba osób objętych kontraktami socjalnymi,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach Klubu Integracji Społecznej,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej w mieście,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba nowych podmiotów gospodarczych,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba nowych mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba opracowanych i realizowanych indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie w noclegowniach i schroniskach dla bezdomnych,
- liczba osób korzystających z łaźni i ogrzewalni,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach Ośrodka Wsparcia.

### **Prognoza zmian:**

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby osób bezrobotnych i zwiększenia liczby osób zaktywizowanych,
- wzrostu liczby inwestorów i podmiotów gospodarczych,
- zwiększenia możliwości uzyskania mieszkania przez osoby o niskim statusie materialnym,
- poprawy dostępności i jakości usług świadczonych osobom bezdomnym,
- zwiększenia liczby osób wychodzących z bezdomności.

### **Cel strategiczny 2.:**

**Wspieranie rodzin oraz wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.**

#### **Cele operacyjne:**

1. Wzmacnianie rodzin, podnoszenie poziomu ich funkcjonowania, udzielanie pomocy rodzinom będącym w kryzysie, rozwijanie systemu wsparcia.

2. Wsparcie dzieci i młodzieży we wszechstronnym rozwoju i kształceniu, w tym dotkniętych niepełnosprawnością.
3. Przeciwdziałanie uzależnieniom i przemocy w rodzinie.

**Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:**

1. Promowanie w mieście prawidłowego modelu rodziny oraz edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, m.in. przez pracowników MOPS-u i placówek oświatowych.
2. Zintensyfikowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą, w tym poprzez zatrudnianie asystentów rodziny.
3. Udzielanie przez MOPS pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
4. Zwiększenie dostępności bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego (rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego, prawnego) oraz w miarę możliwości terapii rodzinnej i mediacji.
5. Tworzenie grup wsparcia i grup samopomocowych dla samotnych rodziców.
6. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci.
7. Opracowywanie i realizowanie programów edukacyjnych i profilaktycznych służących przeciwdziałaniu i zapobieganiu problemom rodzin, dzieci i młodzieży.
8. Opracowywanie i realizowanie projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.
9. Zintegrowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w mieście, poprzez stałą współpracę placówek oświatowo-wychowawczych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, straży miejskiej, policji, organizacji pozarządowych i kościoła.

**Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:**

1. Podnoszenie jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych, m.in. poprzez doskonalenie kadr nauczycielskich i pedagogów szkolnych oraz doposażenie szkół w niezbędny sprzęt i programy nauczania.
2. Rozwijanie bazy opiekuńczej dla dzieci do lat 3 oraz sieci placówek przedszkolnych w mieście oraz uelastycznienie czasu ich pracy.

3. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży (świetlice, kluby).
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy).
5. Organizowanie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych (np. w formie bezpłatnych zajęć), przyznawanie im stypendiów za wyniki w nauce i osiągnięcia sportowe.
6. Rozszerzenie oferty organizowanych w placówkach oświatowych zajęć pozalekcyjnych, zwłaszcza dla młodzieży gimnazjalnej.
7. Zwiększenie dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych, m.in. poprzez tworzenie grup i klas integracyjnych w przedszkolach i szkołach, prowadzenie nauczania indywidualnego oraz likwidowanie barier architektonicznych.
8. Zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych miasta; rozwijanie infrastruktury umożliwiającej dzieciom i młodzieży spędzanie czasu wolnego i zwiększenie jej bezpłatnej dostępności, organizowanie wypoczynku.

### **Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:**

1. Zwiększenie w mieście dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.
2. Poprawa dostępności wsparcia psychologicznego, prawnego i społecznego dla rodzin dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
3. Zintensyfikowanie w mieście profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności skierowanej do dzieci i młodzieży.
4. Kontynuowanie działalności i poszerzenie oferty funkcjonującego w mieście Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
5. Kontynuowanie działalności funkcjonujących w mieście świetlic socjoterapeutycznych.
6. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
7. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.
8. Rozszerzanie i podejmowanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

**Szczegółowe działania w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i narkomanii oraz przeciwdziałania przemocy w rodzinie zawierają programy:**

- **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,**
- **Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,**
- **Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie.**

**Czas realizacji działań:**

Działania ciągłe w latach 2011-2020.

**Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:**

Prezydent Miasta, Rada Miasta, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodek Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, punkty konsultacyjne, telefony zaufania, grupy samopomocowe, Straż Miejska.

**Partnerzy w realizacji działań:**

Placówki ponadgimnazjalne, żłobek, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, placówki ochrony zdrowia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, inne ośrodki wsparcia, Niepubliczny Specjalistyczny Zakład Opieki Psychiatrycznej i Odwykowej, poradnie leczenia uzależnień, specjaliści, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

**Źródła finansowania działań:**

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

**Wskaźniki monitoringowe:**



- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba grup wsparcia i grup samopomocowych dla samotnych rodziców,
- liczba opracowywanych i realizowanych projektów na rzecz rodziny i dziecka,
- liczba nauczycieli i pedagogów szkolnych doskonalących swoje kwalifikacje zawodowe,
- liczba żłobków i przedszkoli,
- liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego,
- liczba grup i klas integracyjnych oraz liczba osób do nich uczęszczających,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych w obiektach służących dzieciom i młodzieży,
- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej,
- liczba osób objętych pomocą w ramach Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- liczba dzieci objętych opieką w ramach świetlic socjoterapeutycznych,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

### **Prognoza zmian:**

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci,
- podniesienia jakości kształcenia i wsparcia w placówkach oświatowych,
- zwiększenia dostępności opieki dla dzieci do lat 3 oraz w wieku przedszkolnym,

- zwiększenia szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce,
- poprawy dostępności kształcenia dla uczniów niepełnosprawnych,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie.

### **Cel strategiczny 3.:**

**Zwiększenie udziału osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym.**

#### **Cele operacyjne:**

1. Usprawnianie osób starszych i zapewnienie im właściwej opieki.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:**

1. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
2. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym.
3. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz, w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
4. Rozwijanie aktywnych i zdrowych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, rekreacyjnych i edukacyjnych, w tym poprzez organizowanie cyklicznych imprez, spotkań integracyjnych, wycieczek oraz zajęcia w placówkach wsparcia dziennego.
5. Rozszerzenie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i Kościołem.
6. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:**

1. Podnoszenie świadomości społecznej na temat osób niepełnosprawnych.

2. Prowadzenie pracy socjalnej z osobami niepełnosprawnymi.
3. Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej osobom niepełnosprawnym.
4. Zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do informacji o prawach i uprawnieniach m.in. poprzez wykorzystanie sieci Internet i przystosowanie stron internetowych do potrzeb tych osób, rozpowszechnianie ulotek.
5. Poprawa dostępności i jakości usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
6. Przeciwdziałanie izolacji osób niepełnosprawnych, m.in. poprzez podejmowanie inicjatyw umożliwiających ich integrację z pełnosprawnymi mieszkańcami miasta.
7. Zwiększenie dostępności kształcenia integracyjnego w mieście.
8. Podejmowanie współpracy z PCPR-em, PUP-em i PFRON-em w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy:
  - likwidacji barier architektonicznych,
  - organizacji transportu,
  - powoływaniu asystentów osób niepełnosprawnych,
  - poszerzeniu oferty rehabilitacyjnej i dostępności sprzętu rehabilitacyjnego,
  - organizacji przedsięwzięć w zakresie sportu, kultury i turystyki,
  - zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.
9. Rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym z Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym i „Caritas” przy Parafii św. St. Kostki prowadzącymi Warsztaty Terapii Zajęciowej, Centrum Charytatywno-Opiekuńczym p.w. Matki Bożej z Lourdes prowadzącym Środowiskowy Dom Samopomocy „Caritas” oraz Stowarzyszeniem Pomocy Humanitarnej prowadzącym Zakład Aktywności Zawodowej.
10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby niepełnosprawne w codziennym życiu.

**Czas realizacji działań:**

Działania ciągłe w latach 2011-2020.

**Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:**

Prezydent Miasta, Rada Miasta, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, placówki kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

**Partnerzy w realizacji działań:**

Powiatowy Urząd Pracy, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Zespół Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, placówki ponadgimnazjalne, domy pomocy społecznej, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

**Źródła finansowania działań:**

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

**Wskaźniki monitoringowe:**

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi,
- liczba osób objętych pomocą przez placówki wsparcia dziennego oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz seniorów i osób niepełnosprawnych,
- liczba grup i klas integracyjnych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- liczba zlikwidowanych barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się,
- liczba osób uczestniczących w warsztatach terapii zajęciowej,
- liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w sporcie, kulturze i turystyce,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowego domu samopomocy.

**Prognoza zmian:**

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- zwiększenia udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym,

- podniesienia jakości świadczonych usług,
- podniesienia jakości funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania,
- zwiększenia liczby osób usprawionych i zatrudnionych.

#### **Cel strategiczny 4.:**

**Zwiększenie dostępu mieszkańców do opieki zdrowotnej oraz podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w mieście.**

#### **Cele operacyjne 1-2.:**

1. Zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.
2. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:**

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej, w tym w szczególności w zakresie aktywności fizycznej i zdrowego żywienia dzieci i młodzieży.
2. Zwiększenie dostępu mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii, zgodnie z minimalnym planem zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej.
3. Zwiększenie dotacji budżetowych dla SPZOZ-ów, dla których miasto jest organem założycielskim, na realizację zadań określonych w ustawie o zakładach opieki zdrowotnej.
4. Podejmowanie działań wynikających z rozeznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
5. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.

#### **Kierunki działań do celów operacyjnego 2.:**

1. Opracowywanie i realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych; włączanie w ich realizację policjantów i strażników miejskich.

2. Podejmowanie w mieście przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
3. Wspieranie solidarności mieszkańców i działań samopomocowych w zakresie bezpieczeństwa i porządku na miejskich osiedlach, w tym poprzez opracowywanie i realizację projektów i programów.
4. Rozwijanie systemu monitoringu miejskiego oraz patrolowanie i wizytowanie miejsc publicznych w mieście.
5. Kontynuowanie przez jednostki miejskie i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
6. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
7. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.

**Czas realizacji działań:**

Działania ciągłe w latach 2011-2020.

**Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:**

Prezydent Miasta, Rada Miasta, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, publiczne placówki służby zdrowia, placówki oświatowe szczebla podstawowego i gimnazjalnego, kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, Straż Miejska.

**Partnerzy w realizacji działań:**

Placówki ponadgimnazjalne, niepubliczne placówki służby zdrowia, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, społeczność lokalna.

**Źródła finansowania działań:**

Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

**Wskaźniki monitoringowe:**

- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,

- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- wysokość dotacji budżetowych udzielonych SPZOZ-om,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba opracowanych i realizowanych programów i projektów w zakresie bezpieczeństwa oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

#### **Prognoza zmian:**

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia,
- zwiększenia dostępności opieki zdrowotnej,
- spadku przestępczości, w tym wśród nieletnich,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze.

#### **Cel strategiczny 5.:**

##### **Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.**

#### **Cele operacyjne:**

1. Doskonalenie kadr i służb pomocowych oraz rozwijanie infrastruktury socjalnej.
2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

#### **Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:**

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej w mieście, w tym specjalistycznej, oraz ilościowe jej dostosowanie do realizowanych zadań.
2. Ustawiczne doszkalać kadr pomocy społecznej w mieście oraz zachęcanie do podjęcia specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej oraz w zawodzie pracownika socjalnego.
3. Intensyfikacja działań w zakresie przeciwdziałania wypaleniu zawodowemu.
4. Rozwój zatrudnienia specjalistów oraz asystentów osób i rodzin.
5. Dostosowanie infrastruktury pomocy społecznej w mieście adekwatnie do istniejących

i pojawiających się potrzeb.

6. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.
7. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych poprzez opracowanie i wdrożenie systemu informacyjnego.

**Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:**

1. Rozwijanie współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Wspieranie lokalowe organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania.
3. Zachęcanie mieszkańców miasta do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych oraz wspieranie inicjatyw społecznych.
4. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

**Szczegółowe działania w zakresie współpracy samorządu miasta z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego zawiera Wieloletni program współpracy samorządu Gminy Piła z organizacjami pozarządowymi oraz pomiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2011-2013.**

**Czas realizacji działań:**

Działania ciągłe w latach 2011-2020.

**Podmioty odpowiedzialne za realizację działań:**

Prezydent Miasta, Rada Miasta, Urząd Miasta, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne miasta.

**Partnerzy w realizacji działań:**



Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.

**Źródła finansowania działań:**

Budżet samorządowy (miasta, wojewódzki) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

**Wskaźniki monitoringowe:**

- liczba pracowników MOPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba specjalistów i asystentów osób i rodzin,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd miasta organizacji pozarządowych,
- liczba wolontariuszy.

**Prognoza zmian:**

Podjęcie działań powinno przyczynić się m.in. do:

- profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- zwiększenia jakości świadczonych usług,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z sektorem pozarządowym.

## **2. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI**

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020 będzie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Pile.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez zespół oceniający strategię. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz

stwierdzić, czy wyznaczone działania zmierzają w słusznym kierunku i przynoszą zakładane zmiany.

Zespół oceniający zostanie powołany zarządzeniem Prezydenta Miasta, a w jego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz jednostek mu podległych. Zasady działania zespołu zostaną określone zarządzeniem Prezydenta Miasta.

Zespół oceniający strategię będzie oceniał poziom wdrożenia zapisów strategicznych raz na rok, a następnie przygotuje raport monitoringowy. Zawartą w nim ocenę skuteczności polityki społecznej prowadzonej w mieście przekaze Prezydentowi Miasta i Radzie Miasta, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podjęcie ewentualnych działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane m.in. sformułowane pod każdym celem strategicznym wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji i organizacji realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji. W przypadku części danych może zaistnieć potrzeba przeprowadzenia badań ankietowych wśród mieszkańców miasta oraz w kluczowych dla rozwiązywania lokalnych problemów społecznych podmiotach.

Przygotowany wykaz nie wyczerpuje wszystkich wskaźników, jakie mogą być zastosowane w procesie monitorowania realizacji strategii. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

### **3. PROGRAMY I PROJEKTY**

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające opracowanie i realizację programów i projektów zgodnych z przyjętymi w dokumencie działaniami. Programy i projekty można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od ich charakteru. Mogą one być przyjmowane stosownymi uchwałami przez radę i powinny stanowić załączniki do niniejszej strategii.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Wieloletni program współpracy samorządu Gminy Piła z organizacjami pozarządowymi oraz pomiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na lata 2011-2013.

#### **IV. UWAGI KOŃCOWE**

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Piły do roku 2020 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd miasta i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim tym, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w mieście. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

## **SPIS DIAGRAMÓW, TABEL I WYKRESÓW**

### **Diagramy:**

Diagram 1. Struktura dokumentu strategii

### **Tabele:**

Tabela 1. Infrastruktura techniczna w mieście w 2009 roku

Tabela 2. Najważniejsze inwestycje zrealizowane w mieście w latach 2008-2010

Tabela 3. Struktura wiekowa ludności miasta w latach 2008-2010

Tabela 4. Ruch naturalny ludności miasta w latach 2008-2010

Tabela 5. Ruch migracyjny ludności miasta w latach 2008-2010

Tabela 6. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki

Tabela 7. Podmioty gospodarcze w mieście w latach 2008-2010

Tabela 8. Podmioty gospodarcze w mieście w wybranych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) na koniec 2010 roku

Tabela 9. Bezrobotni w mieście według płci i ich udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w latach 2008-2010

Tabela 10. Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju latach 2008-2010

Tabela 11. Bezrobotni w mieście na dzień 30 czerwca 2011 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia

Tabela 12. Zasoby mieszkaniowe w mieście w latach 2008-2010

Tabela 13. Nowo oddane mieszkania i budynki niemieszkalne w mieście w latach 2008-2010

Tabela 14. Dodatki mieszkaniowe przyznane w mieście w latach 2008-2010

Tabela 15. Placówki oświatowo-wychowawcze w mieście w roku szkolnym 2009/2010

Tabela 16. Placówki kulturalne w mieście w 2010 roku

Tabela 17. Obiekty sportowe w mieście w 2010 roku

Tabela 18. Obiekty zakwaterowania noclegowego w mieście w 2010 roku

Tabela 19. Problemy występujące w środowisku szkolnym i rodzinnym dzieci i młodzieży z miasta

Tabela 20. Placówki ochrony zdrowia oraz podmioty świadczące usługi okołozdrowotne w mieście w 2010 roku

Tabela 21. Schorzenia dzieci i młodzieży w wieku 0-18 lat z powiatu pilskiego w 2010 roku

Tabela 22. Schorzenia ludności powiatu pilskiego w wieku 19 lat i więcej w 2010 roku

Tabela 23. Profilaktyka zdrowotna dzieci i młodzieży z powiatu pilskiego w 2010 roku

Tabela 24. Wszczęte postępowania i stwierdzone przestępstwa na terenie działania KPP w Pile w 2010 roku

Tabela 25. Sprawcy przestępstw popełnionych na terenie działania KPP w Pile w 2010 roku według wieku

Tabela 26. Stan zatrudnienia w MOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

Tabela 27. Wykształcenie kadry MOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2010 roku

Tabela 28. Środki finansowe wydatkowane przez MOPS na pomoc mieszkańcom miasta w latach 2008-2010

Tabela 29. Beneficjenci pomocy społecznej w mieście w latach 2008-2010

Tabela 30. Powody przyznania pomocy społecznej w mieście w latach 2008-2010

Tabela 31. Formy wsparcia udzielanego w mieście przez MOPS w latach 2008-2010

Tabela 32. Świadczenia rodzinne przyznane w mieście w latach 2008-2010 wg stanu na 31 grudnia w danym roku.

Tabela 33. Zaliczki i świadczenia alimentacyjne przyznane w mieście w latach 2008-2010

Tabela 34. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności miasta w latach 2008-2010

Tabela 35. Jednostki wsparcia spoza miasta, z oferty których korzystali mieszkańcy miasta w latach 2008-2010

Tabela 36. Osoby niepełnosprawne według wydanych orzeczeń w powiecie pilskim w latach 2008-2010 z podziałem na płeć

Tabela 37. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych według wydanych orzeczeń w powiecie pilskim w latach 2008-2010

Tabela 38. Osoby niepełnosprawne według wydanych orzeczeń w powiecie pilskim w latach 2008-2010 z uwzględnieniem poziomu wykształcenia

Tabela 39. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

Tabela 40. Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień w mieście w latach 2008-2010

Tabela 41. Lokalny rynek napojów alkoholowych oraz działalność MKRPA w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w mieście w latach 2008-2010

Tabela 42. Jednostki i grupy wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych i dotkniętych przemocą w rodzinie w mieście w 2010 roku

Tabela 43. Osoby objęte wsparciem przez Centrum Pomocy Bliźniemu MONAR – MARKOT w latach 2008-2010

Tabela 44. Osoby korzystające z pomocy Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w latach 2008-2010

Tabela 45. Pacjenci Działu Opieki nad Osobami Nietrzeźwymi w latach 2008-2010

Tabela 46. Organizacje pozarządowe w mieście w 2010 roku

Tabela 47. Parafie rzymskokatolickie w mieście w 2010 roku

Tabela 48. Inne parafie i związki wyznaniowe w mieście w 2010 roku

### **Wykresy:**

Wykres 1. Problemy z jakimi najczęściej zmagają się mieszkańcy miasta – opinie mieszkańców

Wykres 2. Problemy najczęściej dotyczące mieszkańców miasta – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego

Wykres 3. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych – opinie mieszkańców miasta

Wykres 4. Kategorie osób i grup najbardziej odczuwających skutki problemów społecznych – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego

Wykres 5. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najbardziej niezadowolająca – opinie mieszkańców

Wykres 6. Obszary, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w mieście jest najbardziej niezadowolająca – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego

Wykres 7. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w mieście? – opinie mieszkańców

Wykres 8. Jaki jest dostęp do placówek służby zdrowia w mieście? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego

Wykres 9. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście? – opinie mieszkańców

Wykres 10. Jaki jest dostęp do placówek oświatowo-wychowawczych w mieście? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego

Wykres 11. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w mieście? – opinie mieszkańców

Wykres 12. Jaki jest dostęp do placówek kulturalnych w mieście? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego

Wykres 13. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w mieście? – opinie mieszkańców

Wykres 14. Jaki jest dostęp do obiektów sportowo-rekreacyjnych w mieście – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego

Wykres 15. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania? – opinie mieszkańców

Wykres 16. Czy czuje się Pan(-i) bezpiecznie w miejscu zamieszkania? – opinie przedstawicieli instytucji i sektora pozarządowego